

Riksdagens snabbprotokoll 2023/24:85

Fredagen den 15 mars

Kl. 09.00–15.03

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 22 februari justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Joanna Lewerentz* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Magdalena Thureson* (M) under tiden för hennes ledighet den 22 april–1 december.

§ 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt med anledning av Sveriges medlemskap i Nato

Talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt med anledning av Sveriges medlemskap i Nato skulle äga rum *onsdagen den 20 mars kl. 9.00*.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Talmannen anmälde att utdrag ur följande protokoll i ärenden om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in:
prot. 2023/24:19 för torsdagen den 15 februari från justitieutskottet och
prot. 2023/24:19 för tisdagen den 12 mars från arbetsmarknadsutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:592

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:592 Kompetensförsörjning inom sjukvården
av Åsa Westlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är brist på tid i kammaren.
Stockholm den 13 mars 2024
Socialdepartementet
Acko Ankarberg Johansson (KD)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:595

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:595 Incitament för vindkraft
av *Malin Larsson* (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 13 mars 2024
Klimat- och näringslivsdepartementet
Romina Pourmokhtari (L)
Enligt uppdrag
Maria Åhrling
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:602

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:602 Läkarintygets betydelse i sjukpenningärenden
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 13 mars 2024
Socialdepartementet
Anna Tenje (M)
Enligt uppdrag
Andreas Krantz
Expeditionschef

Interpellation 2023/24:604

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:604 Brytning av sjökalk
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den
14 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrange-
mang.

Stockholm den 13 mars 2024

Klimat- och näringslivsdepartementet

Romina Pourmokhtari (L)

Enligt uppdrag

Maria Åhrling

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:605

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:605 Inflationens effekt på
sjuk- och aktivitetsersättningen

av Jessica Rodén (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den
9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engage-
mang.

Stockholm den 13 mars 2024

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:617

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:617 Vårdköer till operation
av Anders W Jonsson (C)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den
9 april 2024.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade engage-
mang.

Stockholm den 13 mars 2024

Socialdepartementet

Acko Ankarberg Johansson (KD)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

§ 6 Anmälan om faktrapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktrapromemoria
om förslag från Europeiska kommissionen hade kom-
mit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM48 Meddelande om EU:s klimatmål för
2040 COM(2024) 63 till miljö- och jordbruksut-
skottet

§ 7 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrap-
port hade kommit in från Riksrevisionen och överläm-
nats till arbetsmarknadsutskottet:

RiR 2024:3 Kortutbildade arbetssökandes övergång
till reguljär utbildning – uppdrag, verksamhet och
styrning

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2023/24:68 till justitieutskottet

Redogörelse

2023/24:RR3 till utbildningsutskottet

Motioner

2023/24:2823 och 2825 till socialutskottet

EU-dokument

COM(2024) 24 till näringsutskottet

COM(2024) 25 till utrikesutskottet

COM(2024) 33 till trafikutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande
skulle gå ut *den 7 maj*.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:525 om arbets- marknadsutbildningars betydelse för kompetens- försörjning till bristyrken

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister
JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Gunilla Svantorp har frågat mig vad
jag gör för att med verktyget arbetsmarknadsutbild-
ningar hantera bristen på personal inom infrastruk-
turens olika delar, såsom bussförare, lokförare, gräv-
maskinister och andra yrkesgrupper.

Väl fungerande infrastruktur är avgörande för att
hela landet ska leva. Regeringen fäster stor vikt vid en
god kompetensförsörjning såväl inom infrastruktur
som på hela arbetsmarknaden.

Samtidigt som det finns många arbetslösa är bristen
på arbetskraft stor i många branscher. Den bristande
matchningen på arbetsmarknaden beror delvis på att
arbetssökande inte har den yrkeskompetens som efter-
frågas. Utbildning är en viktig del i att komma till rätta
med detta.

Det reguljära utbildningssystemet utgör stommen
när det gäller utbildning av arbetskraften. Möjligheten
till utbildning behöver därför stärkas för att möta de
fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige. Av
den anledningen prioriterar regeringen satsningar på
fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkes-
inriktade vuxenutbildningen så att tillgången till sådan
utbildning förbättras och fler snabbt kan komma i

arbete. Totalt har regeringen tillfört 1 747 miljoner kronor för detta år.

Det är viktigt att arbetsmarknadens behov får styra hur utbildningar inom gymnasieskolan och komvux dimensioneras. Under 2023 genomfördes nödvändiga lagändringar för att understödja att planering och dimensionering av gymnasieutbildning inom gymnasieskola och komvux i högre grad bygger på arbetsmarknadens behov.

Vidare ska Skolverket enligt sin instruktion ta fram regionala planeringsunderlag till stöd för planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning. Planeringsunderlagen ska vara ett stöd för huvudmännen i arbetet med att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och med att förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.

Arbetsmarknadsutbildningen är ett viktigt komplement till den reguljära utbildningen och ett av många verktyg hos Arbetsförmedlingen för att möta arbetsgivares behov. Fler arbetslösa behöver utbilda sig för att få de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Arbetsmarknadsutbildningen liksom den reguljära utbildningen har en viktig roll i detta sammanhang.

Regeringen har i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2024 beslutat om nya mål. Arbetsförmedlingen ska förbättra matchningen och stödja kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden bland annat genom att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Det finns även möjlighet för arbetslösa att studera inom det reguljära utbildningsväsendet med aktivitetsstöd. Möjligheten gäller studier vid komvux, universitet eller högskola, yrkeshögskola och folkhögskola.

Regeringen tar kompetensutmaningen på stort allvar. Jag kommer fortsatt att följa utvecklingen på arbetsmarknaden.

Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet!

Jag ställde interpellationen eftersom jag som Socialdemokraternas ansvariga för infrastrukturfrågor reser runt väldigt mycket i vårt land för att besöka olika sektorer som sysslar med just infrastruktur. Det kan handla om alla våra olika trafikslag. När jag gör det är det en sak jag möts av hela tiden, nämligen bristen på personal.

Vi kan också se att väldigt många branscher inom denna sektor skapar sina egna utbildningar eftersom det saknas utbildningar. Det kanske är en fråga mer för utbildningsministern än för arbetsmarknadsministern. Men backar vi tillbaka ganska många år och tittar på den tid då vi tyckte att det var viktigt att ha olika delar av utbildningar i vårt samhälle att erbjuda kan vi se att just arbetsmarknadsutbildningarna då var ett jätteviktigt verktyg för att se till att människor som hade någonting med sig i sin ryggsäck snabbt kunde ställa om. I dag verkar det inte vara så.

Interpellationssvaret handlar till väldigt stor del om den reguljära utbildningen, inte om arbetsmarknadsutbildningen. Det kommer lite grann på slutet, men

nästan allting i svaret handlar om den reguljära utbildningen. Jag får intrycket att arbetsmarknadsutbildningar är någonting som hänger vid sidan av och inte ses som så viktigt. Det tycker jag är bekymmersamt, med tanke på att det är ett verktyg som verkligen fort skulle kunna göra att människor kom i arbete.

Arbetsmarknadsministern säger att regeringen i det nya regleringsbrevet för 2024 har beslutat om nya mål och att ett av de målen är att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningen. Det är ju bra, men frågan är vad det är för slags utbildning. Vi har ju sett väldigt många negativa aspekter på detta med att öka olika saker. Man kan få en bock i kanten om man har många deltagare på olika ställen, men vi måste också fundera på vad det är för kvalitet som erbjuds. Ska vi ha deltagare som går kurser så att de företag som erbjuder kurserna kan bocka av dem och få sina pengar? De arbetslösa kanske då har gått en kurs som inte har fört dem ett steg närmare arbetsmarknaden. Vad är det för kurser de faktiskt ska gå? Kommer utbildningarna att leda till jobb?

Matchningen i dag är urusel mellan dem som står långt ifrån arbetsmarknaden och det som arbetsmarknaden frågar efter. Att sätta som mål att man ska öka antalet deltagare säger därför väldigt lite. Det är väldigt lätt gjort att uppnå ett sådant mål, men frågan är om de sektorer i vårt land som har behov av arbetskraft kommer att få den arbetskraften med ett sådant mål.

Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister
JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Gunilla Svantorp är väldigt rätt på det, vill jag säga. Man ska prata om kvalitet och inte om kvantitet. Det är väl lite orsaken till att jag nämner den enorma framgångssaga som den svenska yrkeshögskolan är, herr talman, där 91 procent efter något år arbetar med det man har utbildat sig för. Det är en träffsäkerhet i världsklass.

Det är också korrekt att för arbetsmarknadsutbildningarna, som riktar sig till en lite annan grupp och som Arbetsförmedlingen har som ett viktigt komplement, ligger träffsäkerheten på en tredjedel. Det är inte så bra som vi skulle vilja att det var. Därför har regeringen sagt att dessa utbildningar behöver öka men inte satt några mål för hur mycket de ska öka. Det ska ske med det medskick vi har om ökad effektivitet, ökad kvalitet och därmed ett bättre resursutnyttjande av statens pengar.

Jag håller med om att det är svårt på många håll. Arbetsförmedlingen skriver i sin årsredovisning att det för många av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är ett enormt gap när det gäller att kunna ta sig an eller till och med visa intresse för de arbetsmarknadsutbildningar där det finns efterfrågan.

När jag nu pratar med Arbetsförmedlingen blir jag dock glad att höra att det har startats en del industritekniska utbildningar, en hel del utbildning i elteknik, en hel del utbildningar för yrkesmässig trafik, specifikt för både lastbilar och bussar, och för maskinföraruppdrag. Några av dem har avslutats. Men i till exempel

Linköping, Örebro, Umeå, Sundsvall och Västerås går personer in för att kunna ta de jobb som finns.

Då är frågan varför vi har den här arbetsmarknadsbristen. Varför har vi brist på duktiga människor som kan köra maskinerna? Jag brukar säga att oavsett om vi ska bygga solcellsparker, vindkraftsparker eller kärnkraftverk måste någon schakta, herr talman. Någon måste bygga fundamenten. Någon måste se till att det kommer vägar och anslutningar till detta. Då krävs det mycket riktigt att vi har de här personerna som Gunilla Svantorp och många inom inte minst branscherna och företagen efterfrågar.

Det krävs en uppskrivning av den reguljära utbildningen inom yrkeshögskolan, men också arbetsmarknadsutbildningar på området måste erbjudas. Arbetsförmedlingen har nu ett uppdrag för att ligga mycket närmare de bedömningar som företag i en region gör av vad som krävs. Det är utfallet när vi har dessa arbetsmarknadsutbildningar för anläggningsmaskinförare, lastbilsförare och bussförare. Det är viktiga yrken.

Men grunden måste vara att fler ungdomar tar sig an detta. Jag sa tidigare att det nu finns bättre möjlighet för regionerna att styra. Det drev inte minst Socialdemokraterna på för, vilket naturligtvis var helt rätt, för att ge ungdomar fler möjligheter att få jobb.

Det kommer mängder med prognoser om vad som kommer att hända med arbetsmarknaden i framtiden. Men det enda man vet helt säkert är att duktiga människor som kan ett yrke av klassiskt snitt kommer att behövas i hundratals år framöver. Därför är det viktigt att man gör båda. Men arbetsmarknadsutbildningar ska göra sitt.

Anf. 4 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet!

En viktig sak när det gäller utbildning, vare sig det handlar om reguljär utbildning eller arbetsmarknadsutbildning, är långsiktigheten. Människor behöver veta att utbildningen är inom något som regeringen tycker att det är viktigt att satsa på.

En av de första sakerna vi i Socialdemokraterna gjorde när vi tog över makten 2014 var att initiera ett nytt kunskapslyft. Vi visade verkligen att för oss är utbildning prioritet ett, två, tre, fyra – hur många gånger som helst. Det viktigaste i livet är att man får en utbildning som leder till ett arbete, oavsett vem man är och oavsett vad man har med sig.

Under våra åtta år, som i den här kammaren ofta kallas för åtta förlorade år när jag debatterar med statsrådets partikamrater, byggde vi faktiskt ut med 160 000 utbildningsplatser inom alla olika sektorer inom utbildningsväsendet. Det var en fantastisk satsning.

Vad gjorde statsrådets regering i sin första budgetpost? Man skar ned med nästan 30 000 utbildningsplatser inom alla sektorer inför 2023, eftersom man ville sänka skatten för höginkomsttagare. Det är viktigt att komma ihåg. Sedan har man lagt tillbaka lite grann inför det här året. Men än så länge är det ingen

satsning. Än så länge plockar man tillbaka det som man skar bort under 2023.

Vart vill man komma när det gäller just långsiktigheten? Vill man att människor ska kunna bygga på sin ryggsäck? Det är många som kommer till vårt land från andra länder – de är inte lika många i dag som förut – och som har med sig ryggsäckar. De har skaffat sig en utbildning och gjort något i det land de kommer från. Men när de kommer hit måste de många gånger börja om från början, eftersom det som de har i sina ryggsäckar inte räknas. De måste starta om från noll. Det är ett resursslöseri för både staten och den enskilde, framför allt för den enskilde, att behöva göra om det som man en gång har lärt sig.

Jag menar att arbetsmarknadsutbildningar måste kunna vara ett mycket vassare verktyg för dem som har med sig en ryggsäck, för dem som kommer från andra länder men också för dem i vårt land vars arbetsuppgifter av en eller annan anledning försvinner. Inte minst på grund av den gröna omställningen kommer vissa av de arbeten som finns i dag att försvinna. Då behöver man bygga på. Men man behöver kanske inte bygga på med en tre- eller femårig högskoleutbildning. Det kanske räcker med en kortare utbildning.

Yrkeshögskoleutbildningar är såklart ett jättevasst instrument där. Men vi ska komma ihåg att många som går yrkeshögskoleutbildningar redan har haft ett jobb. De var redan inne på arbetsmarknaden men behövde ställa om. Yrkeshögskola är fantastiskt. Man kan också se att vi har satsat på yrkeshögskoleutbildningar när vi har styrt landet.

Man måste dock jämföra äpplen med äpplen. Då kan man kanske tycka att det är de som står allra längst från arbetsmarknaden som vi måste satsa på, inte minst för de bristyrken som kanske inte kräver tre- och femåriga högskoleutbildningar utan lite kortare utbildningar. Det är när det gäller det som jag vill veta vad arbetsmarknadsministern tänker göra.

Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det är klart att inte allt som Socialdemokraterna gjorde under åtta år var dåligt. Jag sa just att det var bra att de satte igång arbetet som vi har fullföljt med att dimensionera den reguljära utbildningen, så att man inte lurar folk. Man ska inte utbilda unga människor till yrken där det inte finns jobb.

Det görs ganska mycket prognoser, med eller utan AI, för att försöka se var framtidens jobb kommer att finnas. Vi vet därför att yrken och branscher som vi nu diskuterar – maskinförare, anläggningsarbetare och inom transport – är framtidsyrken och viktiga sådana för att Sverige ska kunna fungera. Vi kan inte bara ha ingenjörer och människor som tar oss till nya tekniska produktivitetshöjder. Vi måste också ha människor som gör jobbet. Alla behövs.

Gunilla Svantorps ingång var att Arbetsförmedlingen säger att många av de hundratusentals människor som är inskrivna där inte har tillräcklig kompetens för att gå en arbetsmarknadsutbildning. Då måste

man jobba med det. Det handlar, för att tala klartext, om att fokusera på deras svenskkunskaper och deras grundläggande utbildning – grundvux egentligen – så att de sedan kan ta sig vidare.

Ibland får vi som sagt kritik av andra socialdemokrater för att vi inte har några högt satta mål när det gäller arbetsmarknadsutbildningar. Vi säger att det ska öka. Det gjorde det inte förra året. Det minskade snarare lite. Då pekar man på problemen på Arbetsförmedlingen. De ska fortsätta göra vad de kan för att rusta de personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen för att kunna gå de här utbildningarna. Men det måste också finnas en drivkraft hos individerna att vilja gå dem. Det pekas det nämligen också på.

Riksrevisionen kom i dagarna med en rapport, *Kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning – uppdrag, verksamhet och styrning*. Det är lite jobbig läsning för oss båda. Gunilla Svantorps parti hade makten i åtta år, och mitt parti har haft makten i drygt ett år. Vi får alltså dela på ansvaret för detta.

Men vi måste ta till oss fakta. Till exempel menar regeringen nu att man ska jobba mer med anvisningar och att följa upp, och det tror jag inte att oppositionen är emot på något sätt. Man ska förklara att personen ska se till att läsa sin grundläggande utbildning för att sedan kunna gå en arbetsmarknadsutbildning. Det står i rapporten att det är för dålig uppföljning på det, och många människor gör inte det som förväntas när vi har ställt upp med det land som de har kommit till.

Vi ger möjligheter och ställer krav, men det följs inte upp. Människor gör inte det som krävs utan någonting annat. Det gör förstås inget om de kommer i annat arbete eller på egen hand söker sig en utbildning, men det är ju inte det som sker, utan de är kvar inom Arbetsförmedlingens verksamhet. Det är ett stort problem.

Detta är inte det enda vi gör. Liberalerna var med och uppfann yrkeshögskolan. Socialdemokraterna tog den vidare, och nu tar vi den till världsrekordhöjder. Det är ett väldigt viktigt medskick, herr talman, eftersom vi vet att det ger pang för pengarna. Det blir resultat.

Vi går också vidare med att titta på möjligheterna till gymnasial yrkesinriktning. I dagarna kom man igång med att ta in ansökningar från pilotprojekt för att använda den modellen på en lite lägre nivå och nå gruppen långtidsarbetslösa. De måste komma i jobb. Det är viktigt. När konjunkturen väl tar fart igen kommer det att vara ännu viktigare.

Anf. 6 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag blev glad när statsrådet pratade om utbildning till framtidsyrken. Det är på tiden. Det behöver vi verkligen göra. Det har kanske inte alltid hans företrädare gjort. Det är alltså väldigt roligt.

Den här interpellationsdebatten handlar om bristyrken inom infrastrukturområdet. Ju mer man lär sig om infrastruktur, desto mer inser man att nästan allting är beroende av infrastruktur. Vad vi än ska göra, hur vi än ska flytta oss en dag, är vi beroende av infrastruktur.

Statsrådet var inne på det nyss. Vad vi än ska bygga krävs det att någon grävmaskinist, någon som hör till infrastrukturområdet, har varit där före oss.

Vad gäller den nationella planen för infrastrukturområdet kommer det att krävas 235 000 årsarbetare. Det är ungefär 20 000 per år. Det är en ökning från den förra nationella planen med 15–20 procent. Vi vet, tack vare de analyser som har gjorts, att det kommer att saknas 30 000–40 000 per år eftersom antalet människor som går i pension är större än vad som kommer in i branschen. Matchningen kommer att bli jätteviktig.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram en systemfråga inom Arbetsförmedlingen som handlar om upphandling. Om kompetensbristen är en fråga som kommer upp när man reser runt handlar nästa fråga om upphandlingssystemet som Arbetsförmedlingen sysslar med. De gör jättestora upphandlingar, som inte passar överallt. När tänker arbetsmarknadsministern ändra på det systemet och dela upp upphandlingarna i mindre bitar som passar exempelvis Värmland, Småland eller Stockholm?

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag börjar i slutändan. Uppdraget har gått till Arbetsförmedlingen att i nära samarbete och med lokala förutsättningar i beaktande se till att upphandla sådana utbildningar som det finns efterfrågan på. De ska inte handla upp utbildningar som det inte finns efterfrågan på och som sedan får läggas ned. Då kastas medborgarnas skattepengar i sjön. Så ska vi inte hålla på. Det slöseriet har ingen råd med. Det är oanständigt, tycker nog både Gunilla Svantorp och jag.

Man ska veta att det sker en del direktupphandlingar. Arbetsförmedlingen har i uppdrag att göra upphandlingar som medför att fler kvinnor kommer i fråga för bristyrkena, oavsett om det gäller det vi nu pratar om som handlar om transporter, anläggningar och maskinförare eller något annat. Det är deras uppdrag, men vi vet också att upphandlingssystemet är snårigt. Det är en mild beskrivning.

Låt mig avsluta med att säga att vi lever i en tid av omställning. Det är grön omställning, digital omställning, demografisk omställning och geografisk omställning.

Ni som sitter på läktaren – lyssna nu noga! Herr talmannen får också gärna lyssna. Om ni sköter er i skolan, gör era läxor och skaffar er en utbildning är framtiden er. Skaffar ni er en yrkesutbildning är framtiden garanterat ännu mer er. Om det kommer att bli lätt? Nej, men livet handlar inte om att det ska vara lätt. Livet handlar om att utbilda sig rejält och jobba hårt. Då får man ökad egenmakt och större frihet.

Vi ska göra vad vi kan. Jag ska göra vad jag kan som minister, och jag är tacksam över att Gunilla Svantorp är här och driver på för att fler ska få mer kvalitet i arbetsmarknadsutbildningarna. Att bara cirka 33 procent leder till arbete är för dålig effektivitet. Det måste man ha med sig när man säger att det ska vara

mer arbetsmarknadsutbildningar. Kvalitet och ökning måste gå hand i hand.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:601 om insatser för långtidsarbetslösa

Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister
JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Serkan Köse har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att förbättra Arbetsförmedlingens förmåga att effektivt stödja långtidsarbetslösa, särskilt de som har varit utan arbete i mer än två år.

En väl fungerande arbetsmarknad är av avgörande betydelse för en konkurrenskraftig ekonomi och i förlängningen för att säkra välförhållandet i Sverige. För att få en väl fungerande arbetsmarknad finns behov av specifika insatser som underlättar inträdet på arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen behöver förstärka stödet för att sammanföra långtidsarbetslösa med arbetsgivare som söker arbetskraft. Regeringen har därför satt som mål i Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2024 att myndigheten i sin verksamhet ska prioritera arbetet med personer som är eller riskerar att bli långtidsarbetslösa i syfte att dessa personer ska övergå till arbete eller reguljär utbildning. Vidare framgår av samma mål att Arbetsförmedlingen särskilt ska prioritera personer som varit utan arbete i mer än två år.

Regeringen har utöver detta mål även lämnat ett uppdrag i Arbetsförmedlingens regleringsbrev att myndigheten med egen personal lokalt och regionalt effektivt ska sammanföra arbetssökande med arbetsgivare som söker arbetskraft. Verksamheten ska, som ett komplement till matchningstjänster, förstärka stödet till arbetslösa som inte bedöms kunna få ändamålsenligt stöd inom ramen för dessa.

I uppdraget specificeras att personer som varit utan arbete i mer än två år ska prioriteras, däribland utrikes födda kvinnor och personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Av uppdraget framgår bland annat att myndigheten ska intensifiera matchningen till individen och att den även kan samverka med andra aktörer såsom kommuner. Målsättningen är att individen ska övergå till arbete eller påbörja reguljär utbildning.

Samtidigt som det finns många arbetslösa är bristen på arbetskraft stor i många branscher. Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag i årets regleringsbrev att öka den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetssökande. Det innebär att den som är arbetslös ska vara beredd att flytta inom landet eller byta yrke.

Den bristande matchningen på arbetsmarknaden beror även på att arbetssökande inte har den yrkeskompetens som efterfrågas. Utbildning är en viktig del i att komma till rätta med detta. Fler arbetslösa behöver

utbilda sig för att få de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågar. Arbetsmarknadsutbildningen är ett viktigt verktyg hos Arbetsförmedlingen både för att underlätta inträdet på arbetsmarknaden för arbetssökande och för att möta arbetsgivares behov.

Arbetsmarknadsutbildning är ett komplement till den reguljära utbildningen, och det reguljära utbildningssystemet utgör stommen när det gäller utbildning av arbetskraften. Möjligheten till utbildning behöver därför stärkas för att möta de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige.

Av den anledningen prioriterar regeringen satsningar på fler platser inom både yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen, så att tillgången till sådan utbildning förbättras och fler snabbt kan komma i arbete. Myndigheten för yrkeshögskolan har nyligen fått i uppdrag att påbörja en pilotverksamhet med en ny form av yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå som har sin utgångspunkt i yrkeshögskolans modell.

Regeringen följer utvecklingen på arbetsmarknaden och har löpande dialog med Arbetsförmedlingen om myndighetens arbete med långtidsarbetslösa.

Anf. 9 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Trots regeringens klart uttalade ambitioner och Arbetsförmedlingens mandat att prioritera stöd till långtidsarbetslösa, inklusive personer med funktionsnedsättning, visar Arbetsförmedlingens egna rapporter och myndighetens statistik och årsredovisning att de åtgärder som hittills vidtagits är otillräckliga. Effektiviteten i dessa insatser, som är avsedda att stödja dessa individer och hjälpa dem till arbete eller studier, är inte bara bristfällig utan i många fall oroväckande låg, statsrådet.

Vi har i dag över 358 000 personer registrerade och inskrivna hos Arbetsförmedlingen, och nästan 52 procent av dessa saknar helt insatser. Resultaten av olika program, såsom Rusta och matcha, där endast en tredjedel av deltagarna antingen finner arbete eller inleder studier inom fyra månader, en siffra som dessutom är på väg nedåt, väcker oro. Vem bär ansvaret för detta? Är det Johan Pehrson eller den myndighet han leder?

I en återrapport till Johan Pehrson om uppdraget att minska långtidsarbetslösheten framhåller Arbetsförmedlingen att framgång i dessa uppdrag är beroende av myndighetens ekonomiska förutsättningar, vilket understryker att uppdraget är resurskrävande. När vi nu diskuterar effektiviteten i arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste vi också beakta de resurser som tilldelas dessa åtgärder. Det står klart att Arbetsförmedlingens förmåga att erbjuda stöd och service till långtidsarbetslösa har begränsats av betydande resursbrister och nedskärningar av Johan Pehrson. Dessa ekonomiska begränsningar påverkar inte bara kvantiteten utan även kvaliteten på de tjänster som erbjuds.

I årets regleringsbrev från regeringen har Arbetsförmedlingen fått uppdraget att särskilt prioritera långtidsarbetslösa och personer med funktionsnedsättning,

vilket jag tycker är bra. Samtidigt ska myndigheten genomföra besparingar på 250 miljoner kronor. Budgeten har minskat sedan 2019. Personalstyrkan har reducerats avsevärt, vilket är en konsekvens av de budgetar som högerpartierna har fått igenom i Sveriges riksdag. Därför är jag inte förvånad över att vi ser svaga resultat i Arbetsförmedlingens arbete, inte minst i årsredovisningen.

Herr talman! När andelen arbetssökande med svag arbetsförmåga på arbetsmarknaden ökar, däribland personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga, behövs i allt större utsträckning specialister. Trots det minskas dessa resurser hos Arbetsförmedlingen. Nu har man gått ut från Arbetsförmedlingen med att bland annat fler socialkonsulenter ska bort. Jag förstår att Arbetsförmedlingen med allt mindre förvaltningsanslag måste skära i många olika tjänster. Men för mig är det helt obegripligt, herr talman, att man skär i de tjänster och resurser som bäst kan hjälpa dem som står långt ifrån arbetsmarknaden och som man dessutom har att jobba med enligt huvuduppgifter i regeringens regleringsbrev.

När vi nu får veta att Arbetsförmedlingen kraftigt minskar antalet specialiserade yrkesverksamma, såsom socialkonsulenter, som jag nämnde, måste jag fråga statsrådet: Hur kan vi rimligtvis förvänta oss att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda anpassat och kvalificerat stöd till dem som behöver det mest när de kompetenserna nu sägs upp på myndigheten?

Anf. 10 Arbetsmarknads- och
integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det är klart att den stora omställningstid som Sverige liksom många övriga delar av västvärlden befinner sig i påverkar oss alla. Det sker en grön, en digital, en geografisk och en demografisk omställning. Den påverkar också människor som är långtidsarbetslösa. När vi lyssnar på Arbetsförmedlingen, träffar de här människorna och pratar med dem som på olika sätt stöttar dem hjälper dem att komma i reguljärt arbete får vi ta del av ett entydigt budskap: Det som saknas är kompetens i svenska språket och grundläggande kompetens, för att inte säga grundskoleutbildning av basalt snitt.

Vad gör man då? Som Serkan Köse säger har myndigheten tidigare haft ett större förvaltningsanslag. Man har haft mer pengar på kontot för att ha människor anställda på Arbetsförmedlingen. Nu har man aviserat en mindre neddragning. Man har inte förlängt provanställningar, man är sparsam med konsulter och man återanställer inte. Enligt pressmeddelandet från den 7 mars görs en mindre neddragning för att öka effektiviteten. Men det är en annan fråga vilka samband som finns mellan hur många som arbetar på myndigheten och vilka resultat man uppnår.

Arbetsförmedlingen gör ett fantastiskt jobb och är en av våra största myndigheter. Det är också en av de myndigheter som funnits längst i vårt land. Det är en fantastisk myndighet, men den har varit under stor omställning, inte minst beroende på digitalisering. Det

finns även annat som har tillkommit och som påverkar resursbehovet och situationen på Arbetsförmedlingen, exempelvis Rusta och matcha.

Lägg därtill att vi nu har på plats etableringsjobben, som inte minst är inriktade på långtidsarbetslösa. Det finns nu ett stort antal avtal skrivna mellan parterna. Det är allt från Säkerhetsföretagen, Almega Tjänsteföretagen, Byggföretagen, Biltrafikens Arbetsgivareförbund, Energiföretagen, Installatörsföretagen, Innovationsföretagen, Grafiska Företagens Förbund, Kompetensföretagen, Maskinentreprenörerna, Motorbranschens Riksförbund, Måleriföretagen, Plåt och Ventföretagen, Sjöfartens Arbetsgivareförbund, Transportföretagen, Sveriges Hamnar och Sveriges Bussföretag till Unionen. Alla de är nu på plats som stöd för att hjälpa de långtidsarbetslösa.

När det gäller avlastning hos Arbetsförmedlingen finns hela omställningspaketet i övrigt för människor som hamnar i arbetslöshet beroende på att vi befinner oss i en svag konjunktur.

Herr talman! Nu kommer jag till poängen. Om det hade funnits en koppling mellan höga anslag och goda resultat borde man ha nått Europas lägsta arbetslöshet under den socialdemokratiska tid som jag i det här fallet inte vill recensera men som Serkan Köse lyfter fram som den goda tiden. Men det gjorde man inte, för man hade ineffektiva åtgärder och ineffektiv politik.

Nu stärker vi arbetslinjen på alla sätt och öppnar nya möjligheter, men vi ställer också krav. Som den förra interpellationsdebatten gav för handen kan man till exempel inte använda arbetsmarknadsutbildningar hur som helst. Även för dem krävs kvalitet och uppföljning, så att de leder till reguljärt arbete. Därför har Arbetsförmedlingen alla möjligheter att klara sitt viktiga uppdrag för långtidsarbetslösa med nuvarande resurser.

Anf. 11 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för inlägget. Men det är helt ofattbart att statsrådet inte kan svara på frågan utan pratar om allt annat och skyller på den tidigare socialdemokratiska regeringen, som hade ett tydligt mål: att ha EU:s lägsta arbetslöshet. Jag tycker att det är bra att politiken har ett mål. Vi hade ett mål och jobbade mot det. Vi fick EU:s högsta sysselsättningsgrad. Vi fick också EU:s högsta arbetskraftsdeltagande. Jag undrar vad Johan Pehrson har för arbetsmarknadspolitiskt mål. Det vore intressant att få höra.

Johan Pehrson säger att vi skulle ha fått bättre resultat om det hade varit bättre under Socialdemokraternas tid. Låt oss då påminna Johan Pehrson om att det var han och hans kompisar i den här kammaren som 2019 beslutade att slakta resurserna till den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Sedan har detta fortsatt 2021, 2022, 2023 och 2024.

Funktionsrätt Sverige och andra organisationer som jag träffar är väldigt bekymrade över de resurser till långtidsarbetslösa som försvinner på Arbetsförmedlingen.

Den socialdemokratiska regeringen gav 2022 ett uppdrag till Arbetsförmedlingen gällande bekämpning av långtidsarbetslösheten. I en första återrapportering till Johan Pehrson och regeringen den 15 mars 2023 skrev Arbetsförmedlingen att uppdraget är så komplicerat och krävande att det krävs ekonomiska förutsättningar. Man sa att flera delar av uppdraget kommer att vara resurskrävande och att det finns fortsatt behov av resurser för att klara av det tunga uppdraget.

Jag tror att nästa återrapportering kommer i dag. En gång per år ska Arbetsförmedlingen återrapportera till Johan Pehrson om hur den jobbar med långtidsarbetslösa. Jag tror att man även den här gången kommer att peka på de resurser som krävs för att man ska klara av det tunga uppdraget.

Johan Pehrson svarar inte ens på detta. Han menar på att med de befintliga resurser som finns inom arbetsmarknadspolitiken ska dessa grupper ändå kunna få det stöd som de kan få. Myndigheten själv säger: Vi kommer inte att klara av det.

I årsredovisningen konstateras det att man inte har klarat av målet. Jag har en fråga: Om myndigheten nu säger att man inte har klarat av målet, vad är då svaret från Johan Pehrson? Hur tänker han agera för att se till att Arbetsförmedlingen kan klara av sitt uppdrag?

Låt oss konstatera en annan sak. Statsrådet talade om andra samarbeten. En undersökning av Sveriges Kommuner och Regioner visar på att en majoritet av kommunerna anser att Arbetsförmedlingen inte uppfyller sitt uppdrag att hjälpa dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Endast 19 procent av kommunerna anser att uppdraget uppfylls, Johan Pehrson.

Dessutom anses stödet till lokala arbetsgivare vara otillräckligt. Endast 14 procent av kommunerna anser att Arbetsförmedlingens resurser är tillräckliga för detta ändamål. Även Sveriges Kommuner och Regioner pekar på resurserna. SKR menar att nästan alla kommuner erbjuder tjänster som egentligen borde hanteras av Arbetsförmedlingen, vilket visar på brist på tillgänglighet och stöd från myndighetens sida.

Sammanfattningsvis pekar Sveriges Kommuner och Regioner på att det saknas adekvat stöd till dem som står längst från arbetsmarknaden och till lokala arbetsgivare. Kommunerna tvingas oftast kompensera för brister i Arbetsförmedlingens service och stöd. Arbetsförmedlingen skyller på regeringen och de ekonomiska resurserna.

Hur tänker Johan Pehrson säkerställa att Arbetsförmedlingen får de resurser som krävs för att vi ska kunna hjälpa dem som står långt ifrån arbetsmarknaden?

Anf. 12 Arbetsmarknads- och
integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag är den första att hålla med Arbetsförmedlingen om att frågan är komplex. Den har uppstått beroende på en avsaknad av en tydlig utbildnings- och arbetslinje under många år.

Herr talman! Jag tänker inte ge mig in i ännu en debatt med Serkan Köse om vilken regering som har

styrts under de åtta åren innan regeringen tillträdde hösten 2022. Serkan Köse lever i föreställningen att det var någon annan som styrde Sverige.

Jag är den första att tillstå att det inte var några lätta parlamentariska situationer. Det kan vi vara överens om. Men då kanske Serkan Köse generöst skulle kunna kvittera med att det var Socialdemokraterna som ledde Arbetsmarknadsdepartementet, Utbildningsdepartementet och faktiskt nästan alla centrala departement i de här frågorna.

Vi har på olika håll inom arbetsmarknadspolitiken skjutit till nya möjligheter. Jag nämner nu etableringsjobben, för att direkt se till att vi kommer till rätta med långtidsarbetslöshet. Det är ett viktigt stöd för att komplettera lönebidrag, nystartsjobb och andra insatser som görs. Det är viktigt.

Jag har tidigare under morgonen nämnt den reguljära utbildningens betydelse. Man försöker på olika sätt underlätta för människor som står långt från arbetsmarknaden. Det gäller till exempel om människor har varit arbetslösa mycket länge.

Det handlar om att komma in i vuxenutbildning för att senare kanske ta sikte på en yrkeshögskoleutbildning. Vi gör nu också förändringar för att göra yrkeshögskolans modell tillämpbar på gymnasiestudier, allt för att hjälpa de människor som står långt från arbetsmarknaden.

Men det räcker inte. Det behövs också ställas tydliga krav. Stannar man där brukar Serkan Köse och Socialdemokraterna vara med. Det är bra med krav och att man gör uppföljning av hur man till exempel följer anvisningar.

Det var ett sådant exempel som också var uppe i debatten tidigare i morse. När man till exempel utvärderar olika insatser kommer man fram till att man inte har tillräckligt bra uppföljning från Arbetsförmedlingen. Man vill själv förbättra den. Det finns svart på vitt att människor som anvisas till reguljär utbildning inte tar den utbildningen.

Vi har talat om arbetsmarknadsutbildningen. Bristen är att för få människor har förutsättningar att klara av den eller, som det skrivs från Arbetsförmedlingen, att de inte har viljan. Vi måste jobba med den viljan. Det är inget snack om att ställer man upp så ställer man också krav. Det måste finnas en väldigt tydlig koppling.

Arbetsförmedlingen har de resurser som har aviseras i våra budgetpropositioner men också i tidigare budgetpropositioner från andra regeringar. Det här året har vi för innevarande år lagt till ytterligare 200 miljoner för att underlätta något under den lågkonjunktur som vi ser.

Svaret på att de som är långtidsarbetslösa ska göra någonting annat är att det inte finns några arbeten att trola fram. Vill man verkligen få dessa personer i arbete måste vi göra vad vi kan för att få fart på arbetsmarknaden.

Vi hörde tidigare att det finns mängder av lediga jobb. Då måste individen se till att hen blir anställbar. Man kan stödja och hjälpa. Men det är personen själv

som måste läsa utbildningen och till exempel utbilda sig till maskinförare, lokförare eller för att arbeta i transportbranschen i övrigt.

Svaret är att med de 10 000 medarbetare som finns i en av våra absolut största myndigheter finns det möjligheter att effektivisera och göra arbetet bättre än vad man gör i dag. Detta kommer den nya styrelsen i Arbetsförmedlingen att noga följa upp.

Anf. 13 SERKAN KÖSE (S):

Herr talman! Tack, Johan Pehrson, för svaret!

Det är lite märkligt att Johan Pehrson återigen skyl- ler ifrån sig och lägger ansvaret på någon annan. Johan Pehrson har varit arbetsmarknadsminister i ett och ett halvt år och har hittills inte presenterat några konkreta reformer för hur han ska få fler människor i arbete och stärka resurserna till den aktiva arbetsmarknadspoli- tiken. Det gäller också inte minst hur man ska stärka vuxenutbildningen.

Herr talman! Arbetsförmedlingen har gång på gång i rapport efter rapport konstaterat att de resursneddrag- ningar som genomfördes 2019 och framåt har påverkat deras insatser och resultat. Det står i varenda rapport. Det står till och med i årsredovisningen för 2023.

Anledningen till att man inte klarade av att få fler långtidsarbetslösa i arbete skyller man på bristen på re- surser. Anledningen till att det inte var fler i arbets- marknadsutbildningen skyller man på bristen på resur- ser.

Ska man jobba med de långtidsarbetslösa och inte minst människor med funktionsnedsättning behöver de hjälp. De behöver väldigt mycket hjälp, Johan Pehr- son. Nu säger man upp det stödet. Den kompetens som finns på Arbetsförmedlingen i dag säger man upp, ef- tersom Arbetsförmedlingen behöver spara 250 miljo- ner.

Johan Pehrsons 200 miljoner är redan borta. Myn- digheten behöver spara 250 miljoner. En konsekvens av detta är att de personalkrävande och intensiva resur- ser som finns där för att hjälpa människor som behöver extra stöd inte kommer att finnas där. Dem tar Johan Pehrson bort, och han skyller på Socialdemokraterna.

Johan Pehrson har förhoppningsvis chansen att rätta till det i vårändringsbudgeten eller höstbudgeten. Tack för debatten!

Anf. 14 Arbetsmarknads- och
integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det finns inga enkla vägar till ett väx- ande Sverige. Det finns inga enkla vägar till en arbets- marknad som blomstrar och där människor får en ökad chans till egenmakt, självförsörjning och respekt på alla sätt för att kunna påverka sin egen framtid och inte ligga i händerna på Serkan Köse eller för den delen Jo- han Pehrson.

Det handlar om utbildning. Den här regeringen fo- kuserar på utbildningslinjen. Människor som går ut våra grundskolor eller gymnasieskolor måste ha till- räckliga kunskaper med sig. Det har de inte om de till exempel har suttit och stirrat ned i en skärm halva sin

ungdom i stället för att läsa det som krävs för att klara yrkeslivet och framtiden. Det är inte någon lätt resa. Men den ger möjligheter för den som vill ta sitt eget ansvar.

Det är väldigt svårt om människor inte har kun- skaper. De kommer förr eller senare till Arbetsför- medlingen. Det är viktigast att rätta till de verkliga pro- blemen och att våga växla och ta bort ineffektiva insat- ser som tidigare har funnits. Man kan hävda att de är korrekta, men då måste man bygga under det med forskning, tycker jag.

Vi menar att etableringsjobben är rätt väg att gå. Vi gör nu en utveckling av yrkeshögskolan, och det görs stora satsningar ”post pandemin”. Pandemin är som alla vet förhoppningsvis avslutad, i alla fall den vi hade senast.

Dessa personer har redan nu ökade möjligheter till yrkesutbildning på gymnasienivå men också inom yr- keshögskolan. Det är den bästa vägen.

Arbetsförmedlingen, som är en fantastisk myndig- het, kan fortsätta att effektiviseras. Det är en av våra största myndigheter. De måste kunna leverera mer med de mångmiljardsresurser som satsas. Men enkelt är det inte.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellationerna 2023/24:579 och 594 om karensregel för egenföretagare

Anf. 15 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Mathias Tegnér har frågat mig vad jag avser att göra för att förbättra karensreglerna för egenföretagare. Mathias Tegnér har också frågat mig vad jag avser att göra för att åtgärda åldersgränsen för byte till en kortare karenstid för egenföretagare.

Enligt gällande regelverk har enskilda näringsid- kare och andra som har inkomst av annat förvärvsar- bete än anställning och som betalar egenavgift en grundläggande karens på 7 dagar i sjukförsäkringen. De kan välja en karenstid på 1, 14, 30, 60 eller 90 da- gar. Valet av karenstid påverkar sjukförsäkringsavgif- tens storlek. Den som har fyllt 55 år kan inte byta till en kortare karenstid.

Den dåvarande regeringen beslutade den 25 juni 2020 att en särskild utredare skulle lämna förslag på hur företagares trygghetssystem kan bli tydligare, en- klare och mer förutsägbart (dir. 2020:71). Som Mat- hias Tegnér nämner i sin interpellation förordnades han att vara särskild utredare. Utredningen föreslog i delbetänkandet *55 år och karensval* (SOU 2020:65) att åldersgränsen 55 år som bortre gräns för möjligheten att välja kortare karenstid skulle tas bort. Utredningen föreslog i sitt slutbetänkande också att den grundläg- gande karensen för egenföretagare skulle vara 1 dag (SOU 2021:98).

Regeringen har inte vidtagit några lagstiftningsåt- gärder gällande de förslag som Mathias Tegnér näm- ner. Men med detta sagt vill jag understryka att

regeringen vill bidra till att fler människor väljer att starta och utveckla företag och förverkligar sina idéer. Regler som underlättar detta bör så långt som möjligt främjas. Företag och entreprenörer ska kunna fokusera på sina kärnverksamheter i så stor utsträckning som möjligt. Det är en utgångspunkt som regeringen har i sitt fortsatta arbete vad gäller socialförsäkringen.

Anf. 16 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag har skrivit två frågor till äldre- och socialförsäkringsministern: Vad avser statsrådet att göra för att förbättra karensreglerna för egenföretagare, och vad avser statsrådet att göra för att åtgärda 55-årsregeln?

Jag ska försöka förklara detta på 30 sekunder. Det handlar alltså om egenföretagare som har regler som är gamla och alltför generella, vilket gör att egenföretagarna har ett sämre skydd än andra på arbetsmarknaden vid sjukdom. Det är dåligt, eftersom dessa företagare har ett sämre skydd. Det är dåligt för samhället, eftersom det finns risk för att färre företag skapas. Och det är faktiskt lite genant för Sverige att vi har regler som möjligen är åldersdiskriminerande. Det är dåligt, dåligt, dåligt.

Tyvärr verkar det som att ministern inte vill göra något åt detta, och det beklagar jag.

Jag kan lägga ut texten lite mer för den som inte känner till bakgrunden. Bakgrunden är i korthet följande:

Enskilda näringsidkare som driver enskild firma betalar, precis som ministern sa, egenavgifter i stället för arbetsgivaravgifter. Dessa avgifter finansierar bland annat deras sjukförsäkring. Precis som ministern sa kan man välja antal dagar, det vill säga 1, 7, 14, 30, 60 eller 90 dagar. Beroende på valet justeras egenavgiften.

Precis som ministern sa fick jag möjligheten att utreda denna fråga. Å ena sidan kan man kanske tycka att jag på något sätt är jävig. Å andra sidan vill jag säga att jag inte är egenföretagare. Men jag brinner för att vi ska ha ett bra trygghetssystem för våra företagare i Sverige, för de är extremt viktiga för både tillväxt och välfärd.

I grunden tror jag att det är bra att företagare eller egenföretagare har möjlighet att välja sin egen karenstid. Tyvärr känner de flesta inte till den möjligheten. Man startar ett företag för att man drivs av en idé – man brinner för att förverkliga något. Detta innebär att de absolut flesta faktiskt inte känner till att de har 7 dagars karenstid, ickevalsalternativet.

I min utredning förordar jag att man borde ändra ickevalsalternativet till 1 dag. Men det är faktiskt inte bara jag som förordar det. De som var experter kopplade till utredningen, det vill säga alla företagargorganisationer, förordade också en förändring av ickevalsalternativet.

Som jag precis sa är det väldigt många som, trots informationsinsatser, inte känner till att de har 7 dagars karenstid. Då tycker jag att det finns goda skäl att ändra detta till 1 dag som grund. Det är en ganska enkel

justering. Därför undrar jag varför regeringen vilar på hanen.

Den andra frågan rör 55-årsregeln. Den innebär att egenföretagare inte längre kan välja karenstid när de har fyllt 55 år. Det är problematiskt utifrån flera perspektiv. Framför allt är det problematiskt utifrån att de gamla strukturer som gjorde att 55-årsåldern var en brytpunkt inte finns kvar och att detta då tyder på att regeln just nu faktiskt är ren och skär åldersdiskriminering. Det finns inga andra skäl till att sätta denna gräns just vid 55 år. Då blir frågan: Varför ska inte 56-åriga egenföretagare ha friheten att välja karenstid?

Anf. 17 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att det är glädjande att inte minst från en socialdemokrat känna detta genuina engagemang för företagares villkor. Detta har uppenbarligen genomsyrat ledamotens engagemang både som ansvarig utredare och som interpellant i denna fråga.

Den grundläggande karenstiden på 7 dagar och möjligheten att välja 14, 30, 60 eller 90 dagars karenstid infördes 2010. Motiven då var att egenföretagaren skulle få större möjlighet att välja nivå på sitt försäkringsskydd och på så vis kunna sänka sjukförsäkringsavgiften. Det var en stor diskussion vid tillfället.

Fram till dess var grundkarenstiden 1 dag för egenföretagare, och de kunde då också välja 3 eller 30. Möjligheten att välja karenstid på 1 dag infördes 2013. Egenföretagaren kan alltså redan i dag välja 1 dags karenstid i utbyte mot en högre sjukförsäkringsavgift. Den möjligheten finns.

Detta skapar en flexibilitet för företagaren. Företagaren kan, givetvis lite beroende på vilken typ av företag man har, välja karenstid själv. Det handlar då också om vilken självrisk som man är villig att ha. Flexibiliteten i karensreglerna för företagarna bedöms också vara väldigt viktig.

Det är sant som ledamoten säger att få egenföretagare gör ett aktivt val av karenstid. Jag tror precis som ledamoten beskriver i sitt inlägg att det inte alltid är känt att möjligheten finns. Jag tror att det finns många saker man skulle kunna göra från olika myndigheter men också från branschorganisationerna för att kunna informera om den delen. Men det yttersta ansvaret för att ha en korrekt anpassad karenstid ligger såklart på företagaren själv, och det är både bra och rimligt att man får göra den bedömningen själv.

Vad gäller åldersgränsen för byte av karenstid, som interpellanten är inne på, delar jag helt bilden att alla som kan och orkar borde arbeta längre upp i åldrarna.

Att antalet jobbonärer, det vill säga pensionärer som fortsätter att arbeta antingen som egenföretagare eller anställda, ökar är väldigt bra och positivt, såklart för den egna plånboken och pensionen men framför allt också för skattebetalarna, kommunerna, regionerna och staten. Detta välkomnar jag och uppmuntrar helhjärtat.

Det ligger en hel del i resonemanget kring förslaget om 55-årsregeln. Det torde egentligen vara helt logiskt att se positivt på den saken.

För regeringen är det viktigt att företagare och entreprenörer ska ha god tillgång till goda socialförsäkringar vid sjukskrivning.

Anf. 18 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag vill också tacka för de fina orden om engagemanget för företagande. Då får jag väl kvittera det med att ministern i sitt svar indikerar att hon ser kopplingen mellan ett robust trygghetssystem för företagare och tillväxt. Det uppfattar jag att alla moderater inte alltid ser.

Jag har alltså frågat ministern om två regler. Den ena rör karens för egenföretagare, det vill säga karensvalet, och den andra 55-årsregeln. I grund och botten tror jag att om vi har ett sämre försäkringsskydd för företagare än för resten på arbetsmarknaden är risken att det leder till att färre företag skapas. Det är negativt för vår tillväxt, förutom att det faktiskt också är negativt för företagen som sådana.

Vi socialdemokrater har sett poängen med att ha flexibilitet i de här systemen, så jag är enig med ministern om att det är bra att det finns en flexibilitet. Utmaningen är att väldigt många företagare inte känner till det. Då är den viktiga frågan: Hur ska ickevalsalternativet se ut? Där förefaller vi ha olika åsikter, för jag tror att det finns en fördel i att reglerna för trygghetssystemen kopplat till företagande är så lika som möjligt som de på resten av arbetsmarknaden. Då hade det varit fördelaktigt om ickevalsalternativet hade varit en dag i stället för sju dagar.

Det gläder mig att ministern ger uttryck för att det finns problem med 55-årsregeln. Den torde vara enkel att ta bort. I stället för att återigen uppmana ministern att agera ser jag helt enkelt fram emot vad som kommer närmast i frågan.

Anf. 19 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Regeringen har inte vidtagit några lagstiftningsåtgärder gällande de förslag som Mattias Tegnér nämner i framför allt den första interpellationen. Med detta sagt vill jag ändå understryka att regeringen vill bidra till att fler människor väljer att starta och utveckla företag och förverkliga sina idéer.

Jag tror att det är otroligt viktigt, inte minst efter att ha lyssnat till den tidigare interpellationsdebatten här i kammaren som handlade om att vi behöver få Sverige på fötter, minska arbetslösheten, öka arbetskraftsdeltagandet, få fler företag som blomstrar och inte minst få en ökad tillväxt i landet. Då är det inte minst de små och medelstora företagen som är grunden för detta. Det är också där de allra flesta jobben skapas. Regler som underlättar för detta bör därför främjas så långt som möjligt.

Det finns också mycket annat som man behöver göra för att underlätta och främja nyföretagandet i Sverige även utanför socialförsäkringssystemet. Det är lätt hänt att man ser företagens roll och vilka åtgärder man

kan vidta för att underlätta för dem i olika stuprör. Man hamnar då lätt i mitt fall i socialförsäkringssystemet. Och jag vill definitivt inte vare sig förneka eller förringa karensreglernas stora betydelse för företagare.

Under min tid som socialförsäkringsminister, och kanske än mer under min tid som tidigare ordförande för kommunstyrelsen i Växjö, har jag faktiskt inte en enda gång under alla mina många studiebesök hört någon företagare som anser att 1 dags karens vore bra att ha som standard.

När jag reser runt i landet och träffar företagare och entreprenörer brukar jag höra att vi måste vända utvecklingen med brott och våld i samhället. Anledningen är enkel. Tryggheten har ju blivit vår största frihetsfråga. Den grova organiserade brottsligheten är systemhotande och djupt förgrenad i hela vårt land och hotar vårt fria och öppna samhälle.

Som bekant pågår en omläggning av rättspolitikerna från regeringens sida på snart sagt alla områden till fler poliser, skärpta straff, mer resurser och verktyg till rättsväsendet och rättsvårdande myndigheter, så att vi kan få fler uppklarade brott och fler kriminella bakom lås och bom. Då handlar det om vardagsbrottsligheten, som träffar inte minst småföretagare väldigt ofta och inte minst ute på landsbygden, men det handlar också om den systemhotande organiserade brottsligheten.

Det ska helt klart gå att bedriva verksamhet i alla delar av landet. Vi för nu en ansvarstagande politik som ska lotsa Sverige ur såväl lågkonjunktur som inflation. Det viktigaste är att vi kan återgå till ett normalläge och mer gynnsamma förhållanden.

En annan del som påverkar företagare väldigt mycket är upphandlingsreglerna, som det är viktigt att se över. Min kollega Erik Slottnér har nu gett ett uppdrag att se över lagen om offentlig upphandling – den offentliga upphandlingen omsätter årligen 900 miljarder – vilket onekligen är väldigt viktigt för att inte minst småföretagare ska kunna vinna fler upphandlingar och för att samtidigt rensa ut de oseriösa aktörerna.

Utöver detta ser regeringen över 3:12-reglerna, som kommer att leda till att vi förbättrar förutsättningarna för företagen. Vi stärker rut och rot, som har stor betydelse för att skapa fler vita jobb men också stärker många företag inom olika branscher, något som Socialdemokraterna tyvärr motsätter sig.

Anf. 20 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Vi är eniga om det som statsrådet sa i början av sitt anförande. Det är naturligtvis så att fyra av fem av de nya jobben kommer i små och medelstora företag, så tillväxt- och företagarpolitiken är extremt viktig. Jag avser att komma tillbaka lite till sambanden mellan trygghetssystem, handel och till exempel vårt EU-medlemskap i nästa interpellationsdebatt, som mer generellt handlar om hur man fastställer SGI för företagare. Vi är eniga om att det är extremt viktiga frågor.

När det gäller huruvida äldre- och sjukförsäkringsministern har träffat företagare som har tagit upp frågan om 1 dags karens tillåter jag mig att gissa att det

som kanske har hänt är att ministern både i rollen som minister och som KSO i Växjö träffar företagare som fortfarande driver sina företag. Problemet är att ganska många av dessa företagare som har blivit sjuka inte har vetat att de har 7 dagars karenser. Det är klart att om företagare har blivit sjuka och inser att de hamnar i en ganska svår situation och kanske tvingas att lämna ned sina företag är det inte så konstigt att ministern har träffat dessa företagare.

Dessa företagare finns. De ringde definitivt till mig när jag var särskild utredare i den här frågan. Frågan är alltså inte oviktig, även om den inte är den absolut viktigaste när det gäller tillväxten.

Frågor om brott och straff är också extremt viktiga. Vi skulle kunna tala om hur den gamla moderata regeringen lade ned polishögskolor och såg till att vi fick färre poliser. Men jag tycker att vi ska försöka hålla oss till företagandet. Och jag hoppas att orsaken till att ministern bytte ämne inte var att det inte finns någon politik på trygghetsområdet för företagare, för det behövs verkligen.

Anf. 21 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag kan definitivt understryka att så inte är fallet. Jag har varit tydlig med att jag verkligen inte vill vare sig förringa eller förneka att inte bara karensern utan också 55-årsregeln kan vara nog så viktig att diskutera.

Som ansvarigt statsråd för socialförsäkringsfrågorna är det viktigt att framhålla att den grundförsäkring som omfattar både arbetstagare och arbetsgivare ska vara trygg och säker och leda till att man känner sig just trygg och säker. Man ska kunna gå till och utföra sitt arbete men givetvis också kunna starta ett företag och förverkliga sina drömmar.

Jag skulle vilja tacka för debatten. Den har varit mycket givande. Jag tycker att jag ser stor samsyn och många kloka resonemang från interpellantens sida, och jag tror att vi instämmer i mycket av den politik som förs och som kommer att föras.

Jag ser positivt på att frågorna ändå lyfts fram. Det är inte alltid de gör det, och det är kanske därför att de kommer i lite skymundan som kunskapen och informationen inte alltid är den bästa hos dem som väljer att starta och driva företag.

Jag tackar för debatten, och jag ser fram emot nästa.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:580 om sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet

Anf. 22 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Mathias Tegnér har frågat mig vad jag avser att göra för att underlätta för företagare och göra företagande tryggare i Sverige.

Mathias Tegnér pekar på de förslag om sjukpenninggrundande inkomst, SGI, av näringsverksamhet,

som han tog fram i egenskap av särskild utredare i utredningen Tydligt, enkelt och förutsägbart – Företagares trygghetssystem (N 2020:04). Utredningens slutbetänkande *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enkla och mer förutsägbart* (SOU 2021:98) överlämnades den 14 december 2021. Betänkandet har remissbehandlats.

Den dåvarande regeringen beslutade den 20 oktober 2021 att ytterligare en särskild utredare skulle se över regelverket för SGI, det vill säga inkomstunderlaget för bland annat sjukpenning och föräldrapenning (dir. 2021:90). Utredaren skulle enligt direktiven utgå från de kommande förslagen från utredningen Tydligt, enkelt och förutsägbart – Företagares trygghetssystem (N 2020:04). I uppdraget ingick bland annat att utreda hur regelverket för sjukpenninggrundande inkomst ska ge ökad trygghet och förutsebarhet för den försäkrade samt leda till stärkt kvalitet och effektivitet i handläggningen och minska de felaktiga utbetalningarna.

Utredningens slutbetänkande *Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst* (SOU 2023:30) överlämnades den 20 juni 2023 och remissbehandlades till och med den 22 december 2023. Förslaget om SGI av inkomst av näringsverksamhet i det betänkandet skiljer sig från det förslag som lämnades i SOU 2021:98, bland annat gällande vilka årsinkomster av näringsverksamhet som kan ligga till grund för SGI.

Beredningen av förslagen som lämnades 2023 pågår fortfarande. Jag kan inte föregripa det arbetet utan konstaterar att det finns ett behov av ökad förutsebarhet gällande vilken ersättning egenföretagare kan förvänta sig i form av exempelvis sjukpenning.

Anf. 23 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Precis som statsrådet säger handlar min fråga alltså om sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare. Men jag skulle ändå vilja börja på en annan bog, där ministern var för en stund sedan i den tidigare interpellationsdebatten – alltså att frågor kopplat till företagande hänger ihop med flera andra frågor. Trygghet och tillväxt hänger ihop. Därför skulle jag vilja börja med de stora perspektiven.

Flera internationella undersökningar visar att företagen i Sverige har goda förutsättningar och ramvillkor i förhållande till omvärlden. Sverige har i årtal prenumererat på tio-i-topp-placeringar i olika rankingar av konkurrenskraft, exempelvis OECD:s index. Den typen av index mäter ett antal frågor brett, såsom infrastruktur, hälsa, utbildning, högre utbildning och innovationskraft. Det visar att konkurrenskraft inte bara består av en enskild fråga, en enskild sektor eller en enskild skattesats.

I den här kontexten är just trygghetssystemen för företagande viktiga, och vissa forskare hävdar att det är extremt viktigt att vi har robusta trygghetssystem för företagare om vi också vill ha fler kvinnliga företagare. Om så är fallet vågar jag inte uttala mig om, men det verkar inte helt orimligt.

Jag menar att om fler företag ska skapas behöver trygghetssystemen vara goda och inte avvika alltför mycket från våra generella trygghetssystem. Det är på något sätt cloun i diskussionen. Trygghetssystemen för företagare får inte avvika alldeles för mycket från våra generella trygghetssystem.

Därför finns flera åtgärder i min utredning som skulle förbättra trygghetssystemen till en låg kostnad och som jag menar att man borde se över. Jag vet också att näringslivets organisationer såg positivt på några av förslagen.

En av utmaningarna är att vi inte kan ha olika principer, och det finns mycket som talar för att det vore olämpligt med olika principer för företagare och för anställda. Däremot behöver reglerna anpassas så att de faktiskt fungerar för både företagare och anställda.

Eftersom det är så komplicerat att få sjukpenninggrundande inkomst fastställd vet vi att det tar i genomsnitt upp till 30 dagar för en egenföretagare bara att få den fastställd. Den anställda förväntar sig att få ersättning vid sjukdom efter en kort period, men för en egenföretagare tar det i genomsnitt 30 dagar. Det finns skräckexempel där det har tagit ett halvår bara för att fastställa hur hög den sjukpenninggrundande inkomsten ska vara. Så kan vi inte ha det.

Det finns en del förslag i utredningen som borde övervägas. Jag är fullt medveten om att den andra utredningen faktiskt tillsattes innan vi lämnade vårt förslag. Det kan man resonera om. Min tolkning är att man hade ett fokus på att säkra trygghetssystemen för företagare eftersom det finns flera stora luckor i just hur man fastställer sjukpenninggrundande inkomst. En möjlighet hade varit att använda de remitterade förslagen, som nästan unisont får positiv respons i remissyttrandena. Det hade varit en väg att gå. Nu har regeringen och statsrådet valt en annan, och det är synd.

Anf. 24 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag kan återigen konstatera att jag är glad över ledamotens stora engagemang i att förenkla för företagare att bedriva sin verksamhet. För den som blir sjuk ska det finnas ett gott socialförsäkringssystem som garanterar försörjningen, och det gäller arbetstagare, arbetsgivare och därmed företagare. Där är vi helt överens.

Frågan huruvida man skulle ha tagit den ena utredningen först och den andra sedan får ledamoten ta upp med sina egna partikamrater. Jag kan bara konstatera att man tillsatte en utredning, fick den klar, remitterade den, stoppade den i byrålådan, tillsatte en annan utredning redan innan den andra var klar, och den utredningen går till viss del stick i stäv med de förslag som ledamoten gav i sin utredning.

Om man vill åstadkomma förändring och förbättring för landets företagare och entreprenörer, och skapa goda drivkrafter för att vilja starta och driva företag och givetvis skapa tillväxt och växa, behöver man helt klart se på frågan utifrån ett bredare perspektiv. Precis som jag var inne på i min tidigare interpellationsdebatt med ledamoten handlar det om att ta sig

från stuprören och se den breda bilden. Det gjorde även ledamoten själv i sitt tidigare anförande.

Jag tar också tillfället i akt att visa på andra saker som är viktiga för att skapa rätt förutsättningar. Där är det uppenbart att sänkt skatt leder till både bättre förutsättningar för företagen och att fler kommer i arbete. LO:s egna försiktiga bedömning av de två första jobbskatteavdragen var att 75 000 årsarbetskrafter skapades. LO skrev då att jobbskatteavdraget förstärkte incitamenten att delta i arbetskraften.

Andra instanser som utvärderade reformerna såsom Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet kom fram till ännu högre siffror än LO gjorde, så vi vet att sänkt skatt gynnar arbetskraftsdeltagandet och gör att fler kommer i arbete men också gynnar företagen.

Vad gäller andra drivkrafter var jag inne på det i den förra interpellationsdebatten. Vi flyttar nu fram positionerna genom att se över 3:12-reglerna. Vi har också förlängt tiden då experter från utlandet kan få sänkt skatt för att jobba här.

Vi har i dag det lägsta skattetrycket i Sverige på nästan 50 år. Som jag var inne på tidigare gynnar det inte bara arbetstagare. Det gynnar arbetsgivare, företag och framför allt konkurrenskraften, som ledamoten var inne på i sitt tidigare anförande.

För att återknyta till ledamotens fråga och interpellation: Den utredning som den förra regeringen tillsatte – den andra, inte ledamotens – blev klar 2023 och är under fortsatt beredning. Men som jag var inne på tidigare ändrar de förslag som framkom där förutsättningarna för den utredning som ledamoten själv skrev. Jag kommer därför inte att föregripa det arbetet, men jag konstaterar återigen att det finns ett behov av ökad förutsägbarhet gällande vilken ersättning egenföretagare kan förvänta sig när det gäller exempelvis sjukpenningen.

Anf. 25 MATHIAS TEGNÉR (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret även om vi i detta avseende är mindre eniga än tidigare.

För att börja med verklighetsbeskrivningen när det gäller de olika utredningarna måste jag säga att det viktiga faktiskt inte är vilken utredning man lyssnar på utan att man faktiskt skapar bättre regelverk för företagen.

Jag tror att om ministern exempelvis talar med näringslivets organisationer hör hon tydligt att alltför smala regler som inte är anpassade för egenföretagare riskerar att skapa större problem.

Då är en väg att gå den som jag föreslog i min utredning. Men det som är viktigt här är inte exakt vilket förslag man lägger fram, utan det som är viktigt är att vi får regelverk där SGI för företagare kan fastställas snabbt, att regelverk för SGI för företagare också hanterar det faktum att många egenföretagare är kombinatorer och dessutom att man väger in att företagare ofta har betalat in egenavgifter över ganska lång tid. Där finns det, tycker jag, en brist om man bara tittar på det senaste deklarerade resultatet.

När det gäller vad som skapar tillväxt och gott näringsklimat skulle jag vilja gå tillbaka till den OECD-undersökning som jag refererade till. Där framgår det väldigt tydligt att konkurrenskraft skapas av saker som infrastruktur, hälsa, utbildning, högre utbildning och innovationskraft. Det innebär att när man sänker skatter gäller det att man sänker rätt skatter och att man också överväger vad som händer när resurserna till välfärden och infrastrukturen minskar. Det menar jag att moderata företrädare ibland inte ser.

Sverige är ju ett litet, exportberoende land, och det innebär att exempelvis frihandeln är extremt viktig för vårt näringsklimat och vår konkurrenskraft. Av all handel i Sverige går 70–80 procent mot EU, och när vi nu har en regering som stöder sig på ett parti som på ett eller annat sätt är kritiskt till EU är risken att det påverkar till exempel vår export.

Frihandel kan inte heller diskuteras i ett vakuum, för vi vet ju att det finns vinnare och förlorare på frihandel. Då är det faktiskt så att när vi hamnar i en situation där det finns framgångsrika företag och företag som går sämre, vinnare och förlorare, och anställda som är vinnare eller förlorare beroende på i vilken bransch och på vilket företag de jobbar är det extremt viktigt för att det ska finnas trygghet och förståelse för det internationella handelssystemet att vi har ett trygghetssystem i botten.

Nog kan en sänkt skatt här eller där marginellt förbättra klimatet för företagare. Men de stora frågorna för att ha ett gott näringsklimat i Sverige handlar om att åtgärda de saker som inte fungerar så att vi får en skola som faktiskt fungerar, trygghetssystem som man kan lita på och infrastruktur som för människor från en plats till en annan. Det är centralt för trygghetssystemet, och ska man göra det är det inte sänkta skatter som är det viktigaste.

Exempelvis Lars Calmfors har också konstaterat att marginaleffekterna i vårt skattesystem inte är särskilt höga just nu och att man då borde prioritera andra saker, som investeringar i infrastruktur, snarare än att ge sig på ytterligare ett jobbskatteavdrag.

Anf. 26 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Jag gillar verkligen vart den här debatten tar vägen. Vi talar om konkurrenskraft, vad som är stort i en bredare bild, vad som påverkar landets företagare, vad som hindrar dem från att växa och kunna expandera och ge mer tillväxt men också vad som skapar jobb.

Uträkningar gjorda av LO har visat på att jobbskatteavdrag eller sänkt skatt på jobb, när det lönar sig mer att arbeta än att inte arbeta, också ger jobb – 75 000 nya jobb eller arbetstillfällen bara genom jobbskatteavdragen. Det är klart att sänker man skatten på arbete, ja, då ökar också antalet jobb.

Jag har noterat att i Socialdemokraternas budget finns inte den typen av nyheter. Man väljer inte heller att sänka skatten. För en vanlig barnfamilj är det dyrare att vara svensk i Socialdemokraternas budget trots höjda bidrag.

När man lyssnar på företagarna hör man att det är ökad trygghet som står högst upp på agendan och på önskelistan – trygghet från brottslighet men också från ekonomisk kris.

Det är klart att det har varit prioriterat för den här regeringen att jobba med båda de frågorna. Att stötta hushållen i en ekonomiskt svår tid har också varit helt avgörande när det gäller inflationsbekämpningen för näringslivet och företagen, inte minst eftersom hushållen är deras kunder. Omfattande offensiva satsningar på rättsväsendet bidrar till att vi över tid kan trycka tillbaka våldet och kriminaliteten, som ändå har fått fotfäste och lyckats sprida sig i Sverige under lång tid. Nu pågår ett mödosamt men mycket viktigt arbete för att vända den utvecklingen och trycka tillbaka den organiserade brottsligheten.

Herr talman! Jag tycker inte att Socialdemokraterna företräder ett trovärdigt alternativ, inte minst med tanke på hur splittrad oppositionen är i flera centrala frågor. Tittar man på inflationshanteringen, som vi har jobbat med de senaste åren, blir det uppenbart att Socialdemokraterna tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet – ska man räkna in Centern går det helt stick i stäv – vill låna pengar som riskerar att elda på inflationen och bidra till hög inflation. Det kommer definitivt inte att stärka svensk konkurrenskraft. Att låna flera hundra miljoner kronor skulle bara spå på inflationen och leda till högre priser, högre räntor och en svårare situation för hushållen och därmed en betydligt svårare situation för företagen. Det skulle såklart drabba alla, alla hushåll, och gröpa djupare hål i plånböckerna. Det skulle också slå väldigt hårt mot de företagare som Tegnér ändå tycks värna.

För att anknyta lite till det kvinnliga företagandet, som vi lite snabbt kom in på tidigare, skulle jag vilja säga att här visar man verkligen på dåligt omdöme när det gäller att man vill avskaffa LOV och beskära valfriheten inte minst för äldre. Det ser vi nu senast i Uppsala, där man drar tillbaka den möjligheten. Där vi vet att det finns flest kvinnliga företagare är just inom välfärdssektorn. Där vill man på punkt efter punkt beskära valfriheten och därmed också kvinnors möjlighet att driva företag.

Anf. 27 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Det är svårt att hantera alla dessa frågor på två minuter. Det har blivit en debatt där vi har varit lite överallt.

Jag vill börja med att säga något om den värld vi befinner oss i, en globaliserad värld som blir mer och mer ojämlik. En busslast med de absolut rikaste människorna i världen äger lika mycket som halva jordens befolkning. Detta perspektiv tycker jag också är viktigt. Jag tror att de som är framgångsrika i dagens värld också – detta ger de ofta uttryck för själva – är beredda att betala mer skatt.

Om vi ska prata om skattepolitiken mer allmänt, vilket jag älskar som ledamot i skatteutskottet, kan vi konstatera att det finns ett behov av högre skatter på kapital och lägre på arbete. En bred skattereform hade

alltså varit bra för Sverige. Tyvärr förefaller inte högern i svensk politik tycka att detta är en bra idé. Statsministern har flera gånger avfärdat det. Det hade varit bra för Sverige. Problemet är bara att den regering vi nu har inte ser problemen med att några få blir väldigt rika.

När det gäller inflation tror jag att statsrådet blandade ihop olika partier. Socialdemokraterna har aldrig verkat för att vi ska ha en oseriös ekonomisk politik. Vi har också i regeringsställning visat att vi kan ta ansvar. Däremot finns det många ekonomer, exempelvis Lars Calmfors som ministern själv refererade till, som tycker att vi behöver låna mer till investeringar i infrastruktur.

När det gäller vad som skapar jobb har ministern flera gånger bara refererat till det ena benet: När man sänker skatten skapas jobb. Det är riktigt. Men när man sänker skatten försvinner också intäkter för staten, som ofta används till något som också skapar jobb. Det blir inte särskilt jämförbart när man resonerar på det sättet.

Sammanfattningsvis hoppas jag, även om det faktiskt är ministern och inte den gamla regeringen som har gömt den, att ministern ska ta en titt på min utredning igen. Den innehåller många bra förslag när det gäller hur man kan förbättra för företagare i Sverige.

Anf. 28 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga tack för debatten och diskussionen. Jag tycker att den har varit väldigt trevlig, både denna och den förra. När man diskuterar företagens förutsättningar inom socialförsäkringsområdet är det viktigt att också ge en bredare bild, och det tycker jag att vi har lyckats göra på ett ganska bra sätt i dag.

Men jag vill landa i den fråga där vi började, nämligen den om utredningen. Jag kan återigen konstatera att vi har en utredning sedan tidigare, utredning 1. Den har remissbehandlats. Utredning 2, som tillsattes under tiden, har kommit med sitt slutbetänkande. Den har också varit ute på remiss; jag fick den strax före nyår. Vi håller nu på att bereda den.

Förslagen i de olika utredningarna talar delvis mot varandra. Ska man göra en samlad bedömning för att komma fram till exakt hur man ska gå vidare tror jag att det är väldigt klokt att titta på både den första och den andra utredningen, vilket jag definitivt lovar att göra. Därefter kan man göra en samlad bedömning för att se vad som är klokast att göra och vad man bör ta fasta på för att förbättra förutsättningarna för att få ökad förutsägbarhet och bättre möjligheter för företagare att driva företag, expandera och även skapa tillväxt och fler jobb så att vi sedan kan sänka skatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:585 om AI-genererad hämndpornografi

Anf. 29 Justitieminister GUNNAR

STRÖMMER (M):

Fru talman! Mathias Tegnér har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra att kränkningar skapade av ny teknik kriminaliseras.

Jag vill först slå fast att förebyggande och bekämpande av hot och kränkningar som sker via internet är en prioriterad fråga för regeringen. Det är viktigt att se till att det straffrättsliga skyddet är effektivt och ändamålsenligt.

Skyddet mot hot och andra integritetskränkningar har stärkts över tid till följd av samhällsutvecklingen. Som Mathias Tegnér påpekar infördes den 1 januari 2018 brottet olaga integritetsintrång. Den som gör intrång i någons privatliv genom att sprida till exempel bilder eller filmer på någons sexualliv döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden rör, för olaga integritetsintrång till böter eller fängelse i högst två år. Att det som sprids är ändrat, omstuvat eller på annat sätt manipulerat utesluter inte att det innefattar en uppgift vars spridande kan innebära ett intrång i privatlivet.

Beroende på omständigheterna kan spridning av sexuellt material också bedömas som förtal. Detta kan vara fallet även om bilderna är manipulerade eller falska. Olika förfaranden med pornografiska bilder av barn kan vara straffbara som barnpornografibrott. Alla tänkbara bildformer omfattas, även till exempel tecknade bilder eller bilder framställda med datateknik. Det krävs alltså inte att ett barn har varit modell för bilden eller att den föreställer ett visst barn.

Även utanför brottsbalken har det införts olika straffbestämmelser till skydd för den personliga integriteten. I lagen om ansvar för elektroniska anslags-tavlor finns en straffrättsligt sanktionerad skyldighet för tillhandahållaren av tjänsten att ta bort eller hindra vidare spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i bland annat bestämmelserna om olaga integritetsintrång och barnpornografibrott.

Jag vill också lyfta fram att det inom EU pågår ett intensivt arbete mot hot, våld och andra kränkningar av den personliga integriteten. Under det svenska ordförandeskapet enades rådet om en allmän riktlinje som gäller ett förslag till direktiv om att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I direktivet finns bland annat en straffbestämmelse som i stort motsvarar den svenska regleringen om olaga integritetsintrång. Bestämmelsen innebär att det ska vara kriminaliserat i alla EU:s medlemsstater att utan samtycke sprida bilder som har manipulerats, till exempel med hjälp av artificiell intelligens, och där det ser ut som att en person ägnar sig åt sexuella handlingar. Detta omfattar även så kallade deepfakes, där materialet på ett tydligt sätt liknar en verklig person och felaktigt skulle kunna uppfattas som autentiskt. Direktivet väntas bli slutligt antaget i april.

De befintliga straffbestämmelserna i svensk lagstiftning ger i många avseenden ett ändamålsenligt skydd mot oönskade beteenden som innebär hot och allvarliga kränkningar. Man kan dock inte utesluta att den tekniska utvecklingen för med sig att det återigen kan finnas skäl att se över det straffrättsliga skyddet för enskildas personliga integritet, särskilt när det gäller spridning av kränkande material skapat av ny teknik.

Anf. 30 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Som jag konstaterar i min interpellation skriver till exempel den ideella organisationen Make Equal på sin sida Näthats-hjälpen att spridning av nakenbilder, avklädda bilder, sexbilder, sexfilmer, läkarintyg eller sjukdomsuppgifter, rättsintyg eller obduktionsbilder, sekretessbelagda uppgifter från exempelvis ett sexualbrottsmål eller andra typer av film- och bildmaterial numera enligt den lagstiftning som statsrådet refererar till är olagligt.

Denna lag utgör ett svar på att det tidigare var enkelt att sprida privata saker på internet. I grund och botten handlade det ganska ofta om en försmådd pojkvän som blivit lämnad av sin flickvän och därefter lade ut privata bilder.

Som riksdagsledamot kände jag mig väldigt stolt när vi den 15 november 2017 röstade igenom den förändring av brottsbalken som introducerade den nya straffbestämmelsen olaga integritetsintrång. Det innebär att detta från den 1 januari 2018 är reglerat i brottsbalken och därmed också olagligt.

Just nu befinner vi oss i en tid då teknikutvecklingen går extremt fort. Gissningsvis är vi bara några månader från att AI för en bred publik kan generera filmer baserat på endast en passbild.

Vi vet att den typen av deepfakes existerar redan i dag, men troligen kommer tekniken redan om några månader att vara tillgänglig för i princip alla individer.

Vissa jurister hävdar nu att den typen av filmer inte kommer att träffas av lagstiftningen. Den nya straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång kommer alltså möjligen inte att träffa den typen av handlingar. Då känner åtminstone jag en oro.

Det är mycket bra att frågan debatteras och hantearas inom EU. Det jag är ute efter är att vi även i framtiden ska vara säkra på att dessa kränkningar ska vara olagliga. Det gick alltför många år då många, företrädesvis unga tjejer, drabbades av den här typen av agerande. Det är väldigt viktigt att regeringen i en tid då teknikutvecklingen är extremt snabb också ligger i framkant och säkerställer att den här typen av agerande ska vara olagligt också när det handlar om en film som är genererad av AI och inte överensstämmer med verkligheten.

Anf. 31 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Stort tack till Mathias Tegnér för möjligheten att få diskutera dessa viktiga frågor här i kammaren i dag!

Låt mig börja med att instämma i allt som ledamoten säger om det här problemets stora allvar och de enorma integritetsskador och mänskliga kostnader som kommer med den här typen av brottslighet. Min utgångspunkt är att de straffbestämmelser vi har ska träffa den typ av övergrepp som vi talar om här.

Mot bakgrund av frågan från Mathias Tegnér tog jag också del av vad organisationen Make Equal skriver på sin sida Näthats-hjälpen. Där tar man fasta på att detta är brottsligt. Man vänder sig till den som till äventyrs kan ha blivit drabbad av ett sådant här övergrepp och skriver: Det är olagligt. Du måste kontakta polisen. Gör en polisanmälan, och samla gärna digitala bevis så att detta kan utredas och lagföras och så att den skyldige kan straffas! Detta är ett viktigt budskap också till den som drabbas av AI-genererade övergrepp. Man ska utgå från att det man råkat ut för är olagligt och vända sig till polisen, så att de kan utreda detta och lagföra den som är skyldig till brottet.

Men med detta sagt tar jag också fasta på det som ledamoten säger om att lagstiftningen måste möta stora tekniksprång. De överväganden man gjorde och de underlag man hade för sina beslut för några år sedan har inte nödvändigtvis tagit sikte på alla nya former av övergrepp som kan komma, även om reformerna ligger ganska nära i tid.

Jag vill lyfta fram den process som pågår i EU, för jag tror att det är en naturlig process för oss att ta hand också om de frågor som Mathias Tegnér lyfte fram. Det gäller direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer, som kommissionen lade fram i mars 2022 och som vi under det svenska ordförandeskapet lyckades ta i mål och göra till en allmän riktlinje. Nu sker det en förhandling med parlamentet, och det hela ska förhoppningsvis vara på plats under våren.

Detta är ett förslag som innehåller en rad olika åtgärder mot till exempel kvinnlig könsstympning, nätstalking, nättrakasserier och delning av intima bilder utan samtycke. Så kallade deepfakes är en del av detta. När EU-processen väl är i mål kommer nästa steg för svensk del att vara att göra en utredning för att säkerställa att alla våra åtaganden i enlighet med EU-direktivet blir omhändertagna i vår lagstiftning. Den fråga som Mathias Tegnér tar upp hör på ett självklart sätt hemma där.

Självklart ska vi med gemensamma krafter säkerställa att den typ av övergrepp som Mathias Tegnér tar upp i sin interpellation ska vara olagliga och leda till lagföring och fällande domar för dem som är ansvariga.

Anf. 32 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Både i min interpellation och i det som statsrådet tar upp finns goda exempel på den förändring av lagstiftningen som skedde 2017–2018 och hur stödet till civilsamhället har gjort att lagstiftare och civilsamhälle går hand i hand för att försöka röka ut och trycka bort den här typen av helt oacceptabelt beteende, som tyvärr är alltför

vanligt i det patriarkala samhälle som Sverige faktiskt är.

Som jag sa i mitt första inlägg har den här typen av kränkningar under alltför lång tid inte varit kriminaliserade, eller i vart fall inte tydligt nog kriminaliserade. Men sedan 2018 är de tydligt kriminaliserade, och därför blir jag oroad när vissa jurister nu hävdar att de kanske inte kommer att vara det i en framtid. Då är det viktigt att vi agerar proaktivt.

Därför gläder det mig att statsrådet ger uttryck för att denna fråga behöver fångas upp inom ramen för den lagstiftning som blir en konsekvens av arbetet inom EU. Jag känner en glädje över att vi lyckas avstå från politiskt käbbel och enas om att mäns våld mot kvinnor behöver bekämpas på väldigt många olika sätt. Jag känner en trygghet i att statsrådet också kvitterar att regeringen kommer att arbeta med denna fråga. Precis som statsrådet sa är det en extremt stor kränkning som många unga kvinnor och tjejer drabbas av i dagens samhälle.

Det är också glädjande att statsrådet nämner andra typer av problem som man arbetar med inom ramen för EU-lagstiftningen. Jag har själv motionerat vad gäller exempelvis kvinnlig könsstympning. Det finns många saker att göra för att se till att både Sverige och världen blir mer jämställda. Vi behöver alla arbeta med att röka ut gammaldags patriarkala strukturer.

När det gäller den här frågan känner jag kort sagt alltså en tillförsikt genom den tydliga kvitteringen från statsrådet. Detta är alltså något som regeringen kommer att adressera. Det som är viktigt här, uppfattar jag, är att vi är steget före och inte steget efter. (Applåder)

Anf. 33 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag gläds också åt att vi är överens om tagen i dessa viktiga frågor. Det är oerhört viktigt att vi också ser över straffnivåerna när det gäller den här typen av brottslighet. Det är en viktig del av den stora översyn av straffen som nu pågår under Petra Lundhs ledning att vi har en blick inte bara för den oerhört allvarliga brottslighet som sker i den gängkriminella miljön utan också annan allvarlig brottslighet med stora negativa konsekvenser för brottsoffren. Det handlar inte minst om mäns våld mot kvinnor men också om den typ av övergrepp som vi talar om här.

Den fråga som Mathias Tegnér tar upp handlar också om att säkerställa inte bara det som är min utgångspunkt, alltså att straffen på ett bättre sätt måste återspegla allvaret i dessa brott, utan också att alla handlingar som vi starkt ogillar och inte vill se i vårt samhälle blir kriminaliserade, så att man kan lagföra dessa handlingar och utmätta straff för dem.

Jag är glad över det som vi nu har åstadkommit i samspel med andra EU-länder, inte minst under det svenska ordförandeskapet, och att vi kunde ta processen i mål när det gäller detta EU-direktiv. Utöver det vi nu talar om nämnde jag ju kvinnlig könsstympning, nätstalkning och nätttrakasserier. Det finns också andra

viktiga frågor som gäller skydd för brottsoffer, tillgång till rättslig prövning, stöd till brottsoffer, olika förebyggande åtgärder, samordning och samarbete.

Den fråga som vi nu talar om finns alltså i ett bredare sammanhang. När direktivet väl är på plats under våren kommer nästa steg att vara att vi på ett noggrant sätt måste gå igenom vad det får för konsekvenser för svenskt vidkommande. Då ska vi se till att den fråga som Mathias Tegnér lyfter finns med som en naturlig del av den helheten. Det kommer att göra att vi får ett ännu robustare och mer offensivt skydd mot denna typ av övertramp och övergrepp och vassare verktyg för att lagföra och straffa dem som gör sig skyldiga till dem.

Anf. 34 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Hela det här sjaket gäller såklart viktiga frågor. Jag personligen är inte kriminalpolitiker, så jag avstår från allmänna reflektioner kring vad som behöver göras på detta område. Som ekonom kan jag dock konstatera att vi, i alla fall historiskt, har kunnat se att jämlika samhällen och förebyggande arbete har lett till lägre brottslighet. Det tar jag med mig i den här typen av diskussioner. Jag uppfattar inte alltid att regeringen ser dessa samband, men jag är säker på att det kommer att finnas många möjligheter att debattera det i denna kammare.

Jag är glad över att ministern är tydlig med att det här är en fråga som kommer att adresseras, dessutom innan problem möjligen uppstår, det vill säga att den aktuella typen av agerande med hjälp av ny teknik under vissa förutsättningar inte längre skulle vara kriminaliserat.

Det som vi vill uppnå och som jag tror att vi är eniga om är att inga kvinnor ska drabbas av agerandet och att inga kvinnor eller unga tjejer ska bli uthängda på nätet på ett eller annat sätt, ofta av en gammal ex-pojkvän.

Det är klart att det är viktigt att lagstiftningen och jurister förklarar att alla typer av oönskat beteende är olagliga. För att nya brottsoffer inte ska uppstå är det därför viktigt hur man resonerar om dessa frågor och att det är tydligt att det inte finns några luckor i lagstiftningen.

Jag tackar därför statsrådet för det tydliga svaret och hoppas på ett gott samarbete framgent.

Anf. 35 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar än en gång Mathias Tegnér för möjligheten att diskutera dessa angelägna frågor under denna fredagsförmiddag.

Jag vill först göra en liten utvikning om det brottspreventiva och skicka med ett helgläsningstips, nämligen den nya strategi för brottsförebyggande insatser som regeringen beslutade om och presenterade i går och som ska ske parallellt med de repressiva åtgärdernas brottspreventiva effekt. Det är viktigt för mig att repression, till exempel i form av straff, också har en brottsförebyggande verkan.

Det är alldeles uppenbart att det socialpreventiva arbetet för att bryta till exempel nyrekryteringen av barn och unga till kriminella gäng är av helt avgörande betydelse. Jag är väldigt glad över att se att vi nu tar samma systematiska grepp om socialpreventionen som vi gör kring kriminalpolitiken.

Jag är också glad för att det i det direktiv vi nu diskuterar, som har förhandlats fram på EU-nivå och som vi lyckades ta i mål under det svenska ordförandeskapet, finns rejäla delar som handlar om just förebyggande åtgärder, samordning och samarbete.

Med detta sagt är det förstås oerhört viktigt att den straffrättsliga lagstiftningen, som Mathias Tegnér säger, inte har luckor som gör att sådant som vi verkligen inte accepterar, såsom övergrepp med hjälp av ny teknik, hamnar utanför det straffbara området av närmast lagtekniska skäl i relation till en snabb teknikutveckling. Vi ska säkerställa att det inte är eller kommer att vara på det sättet.

Som jag ser det gör vi detta mest naturligt inom ramen för den fortsatta EU-processen, när vi tar hem den till Sverige. I detta arbete hoppas och tror jag att vi kommer att kunna jobba nära varandra. Det är ett oerhört angeläget samhällsproblem som vi med gemensamma krafter ska göra allt vi kan för att trycka tillbaka.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:369 om vikten av en ny djurskyddslagstiftning i EU

Anf. 36 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Sofia Skönnbrink har frågat mig hur jag tänker agera för att se till att kommissionens översyn av djurskyddslagstiftningen färdigställs i sin helhet och presenteras för medlemsländerna samt hur jag och regeringen tänker agera om en fullständig uppdatering av lagstiftningen inte genomförs.

Först och främst vill jag lyfta upp att Sverige länge har arbetat för att djurskyddet inom resten av EU ska stärkas. Att kommissionen tog initiativ till en översyn av EU:s djurskyddslagstiftning var därför mycket välkommet. En harmoniserad och stark djurskyddslagstiftning inom EU är ett viktigt steg mot ett hållbart livsmedelssystem med god djurvälstånd, minskad antibiotikaanvändning och hög livsmedels säkerhet. Det bidrar även till att möta konsumenternas förväntningar och ge mer likvärdiga konkurrensförutsättningar för livsmedelsproducenter i olika medlemsstater.

Kommissionen har tidigare aviserat att de nya förslagen skulle omfatta fyra förordningar. Som interpellanten nämner presenterades dock endast ett av dessa förslag i december förra året, nämligen förordningen om skydd av djur under transport, samt ett tidigare oaviserat förslag om hundars och katters välfärd och spårbarhet på den inre marknaden.

Kommissionen har inte meddelat om eller när övriga delar ska presenteras. Regeringen är angelägen om att kommissionens lagstiftningsförslag på djurskyddsområdet presenteras i sin helhet så snart som möjligt.

Jag har i ett brev till berörda kommissionärer under hösten 2023 betonat vikten av att denna reform genomförs och att den genomförs inom utsatt tidsplan. Detta är en ståndpunkt som jag även framförde i jordbruks- och fiskerådet i december förra året.

Sverige har, jämfört med många länder inom och utanför EU, en omfattande och stark djurskyddslagstiftning. Detta har bland annat bidragit till vår goda djurhälsa och låga användning av antibiotika inom livsmedelsproduktionen. Att djurskyddsnivån harmoniseras inom EU är viktigt för svensk del, både ur ett uppenbart djuretiskt perspektiv, för att stärka skyddet för det enskilda djuret, och ur ett konkurrenskraftsperspektiv.

Vi är stolta över Sveriges höga djurskyddsnivå, men nivåskillnaden har också skapat en nackdel i form av högre produktionskostnader gentemot de delar av EU som har andra krav på djurskydd eller där tillämpning och efterlevnad av lagstiftningen ser annorlunda ut. Min och regeringens fortsatta ståndpunkt är därför givetvis att kommissionens översyn av djurskyddslagstiftningen ska färdigställas i sin helhet och att detta ska ske så snart som möjligt.

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmanen att Jytte Guteland i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 37 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för att han är här och svarar på de viktiga frågor om djurskyddslagstiftningen som min kollega Sofia Skönnbrink har ställt i sin interpellation.

Som sagt står det nu klart att den planerade översynen av EU:s djurskyddslagstiftning inte kommer att bli klar eller genomföras i sin helhet under denna mandatperiod. Detta är mycket tråkigt, för att inte säga skamligt, eftersom vi vet att det finns brister för djuren i många delar inom unionen.

Dessutom hade EU-kommissionen ambitionen att göra en mer heltäckande översyn och presentera nya förslag. Det handlade såväl om hållandet av djur som om djurtransporter och även djurvälståndsmärkning. Det som har presenterats hittills är dock en ganska liten del av detta. Det handlar om ett förslag om djurtransporter. Det handlar också om en förordning om hundars och katters välfärd i kommersiell verksamhet och spårbarheten på den inre marknaden. Man måste säga att det blev lite av en tummetott när vi hade förväntat oss hela vantar.

Detta är också tråkigt med tanke på att det här är frågor som engagerar européer, inte bara svenskar, även om svenskarnas engagemang för djurvälstånd är stort. Vi ser ett starkt engagemang i många EU-länder, och när det handlar om medborgarinitiativ har faktiskt

många av de största tagits med anledning av djurväl-färd.

Dessutom är det katastrofalt med tanke på hur djur många gånger har det inom EU. Det handlar om djur som transporteras under veckor, med bristande kon-troller av hur lagstiftningen efterlevs, med brist på vat-ten och foder, många gånger under långa perioder längs vägarna. Man hamnar i köer.

Vi har också fått besked om att man inte följer lag-stiftningen. Djur transporteras i flera länder. De ham-nar i Spanien och förs sedan ut på Medelhavet. Många av dessa djur blir väldigt svaga och omtöcknade på slu-tet och dör helt enkelt.

Detta är fruktansvärda frågor. Därför skulle EU verkligen behöva ta sig samman här och förbättra lag-stiftningen.

Jag vill, precis som min kollega Sofia Skönnbrink som ansvarar för dessa frågor hos oss, fråga vad lands-bygdsministern avser att göra nu för att få fart på frå-gorna igen. Vi befinner oss i en EU-valrörelse, men vi har en sittande svensk regering kommande år som kan driva på den nya kommissionen och se till att dessa frågor återigen väcks till liv så att de inte hamnar i glappet mellan denna mandatperiod och nästa. Då kan detta hamna i långbänk hur länge som helst.

Vad avser landsbygdsministern att göra för att lyfta upp frågorna nu? Vi hörde i svaret att landsbygdsmi-nistern har skickat ett brev till berörda kommission-ärer. Ministern har också lyft fram detta på ett minis-termöte. Det är bra, men det behövs mer. Vad avser regeringen att göra fortsättningsvis?

Anf. 38 Landsbygdsminister PETER
KULLGREN (KD):

Fru talman! Sofia Skönnbrink och jag debatterade detta ämne i höstas, och redan då poängterade jag att regeringen och Socialdemokraterna är eniga. Det är bra att vi är eniga i dessa frågor. Det är en styrka med samsyn här.

Det står utom allt rimligt tvivel att djurskyddsnivån, precis som Jytte Guteland säger, behöver höjas inom EU. Den nuvarande lagstiftningen behöver också uppdateras. Därför är regeringens ståndpunkt att samtliga förslag måste presenteras i den översyn som kom-missionen har aviserat och utlovat och som vi har haft bilateraler om.

Det är inte bara Sverige som driver denna linje, utan det finns ett gäng föregångsländer varav Sverige troligtvis är det främsta inom EU när det gäller djur-skydd. Vi har såklart ett ansvar inom EU och inom djurhållningen i hela världen att visa att livsmedelspro-duktion kan gå hand i hand med ett gott djurskydd, och med en väldigt låg antibiotikaanvändning som följd av det.

Vi har, som sagt, i olika sammanhang och i olika forum framfört vikten av en genomgripande översyn och att den helst skulle ha genomförts inom utsatt tids-plan.

Även om hoppet ska vara det sista som överger en är jag beredd att hålla med om att det inte ser ut som

att det kommer att komma några fler förslag på detta område. Jag har ännu inte haft möjlighet att ha något enskilt möte med ansvarig kommissionär men kommer såklart att söka den möjligheten så snart tillfälle ges. Det är på det sättet som vi driver frågor framåt i EU. Det handlar om att vi ska ha tillräckligt många på vår sida. Det handlar om att ha goda och upparbetade kon-takter med andra medlemsländer, och det handlar om att ta sig tid att prioritera och se till att få möten med ansvariga kommissionärer för att gå framåt.

Jag vill avsluta med det som jag började detta in-lägg med, nämligen att jag redan har konstaterat att jag tycker att det är bra att vi har en stor enighet i denna fråga i kammaren.

Anf. 39 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern ännu en gång för tydligheten när det gäller avsikten att driva på för att det ska ske en fullständig översyn av lagstift-ningen på EU-nivå, så att vi får fram förslag inom alla områden som behöver reformeras. Reformering är nödvändig; därom är vi också överens.

Den nuvarande situationen är inte hållbar. Djuren har många gånger blivit lidande under tider av pris-press men också sedan längre tid tillbaka i det system som finns inom EU, där det helt uppenbart finns luckor i lagstiftningen och svårigheter att se över de regler som ändå gäller liksom att följa upp och också införa sanktioner när man bryter mot djurskyddslagstiftning.

Undersökningar visar också att medlemsländerna inte alltid gör det som de ska. Tidigare undersökningar av EU-lagstiftning har också gjort gällande att det inom just detta område är extra många överträdelser från medlemsländerna. Det är allvarligt i sig.

Om man ska prata om vad det verkligen handlar om handlar det om djur som transporteras under väldigt lång tid. Trots att det i lagstiftningen talas om åtta tim-mar blir det i praktiken många gånger mycket längre.

Det är också svårt för lantbrukare att veta hur långt deras djur transporteras efter att de har skickats för slakt. Ibland kan det handla om att lantbrukare tror att slakten sker nästgårds men att det i själva verket ska ske i ett land väldigt långt bort. De har en bristande kontroll över detta, och djuren får lida av det.

Vi har under senare år i medierna sett väldigt många djurskandaler i flera länder, inte minst vid slak-terier där djuren har farit illa. Det är inte bara i Sverige utan i flera av EU:s medlemsländer som man har fått se det i nyheterna.

Dessutom vet vi att en industriell stordrift inom vissa områden har inneburit att djuren behandlas som varor och inte som kännande varelser. Vi har alla tagit del av reportage där kycklingar trängs och ben bryts och förfasats över det. Det gäller att detta får ett stopp.

Vi vet också att det fortfarande finns länder där suggor fixeras. Vi vet att det finns många länder där man har djurhållning i bur som är förfärlig. Vi borde komma till rätta med det. Vi har kommit väldigt långt i Sverige, men vi behöver verkligen se till att vi kom-mer mycket längre på EU-nivå.

Därför är det bra med en samsyn. Men det är också viktigt att man orkar lyfta fram frågorna i tider då mycket annat också händer och ser att det finns synergieffekter och att en hållbar framtid för djuren också är hållbar för lantbruket inom EU.

Det är faktiskt så att för att få jämna spelregler och få en konkurrenssituation inom EU som är bra också för svenska bönder behöver vi se till att förbättra djurstandarden och exempelvis få bort mycket av den slentrianmässiga antibiotikabehandlingen. Genom jämnare spelregler inom jordbruket i hela EU kommer också prisbildningen att förbättras. Djurrättsfrågorna hänger alltså ihop med hållbarhet också ekonomiskt.

Det är viktigt med patos, men det är också viktigt att man orkar ta upp dessa frågor när det är väldigt många andra frågor som dominerar dagordningen. Därför vill jag fråga landsbygdsministern vad som är nästa steg för regeringen här.

Anf. 40 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tackar Jytte Guteland för kompletterande frågor.

Det är alltid viktigt att poängtera att Sverige, jämfört med många länder inom och utanför EU, har en starkare och mer omfattande djurskyddslagstiftning. Det första som jag vill konstatera är att vi ska fortsätta att värna detta.

Vi ser just nu i princip i Europas alla länder omfattande protester från lantbrukare, och i många länder ses försök från EU att öka djurskyddet som direkta och negativa konsekvenser och pålagor på jordbruket. Den tid som vi nu lever i – det är bara att erkänna – gör det inte lättare att gå fram med denna typ av förslag. Då tror jag att vi har ett ännu större ansvar från vårt lantbruks sida, som lyckas producera med högre krav än i snart sagt varje annat EU-land, att visa att vi klarar av att hålla en djurvelfärd och att vi klarar av att hålla produktionen uppe samtidigt som vi har ett riktigt gott djurskydd.

Men det tror jag också ställer krav på EU i andra delar. Det är nämligen ofrånkomligen så att livsmedelsproduktionen i hela EU har fått sig en törn den senaste tiden. I grunden är det ett långsiktigt problem med för låg lönsamhet i vår viktiga livsmedelssektor, inte minst på primärproduktionssidan – för våra europeiska bönder.

EU sträcker ju ganska långa fingrar in i jordbruket. Till del ska man också göra det, eftersom jordbrukspolitiken är EU-gemensam, men man har över tid ökat det administrativa trycket på enskilda jordbrukare när det gäller grundvillkoren och sådant som växtföljdsordning – att EU ska vara inne och detaljstyra och ha koll på exakt vad vi odlar på vilken åker och vilken växtföljd vi har. Jag tror att vi kan hitta andra effektiviseringar i EU-byråkratin som minskar regelkrångel och kostnader för Europas lantbruk i stället för att gå på djurskyddsfrågorna eller underlåta att sträva efter djurskydd.

Man kan anlägga många aspekter på detta. De självklara är de rent djuretiska, och de ligger högt upp på agendan även för mig. Men tittar man på detta med mänskligheten som utgångspunkt ser man också att antibiotikaanvändningen är ett riktigt stort hot mot mänskligheten, om man får använda så stora ord. Det är faktiskt så, för det faktum att vi använder så mycket antibiotika i onödan – precis som ledamoten säger – gör att resistensen ökar även hos oss människor. Vi skulle kunna få sjukdomslägen där vi behöver antibiotika och där det kanske inte biter. Det om något tycker jag borde bita.

Jag tror att Sverige måste göra många saker för att visa att vår modell är bättre än deras. Bland annat ska vi marknadsföra våra produktionsmetoder. Vi ska försöka producera mer animalier, det vill säga ha en större animalieproduktion i Sverige – eftersom den är så mycket bättre än många andras – och se till att fler köper av oss i stället. Vi använder nämligen väldigt lite antibiotika och väldigt lite växtskyddsmedel, och vi tar ett stort miljö- och klimatansvar i vårt svenska lantbruk. Det är en väg.

Som jag sa i mitt förra inlägg är detta också ett politiskt hantverk. Det gäller att bygga upp kontakter och nyttja de kontakter man har för att driva saker framåt i EU, och det tänker jag göra.

Anf. 41 JYTTE GUTELAND (S):

Fru talman! Jag tackar än en gång ministern för flera klargöranden.

Jag vill börja med att säga att jag är glad över att vi har denna debatt i kammaren i dag. Jag tycker att Sofia Skönnbrink har tagit upp en väldigt viktig fråga. Vi behöver fler debatter om djurskyddet i hela EU, liksom om hur det ser ut med lagstiftning och även kontrollen och efterlevnaden i medlemsländerna. Dessa frågor är nämligen väldigt stora.

De är stora därför att det handlar om miljoner individer – kännande varelser – som lider när skyddet brister, och vi har under de senaste åren sett många exempel på det. I flera reportage och på nyheterna, också från Sverige, har vi sett hur det ser ut när det går snett. Det ser inte bra ut. Det är ett oerhört lidande. Vi kan exempelvis se brutala metoder på vissa slakterier och transporter som blir alldeles för långa, där djur blir utmattade och kanske dör som följd av det. Vi kan också se hur djur trängs på industrigolv och behandlas som varor snarare än kännande varelser.

Detta har vi alltså sett väldigt mycket av de senaste åren. Kanske är det i en tid av prispress också så att de som är mest utsatta också är de som blir mest lidande – de som inte kan hävda sin rätt enligt lagstiftning. Men det som är glädjande är att djuren har många förspråkare. Det är väldigt många européer som driver på i frågan. Framför allt svenskar är engagerade, skulle jag säga, men det är även många i andra länder som driver på för medborgarinitiativ. De flesta medborgarinitiativen har faktiskt varit kopplade till olika typer av djurvelfärd eller miljö, och det är väldigt roligt att det ser ut på det sättet.

Detta förpliktar dock till att se till att dessa frågor hamnar i de politiska finrummen, att de debatteras och att man får fram ny lagstiftning. Därför tar jag i denna debatt fasta på att landsbygdsministern tydligt säger

1. att man vill ta ytterligare initiativ för att driva på
2. att det krävs en bredare översyn och
3. att detta inte är oförenligt med förbättrade regelverk och minskat krångel.

Anf. 42 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! En harmoniserad och stark djurskyddslagstiftning inom EU är ett viktigt steg mot ett mer hållbart livsmedelssystem där god djurvelfärd är en självklarhet – och där konsekvenserna av en god djurvelfärd är minskad antibiotikaanvändning och en hög livsmedelssäkerhet. Jag tror också att det bidrar till förmågan att möta konsumenters förväntningar och ge mer likvärdiga konkurrensförutsättningar för livsmedelsproducenter i olika medlemsstater.

Återigen: Regeringen är angelägen om att kommissionens lagstiftningsförslag presenteras i sin helhet och att det sker så snart som möjligt. Jag är också, återigen, glad att notera Socialdemokraternas stöd för denna position.

Vi har från svensk sida under lång tid arbetat med djurskyddsfrågorna för att påverka resten av EU. Därför såg vi detta som ett väldigt välkommet initiativ från kommissionens sida. Vi har redan lagt ned mycket arbete och engagemang på denna fråga och kommer självklart inte att släppa den. Djurskyddet är och förblir viktigt, och vi vill som sagt att djurskyddsnivån höjs i hela EU.

Jag vill också passa på att tacka Sofia Skönnbrink för interpellationen och Jytte Guteland för debatten. Det är viktigt att lyfta dessa frågor ofta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:490 om stöd för kommersiell service på landsbygden

Anf. 43 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig om jag har för avsikt att ändra systemet så att konkurrens på lika villkor fortsättningsvis kommer att råda för de driftsstöd och investeringsbidrag som är så viktiga för en öppen och levande landsbygd och när vi i så fall kommer att få se en förändring av regelverket.

För ganska exakt en månad sedan besvarade jag en skriftlig fråga från Gunilla Svantorp i vilken hon ställde exakt samma fråga som i denna interpellation. Låt mig därför än en gång understryka att tillgången till kommersiell service i form av dagligvarubutiker och drivmedelsstationer är en av förutsättningarna för att det ska gå att bo, verka och leva i alla delar av landet. Det finns därför ett flertal olika statliga stöd till

dagligvarubutiker och drivmedelsstationer som kan beslutas av regionerna och Gotlands kommun med stöd av förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service.

Stöden till kommersiell service är så kallade statliga stöd, och bestämmelserna är EU-gemensamma. Det innebär bland annat att den sammanlagda summan av alla stöd till kommersiell service – investeringsstöd, servicebidrag och driftsstöd – inte får överstiga ett visst belopp under en treårsperiod. Detta gäller oavsett om det är ett företag eller en organisation som söker stöd. Om en organisation, exempelvis en Coopförening, har flera butiker och söker flera olika stöd räknas alltså den sammanlagda summan av alla erhållna stöd till organisationen.

Regeringen har ett tydligt landsbygdsfokus, och vi arbetar målmedvetet för att förbättra förutsättningarna för alla dem som bor, lever och verkar i Sveriges landsbygder.

Anf. 44 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret, men att jag blev tvungen att ställa en interpellation gör nog att alla förstår att jag inte är särskilt nöjd med statsrådets svar. Jag tycker inte att han vare sig i svaret på den skriftliga frågan eller i svaret på interpellationen svarar på min fråga.

Min fråga handlar om konkurrens på lika villkor. Det handlar om ett drifts- och investeringsstöd för kommersiell service på landsbygden som man kan söka och att kruset är att stödet kopplas till verksamhetens organisationsnummer.

I Sverige i dag, liksom även i andra länder, finns det olika företagsformer. Den kooperativa verksamheten Konsumentföreningarna har ett och samma organisationsnummer för alla butiker medan andra – exempelvis Icabutiker – inte har det. Det exempel jag tog upp både i min skriftliga fråga och i interpellationen är följande: Om sex Icabutiker söker stödet får varje butik maximalt belopp om de uppfyller villkoren, medan de sex kooperativa butiker som söker får dela på den summa det handlar om eftersom de utgör en juridisk enhet.

Min skriftliga fråga och interpellationen handlade just om denna orättvisa. Anser statsrådet att detta är konkurrens på lika villkor? Om inte, tänker statsrådet försöka göra någonting för att förändra det? Man kan säga att detta är en EU-fråga, men vi har ju också ministerråd. Som nämndes i en tidigare interpellation kan man åka till EU och försöka att påverka. Då är det väldigt viktigt att visa på det som är unikt för Sverige och att Sverige ser ut som det gör och har en stor landsbygd där det är långt till vissa affärer.

Drifts- och investeringsstödet kan vara det som avgör om en butik lever vidare eller inte. Det handlar heller inte bara om en butik. Alla vi som bor på landet vet att butiken inte bara är en butik utan också en samlingsplats, ett utlämningsställe för apoteket och ett ställe där man lär sig hantera digitala tjänster. Butiken är helt enkelt en samlingsplats för orten, och därför är

den mycket mer än bara en plats dit man åker för att köpa mjölk eller vad man nu gör.

Hur kan statsrådet inte svara på frågan utan i stället hänvisa till hur systemet ser ut? Jag vet ju hur systemet ser ut; det var därför jag ställde en fråga som jag inte fick svar på. Det är också därför jag nu vill höra om statsrådet tycker att detta är konkurrens på lika villkor.

Anf. 45 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag delar Gunilla Svantorps engagemang för landsbygden och dess villkor. Gunilla Svantorp och jag har också samma syn på vikten av lokal kommersiell service i hela landet.

Jag bad Tillväxtverket, vår nationella ansvariga myndighet på detta område, om information rörande Coop inför denna interpellationsdebatt. Man svarade att alla Coopbutiker som uppfyller kriterierna för att få särskilt driftsstöd har fått särskilt driftsstöd. Detta omfattar de Coopbutiker som har ett längre avstånd än 10 kilometer till närmaste butik eller är belägna på en ö och som har en omsättning av dagligvaror på under 11 miljoner kronor årligen.

Än så länge har bestämmelserna för stöd alltså inte inneburit att någon Coopbutik inte har kunnat få särskilt driftsstöd. En återkommande synpunkt är ändå att Coopföreningar missgynnas när det gäller möjligheten att beviljas statligt stöd enligt tidigare nämnd förordning om stöd till kommersiell service. Det gäller främst investeringsstödet.

Denna synpunkt beror på att rätten till stöd beror på hur Coopföreningarna är organiserade. Om en förening har flera butiker anses alla omfattas av samma förening, och alla stöd räknas då samman. Det innebär bland annat att den sammanlagda summan av alla stöd till kommersiell service – investeringsstöd, servicebidrag och driftsstöd – inte får överstiga ett visst belopp under en treårsperiod. Detta gäller oavsett om det är ett företag som söker stöd, vilket vi ju har exempel på, eller om det handlar om en organisation, exempelvis en Coopförening. För den som har flera butiker och söker flera olika stöd räknas alltså den sammanlagda summan av alla stöd som man har erhållit.

Som jag beskrev i mitt interpellationssvar omfattas stöden till kommersiell service av EU-gemensamma bestämmelser. Detta är bestämmelser som bland annat ska förhindra konkurrens på osunda villkor.

Olagliga stöd kan leda till återkrav och i värsta fall konkurser. Därför är det viktigt att vi följer de regelverk som finns såväl på nationell nivå som på EU-nivå.

Anf. 46 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet, för svaret!

Frågan kvarstår dock. Statsrådet sa alldeles nyss att alla Coopbutiker som är berättigade att söka har fått stöd, men det är inte detta frågan gäller. Dessa butiker har fått stöd upp till maxtaket som de har fått dela på. I en konkurrerande kedja där alla är sina egna juridiska personer har varje juridisk person fått stöd upp till taket, för där slår man inte ihop det hela. Det statsrådet

sa alldeles nyss var tolkningsbart, men så är det. Om sex stycken i en konkurrerande kedja är egna juridiska personer kan de få upp till maxtaket om de uppfyller villkoren. Då får de sex gånger mer än vad Coopbutikerna får. Det är ändå detta som är den stora frågan, och jag tycker inte att statsrådet svarade på den.

Om jag backar lite och funderar på det läge som vi befinner oss i nu, alltså det säkerhetspolitiska läget, kan jag också hänvisa till Tillväxtverket. I april 2021 tog man fram en rapport där man tittade på vad som hände under pandemin. Man fokuserade specifikt på kommersiell service och visade att detta ger ett robustare samhälle.

En kort sammanfattning av en väldigt bra rapport är att pandemin lärde oss att butiker på landsbygden är viktiga för krisberedskapen. Då kan man ju tycka att det borde vara viktigare att försöka ändra reglerna så att butiker som har valt att vara kooperativa och som är en enda juridisk person inte tvingas lägga ned på grund av att systemet inte kan rättas till så att det blir konkurrens på lika villkor.

Jag kan fortfarande inte tycka att det är konkurrens på lika villkor. Det statsrådet egentligen säger är att Coopbutikerna borde vara sina egna juridiska personer, men så är ju inte Kooperationen uppbyggd. Statsrådet borde tycka att detta är en intressant fråga att ta med sig tillbaka till EU och jobba för att visa vad Kooperationen är, hur den har uppstått och varför det är viktigt att den får fortsätta och får ha sina spelregler.

Detta borde också kopplas till det som Tillväxtverket lyfte fram i sin rapport, nämligen det är jätteviktigt med kommersiell service på landsbygden för att skapa ett robust samhälle. Då ska vi inte ha ett system som gör att butiker tvingas lägga ned på grund av att systemet skapar sådana förutsättningar att det inte går att driva butiken vidare.

Vi vet ju att vissa av dessa butiker finns i områden med en väldigt liten befolkning. Man kanske har turen att ha skidturister eller annat som kommer några veckor per år och gör att omsättningen ökar, men i övrigt är man väldigt beroende av att få stöd, inte minst på grund av alla de krav som kommer med anledning av att man måste byta ut sina maskiner för ökad hållbarhet eller av andra miljöskäl. Det är ju jätteviktiga saker, men alla har inte möjlighet att få lika många kunder som i en stad.

Hur tänker ministern arbeta när han nu har chansen att åka ned och påverka i EU?

Anf. 47 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag håller med om det Gunilla Svantorp sa om vikten av kommersiell service på landsbygden. Det är oerhört centralt att detta fungerar. Butiker är också viktiga delar i krisberedskapen. I det arbete som regeringen håller på med när det gäller att stärka vår resiliens ingår hela livsmedelskedjan, från bonden till livsmedelsförädlingsledet och butiksledet. Vi behöver få ett mer robust system. Möjligtvis ska vi ha

utpekade butiker över hela landet som ska ha högre driftssäkerhet och kunna fortsätta.

Det är som sagt ett ganska strikt regelverk som styr detta. Det handlar om statsstöd och EU-gemensamma regler. Jag vill inte på något sätt ge någon förhoppning om att vi ska kunna ändra en sådan här ordning i en handvändning. Diskussionen är relativt obefintlig på EU-nivå. För att man ska få till en förändring i EU gäller det, som tidigare sagts, att man får tillräckligt många på sin sida och att man får kommissionens öra i olika frågor.

Här är Sverige relativt unikt i sin konstruktion. Om jag ska vara ärlig, vilket man ska vara, tror jag att detta gör det relativt svårt att få till en förändring i närtid.

Vi försöker ändå göra så gott vi kan, och Coopbutiker får som sagt också stöd. Men på grund av hur statsstödsreglerna är utformade är det problematiskt. Sverige kan inte heller ha en särslagstiftning, för då skulle vi riskera att bli slagna på fingrarna och behöva återkräva pengar, vilket skulle vara mycket olyckligt.

I detta sammanhang ska jag också nämna det extra servicebidrag på 25 miljoner som regeringen beslutade om förra året och som lanthandlare fick ta del av eftersom de bland annat drabbats av väldigt höga elkostnader. Ingen har något intresse av att missgynna någon lanthandlare. Tvärtom vill vi fortsätta att ge stöd, för vi måste kunna upprätthålla service i hela landet.

Anf. 48 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Statsrådet säger att det är en obefintlig diskussion i EU och att vi är unika. Det är just det som är grejen, och därför behöver regeringen visa på det unika med Sverige för att försöka få med sig fler.

FN har utsett 2025 till kooperationens år, vilket är jätteviktigt och en uppmaning till alla länder i världen att främja denna globalt framgångsrika affärsmodell. Sist vi hade kooperationens år var 2012, och generalsekreteraren i FN tog 2023 fram en rapport som visade på kooperationens bidrag till social utveckling. Jag tip-sar om att den är klart läsvärd.

Nu handlar det om att FN pekar på behovet av att se över existerande lagstiftning och regelverk. Detta är FN:s uppmaning inför kooperationens år 2025, så jag hoppas verkligen att statsrådet kommer att göra det – och man behöver inte vänta till 2025 utan kan ta egna initiativ.

Både statsrådet och jag är från Värmland, och de butiker som skulle kunna komma i fråga för ett bidrag där är dem i Högboda, Skillingsfors, Sysslebäck, Lysvik, Sunnemo och Stöllet. Alla som bor i Värmland vet hur långa avstånden är till dessa butiker och var nästa affär finns, och det är inte nästgårds.

Det är viktigt att försöka få till ett system som ger konkurrens på lika villkor, vilket vi inte har i dag.

Anf. 49 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Regeringen har ett samlat fokus, och det är att villkoren för att leva, bo och verka i hela landet behöver stärkas. Oavsett var i landet man bor ska

man kunna skapa sig ett gott liv, och regeringen verkar för att hela Sverige ska fungera bättre.

En del i detta är att vi har inlett ett arbete med en översyn av hela den samlade landsbygdspolitiken. Det handlar om att titta på villkoren för boende och arbete, där kommersiell service är en viktig del, och för företagande och hur service och transporter på landsbygden kan förbättras. Det är ett omfattande arbete som spänner över betydligt fler ansvarsområden än som finns i min portfölj. Därför kommer det att ta lite tid. Vi kommer inte att vila på hanen, men propositionen är tänkt att lämnas till riksdagen under våren 2026.

Jag förstår frustrationen när man har valt att organisera sig på ett speciellt sätt och det är olika hur man kan få ta del av stöden. Men det kan också finnas fördelar med att vara organiserad på ett visst sätt – i en bolagsform med flera olika enheter men med samma organisationsnummer, i ett kooperativ eller som enskild näringsidkare för varje enskild butik. Det är svårt att ha ett regelverk som säkerställer att det funkar för precis alla former. Det blir extra svårt eftersom vi är relativt unika.

Jag säger dock inte att man inte har ett betydelsefullt uppdrag runt om i vårt avlånga land eller att det inte finns möjlighet till förändringar. Jag vill bara vara ärlig när jag ser stora problem och inte inge falska förhoppningar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2023/24:528 om civil beredskap för viktig infrastruktur

Anf. 50 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Martin Westmont har frågat ministern för civilt försvar om han inom sitt ansvarsområde har tagit initiativ till en analys av om den aktuella sårbarhetsbedömningen är i fas med den utveckling vi ser i vårt närområde när det kommer till landets civila skydd när det gäller vår vattenförsörjning och om han i så fall kan redogöra för analysen.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Tillgång till rent dricksvatten är en samhällsviktig funktion i fredstid såväl som under fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. En trygg dricksvattenförsörjning är därför samhällsbärande och en grundbult i det civila försvaret och därmed också totalförsvaret. I Sverige är tillgång till rent vatten något vi ofta tar för givet, men även vi behöver säkerställa att vi har en stabil tillgång till rent vatten både nu och i framtiden.

Utvecklingen de senaste åren har ökat krismedvetenheten i samhället och visat oss vikten av beredskap. Samhällets krisberedskap utgår från den så kallade ansvarsprincipen, vilket innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar även under krissituationer. För dricksvattenförsörjningen har kommunerna

huvudansvaret. I ansvaret ingår att vidta de åtgärder som krävs för att verksamheten ska kunna fungera vid en kris.

Regeringen följer noga frågan och har gjort flera satsningar på att bygga upp det civila försvaret när det gäller dricksvattenförsörjning. Under 2022 tillsattes till exempel den så kallade Va-beredskapsutredningen som ska se över regelverk och ansvarsfördelning och vid behov föreslå förändringar för att säkerställa en robust och kontinuerlig leverans av vattentjänster. Utredningens betänkande ska redovisas senast den 30 november 2024. Jag ser fram emot att ta del av analysen och förslagen som kommer från utredningen.

Anf. 51 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Min interpellation fokuserar på vår civila beredskap för vårt viktigaste livsmedel – vårt dricksvatten – och våra va-system.

Under den senaste socialdemokratiska regeringen kunde vi se att det fanns vissa brister, och det blev bland annat kaos när det uppstod brist på skyddsutrustning. Nu har vi ett Tidösamarbete på plats där alla partier drar åt samma håll och vill bygga upp ett bra civilförsvar så att Sverige inte hamnar i samma läge som under den socialdemokratiska regeringen.

Fru talman! När jag var kommunpolitiker i Stockholms stad tog vi upp problematiken kring skyddshinder i stadsmiljön. Då tänkte ingen att vi skulle drabbas av ett terrorattentat, men två månader senare skedde precis det. Detta visar på vikten av att arbeta förebyggande, för det vi absolut inte tror ska ske i dag är verklighet i morgon. Vi lever i en tid med en ökad hotbild inom Sveriges gränser, och vi har ett krig i vårt närområde.

I svaret på min interpellation nämner ministern att ansvaret för vattenförsörjningen ligger på kommunerna, även i en krissituation. Det är det jag är lite orolig över – att huvudansvaret ska ligga på kommunerna. Vi ser till exempel i kommunernas arbete vad gäller va-systemen att det kanske finns stora brister när det kommer till medvetenheten och ansvarstagandet.

Min fråga till ministern är om han känner sig trygg med att kommunerna har ansvaret för dricksvattenförsörjningen även i en kris.

Anf. 52 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Som jag nämnde i min inledning, och som interpellanten upprepade, är det kommunerna som har ansvaret för den allmänna dricksvattenförsörjningen i Sverige. Kostnaderna för dricksvattnet finansieras också genom en kommunal va-taxa.

En rapport från Svenskt Vatten visar på ett årligt investeringsbehov om 31 miljarder kronor för svensk va-infrastruktur. Svenskt Vattens hållbarhetsindex visar på ett stort behov av reinvestering och nyinvestering. Färre än 10 procent av kommunerna har en tillfredsställande status på sina anläggningar. Samtidigt

har bara var tredje kommun en framtagen finansieringsplan.

Under det här året kommer länsstyrelserna att tilldelas anslag för planering och arbete med dricksvattenförsörjning under höjd beredskap – länsstyrelserna, staten. En del av anslaget får lämnas som bidrag till kommunerna. Men kommunerna behöver jobba ännu mer förebyggande i sin planering och investering i va-infrastrukturen, det står helt klart.

I sammanhanget kan jag även nämna att Va-beredskapsutredningen nu ser över både regelverk och ansvarsfördelning och ska vid behov föreslå förändringar för att säkerställa leverans av helt livsavgörande vattentjänster. Det gäller både produktion och distribution av dricksvatten, men det gäller även dagvatten och spillvatten, som potentiellt skulle kunna leda till ganska stora och hemska konsekvenser i ett krisläge.

För tillfället pågår även arbetet med att implementera EU:s omfattande dricksvattendirektiv i svensk rätt. Genom direktivet införs en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet som omfattar hela kedjan, från tillrinningsområden ändå in i husen till tappkranen. Syftet är bland annat att på ett bättre sätt förebygga risker och se till att åtgärder i första hand vidtas vid utsläppskällan.

Anf. 53 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Vi följer arbetet och gör sedan en uppföljning när beredskapsutredningen är klar – absolut, det ska vi göra.

Precis som ministern nämner handlar den civila beredskapen också om att vi ska kunna hantera föroreningar som kan ske vid översvämningar eller om det kommer kemikalier i våra vattentäkter och så vidare. Ministern nämnde också att länsstyrelserna har ett ansvar när det kommer till den civila beredskapen. Det handlar bland annat om att man ska vara ett stöd i den planering som kommunerna gör kring den civila beredskapen när det kommer till vattenförsörjningen.

Det jag ställer mig frågande till, med tanke på mitt inledande anförande, är om det räcker att länsstyrelserna enbart har en roll där de ska bidra till planeringen kring vattenförsörjningen i en krissituation för kommunerna. Kan det inte vara så att länsstyrelserna borde ta ett större ansvar när det kommer till vattenförsörjningen i en krissituation, till exempel? Vad säger ministern om att länsstyrelserna tar en mer aktiv roll just när det kommer till vattenförsörjningen i en krissituation?

Anf. 54 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag vill inte föregå utredningen. Man får ju ändå erkänna att detta är ganska komplex materia. Vi har ledningsnät i varenda kommun under jord. Det är inget medborgarna ser. Det kommer jag själv ihåg som en utmaning när jag var kommunpolitiker hemma i Karlstad. Det var inte det sexigaste att vilja satsa på va, när medborgarna dessutom omedelbart ser vad kostnaden blir eftersom de får en höjd va-taxa.

Jag tror dock att både medborgare och kommunpolitiker behöver ta det ansvaret. Underhållet på våra valedningar är enormt eftersatt. Som medborgare kan man göra sin plikt genom att fråga sina kommunpolitiker hur det ser ut i just deras kommun och informera sig. Varje gång man går förbi den där vattenkranen och är törstig eller vill koka potatis eller sätta på kaffeapparen på morgonen kan man fråga sig: Vad händer om det här vattnet skulle vara otjänligt? Situationen i ett normalt liv blir ganska snabbt allvarligt störd om vattnet inte rinner eller om vattnet inte är tjänligt.

Staten tar såklart ansvar och gör flera insatser. Vi har en vattenkatastrofgrupp, Vaka, under Livsmedelsverket, som kan stödja kommuner med bland annat nödvattentankar i händelse av en omfattande kris, exempelvis om va-infrastrukturen skulle skadas.

I vårändringsbudgeten för 2023 fick Livsmedelsverket 20 miljoner för beredskapshöjande åtgärder inom livsmedels- och dricksvattenförsörjningen. En del av de medlen gick också till inköp av nödvattensutrustning.

Från den 1 januari i år ska varje kommun ha en aktuell vattentjänstplan. Den ska innehålla kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses. Planen ska även innehålla en bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna va-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av exempelvis skyfall, som vi har sett.

Vår förhoppning är att den nya lagstiftningen ska kunna bidra till att ställa högre krav för en säker och stabil vattenförsörjning och att kommunerna ska stå bättre skyddade i händelse av kriser.

Anf. 55 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsministern för svaret.

Försvarsmakten gick för inte så länge sedan ut med att det genomförs någon sorts kartläggning av hur kommunernas elförsörjning ser ut vid ett elavbrott. Jag skulle vilja säga att om någon kartlägger svensk elförsörjning kan vi vara rätt säkra på att man också kartlägger svensk vattenförsörjning vid en krissituation. Även Säpo har gått ut med att det pågår någon sorts kartläggning av svensk infrastruktur.

Vi kan se i Rysslands angreppskrig mot Ukraina att man siktar på att slå ut tillgången till vatten för invånarna, och man ger sig då även på viktig infrastruktur för vatten.

I regeringens satsningar på civilt försvar ger man i uppdrag till länsstyrelserna att även planera för nödvatten vid höjd beredskap. Jag skulle vilja fråga statsrådet hur han ser på hur strukturen för nödvatten ser ut och om det kan finnas intresse av att komplettera den ytterligare. Till exempel kan en viss mängd enskilda avlopp i en kommun vara bra för det civila försvaret.

Diskussionen om enskilda avlopp är ju väldigt aktuell i väldigt många kommuner. Min fråga till ministern är om landsbygdsministern ser det som något bra och något som vi ska värna, att kommuner har en

viss andel enskilda avlopp, just ur ett beredskapsperspektiv.

Anf. 56 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Interpellanten ställer flera frågor här som är på kanten till det hypotetiska. Dessutom tror jag att interpellanten vet att alla delar i detta inte ligger under mitt direkta ansvar.

För att ändå försöka svara på frågan – vilket jag tycker är en hederssak – kan man väl konstatera att de flesta kommuner med någon form av landsbygd inte har kommunalt va-nät hela vägen. Självklart kan det i händelse av krig eller kris vara viktigt att ha separata system där man kan få tillgång till dricksvatten. Med det sagt kan jag inte gå längre, för det är inte mitt ansvarsområde rakt igenom. Men på den hypotetiska frågan är svaret ganska givet att så kan det såklart vara.

Målet med en dricksvattenpolitik måste vara att vi vid så få tillfällen som möjligt ska behöva använda nödvatten, att de tankar som vi nu har sett till att de finns i högre grad inte ska behöva rullas ut. När man vrider på kranen ska det komma vatten, och detta vatten ska vara tjänligt. Det är där vi har det viktigaste arbetet. Det är därför vi har varit angelägna om att ställa högre krav och har tillsatt utredningar som arbetar med frågan.

Men sedan kokar det återigen ned till ansvarsfrågan. Det är varje kommun, ytterst varje kommunpolitiker, som har ansvar för att man har en va-infrastruktur som är i tillräckligt gott skick. Om man inte har det får man stå till svars för det inför sina medborgare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:459 om inventering av utländskt ägande inom infrastrukturområdet

Anf. 57 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att inventera utländskt ägande inom infrastrukturområdet i Sverige med avsikt att därefter analysera och hantera eventuella risker.

Det är viktigt att transportinfrastruktur som är betydelsefull för att tillgodose Sveriges säkerhet och beredskap inte har olämpliga ägare, särskilt med anledning av det allvarliga säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa.

Ett granskningssystem har införts i december 2023 genom lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar och förordningen (2023:624) om granskning av utländska direktinvesteringar. Lagen omfattar bland annat samhällsviktig verksamhet, det vill säga verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Detta innebär att vissa utländska

investeringar i samhällsviktig verksamhet måste anmälas och granskas innan de får genomföras. Investeringarna kan därefter villkoras eller förbjudas om det är nödvändigt för att förebygga skadlig inverkan på bland annat Sveriges säkerhet.

Vidare har regeringen tillsatt en utredning som bland annat ska ta ställning till om statlig kontroll bör införas vid överlåtelser av viss fast egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret (dir 2022:121).

Detta är viktiga frågor, och jag följer utvecklingen noga.

Anf. 58 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet!

Jag skrev interpellationen sedan jag hade försökt få trafikutskottet att lägga fram ett utskottsinitiativ med samma innehåll men inte lyckats. Jag tycker att utländskt ägande är en jätteviktig fråga, inte minst med tanke på det säkerhetspolitiska läge vi har i dag. Vi vet också att infrastrukturen är det som gör att vi kan förflytta både oss själva och framför allt gods i vårt land. Det hade därför varit bra om hela utskottet hade varit inblandat i frågan. Nu fick det bli en interpellation i stället.

Statsrådet säger i sitt svar att ett granskningssystem har införts, och det är bra. Det kom egentligen till på grund av ett EU-beslut där man ställde krav på att länderna skulle ha ett sådant. Den förra S-regeringen tillsatte den utredning som hette Direktinvesteringsutredningen, och i december i fjol kom beslutet om ett granskningssystem, precis som sägs i svaret, för utländska direktinvesteringar.

Den förra regeringen gav också FOI ett uppdrag att titta på skyddsvärda områden och branscher. I den utredningen har man tagit hjälp av framför allt tre myndigheter: Forsvarsmakten, Säpo och MSB. Mycket av det som dessa myndigheter lyfter i rapporten handlar om hur andra myndigheter är beroende av transporter för livsmedelsförsörjning, för att kunna nå ut med mediciner och så vidare.

FOI har sedan initierat två rapporter utifrån det första uppdraget. Den ena handlar om hälso- och sjukvården och den andra om grund- och gymnasieskolor. Jag tycker att det är lite märkligt att man inte också behandlat frågan om transporter, som är så viktig för så många andra verksamheter.

Det var en av anledningarna till att jag ställde frågan till statsrådet vad han, utifrån det som har kommit fram i FOI:s rapport, tänker att han behöver ta för initiativ. Det är klart att statsrådet, som han säger på slutet, följer frågan noga, men man kan ju också ta initiativ och tycka att detta är en jätteviktig fråga.

Det kan också vara så att det redan pågår initiativ fast inte inom vårt utskotts område utan inom försvarsutskottets område, med tanke på det säkerhetspolitiska läget. Det vore inte orimligt. Men det är viktigt att också vi i trafikutskottet får diskutera de här frågorna, som vi ändå har ansvar för.

Med anledning av FOI:s rapport undrar jag alltså hur statsrådet tänker just kring detta med att ta initiativ.

Anf. 59 Statsrådet ANDREAS

CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka ledamoten för engagemanget i frågan. Jag har naturligtvis inga synpunkter på de beslut ett enskilt utskott fattar i Sveriges riksdag, så det vill jag inte kommentera närmare.

Det jag kan kommentera och också gav besked om i mitt svar är att det har införts ett granskningssystem genom lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka kontrollen av skyddsvärd verksamhet. Syftet med uppdraget är att öka förmågan att möta förändrade förhållanden som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet. Utredaren ska bland annat föreslå en ordning för hur en statlig myndighet ska kunna ingripa i avtalsförhållanden och andra pågående förfaranden som av säkerhetsskäl behöver avslutas eller på annat sätt förändras. Uppdraget ska redovisas senast i slutet av november i år.

Detta är viktiga frågor, och som jag sa följer vi dem mycket noga. Regeringen har också vidtagit åtgärder och tagit initiativ.

När det kommer till andra initiativ, som jag uppfattar är det som ledamoten frågar efter, vill jag påminna om att det i uppdraget till Trafikverket att ta fram ett inriktningsunderlag för den långsiktiga planeringen av transportinfrastrukturen tydligt framgår att totalförsvarets behov ska beaktas. Det står tydligare än vad det gjort tidigare. Det är också en viktig aspekt med tanke på vårt Natomedlemskap och det säkerhetspolitiska läget.

Det finns självklart många viktiga delar i detta som påverkar både infrastrukturen och förmågan att upprätthålla transporter i olika lägen. Det handlar om den civila beredskapen, också i lägen med höjd beredskap och ytterst i krig. Det är alltså angelägna frågor, och som jag har svarat har regeringen vidtagit åtgärder och tillsatt en utredning.

Uppdragen till FOI hade beslutats före den nya lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Kompletterande förordningar trädde i kraft den 1 december 2023. Jag utesluter verkligen inte att det kan krävas ytterligare åtgärder, men för att återigen påminna om den utredning som är tillsatt och som arbetar just med detta vill jag säga att det är viktigt att invänta de resultaten för att ha ett underlag för vilka åtgärder som kan tänkas behöva vidtas.

Anf. 60 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet!

Den utredning som nämns är ju tillsatt för att se på olika sektorer, inte bara på infrastrukturens område utan också på andra. Då är det viktigt att man ser till att ge rätt information och att man har ett arbete igång inom det egna departementet. Då kan också vi i trafikutskottet följa det arbetet och vad som händer. Vi kan be till exempel Trafikverket att komma och tala om för oss vad som händer, och vi i oppositionen kan då ha möjlighet att ställa frågor.

Jag inser att den lista som vi egentligen skulle vilja ha, alltså över sådana objekt inom infrastrukturen redan i dag, kanske faller under något slags hemligstämpel, med tanke på det säkerhetspolitiska läget. Men det är viktigt att listan finns. Det räcker att se sig omkring för att se att till exempel hamnar drivs och ägs av utländska intressen.

Vi har ett marknadssystem inom infrastrukturen som gör att vi upphandlar nästan allt som ska utföras. Med tanke på det är vi väldigt sårbara. Om det skulle hända någonting kanske de som ska utföra arbetet inom infrastrukturområdet faktiskt inte kommer in i Sverige av en eller annan anledning. De vill kanske inte heller komma in i Sverige, eftersom de har andra intressen.

Det finns alltså många olika aspekter av frågan som jag tycker att det är viktigt att också vi i trafikutskottet får diskutera. Det ska inte hela tiden bli en fråga bara för andra utskott. Våra myndigheter och vi sitter ändå med den mesta kunskapen i frågan. Då behöver vi diskutera den mer än vi har gjort hittills.

Jag tycker inte riktigt att det räcker att säga att det pågår en utredning. Det gör det nämligen om allting. Jag vill veta hur statsrådet tänker säkerställa att detta är en fråga som finns uppe inom just vårt ansvarsområde. Det är den viktiga frågan jag har.

Anf. 61 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill återigen tacka Gunilla Svantorp för engagemanget.

Det är förstås centrala och helt avgörande frågor. Hur vi ska säkra transporter för att möjliggöra varuförsörjning och livsmedelsförsörjning är en viktig del i vår beredskap. Ledamoten är själv inne på att det är sådant som man kanske behöver prata om i andra sammanhang än detta. Men jag kan försäkra Gunilla Svantorp att arbete pågår.

Det pågår förstås också en anpassning till Nato och Natomedlemskapet. Det har redan påverkat mycket och kommer att påverka mycket de kommande åren. Vi har redan före Natomedlemskapet vidtagit åtgärder så långt vi har kunnat. Sveriges försvarsberedning har pekat på att det behövs förstärkning i västöstlig riktning.

Arbetet är också höjt vad gäller beredskapssektorerna. Trafikverket är ansvariga och samordnande för beredskapssektorn Transporter. Ett arbete är igång, beredskapssektor Transporter privat-offentlig samverkan. Trafikverket leder arbetet, men även många andra är berörda. En utredning tittar också på just försörjningsberedskap. Där är transporterna förstås helt avgörande.

Nu tas en reservdelstrategi fram av Trafikverket, till följd av regeringens uppdrag om att förstärka järnvägsunderhållet, det som ibland kallas punktlighetsutredningen. Några konsekvenser av det pågående arbetet hittills är att man kommer att förstärka arbetet med reservdelar kring de stora städerna i Sverige, så att man

har högre beredskap. Det är också viktigt med reparationsberedskap. Även där pågår arbete.

Jag välkomnar engagemanget. Jag tror att vi kommer att få anledning att föra samtalet på många fronter de kommande åren, till följd av det säkerhetspolitiska läget och till följd av vårt Natomedlemskap.

Anf. 62 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet!

Jag vill påminna om att statsrådets kollega från Kristdemokraterna, Torsten Elofsson, i debatten om granskningssystemet i sitt anförande tog upp strategiska investeringar från andra länder och uppköp av viktig infrastruktur. Han nämnde då hamnar, flygplatser och järnväg som framtida investeringar i kritisk infrastruktur som skulle kunna träffas av det nya regelverket. Det är jättebra och jätteviktigt.

Men det är som sagt också viktigt att vi har koll på dem som redan finns. Även om listan inte blir officiell är det viktigt att den finns. Kan statsrådet garantera att man har koll på dem som redan finns? Om inte infrastrukturen fungerar fungerar nämligen inget annat heller. Vi kan diskutera jättelänge hur sjukhus och annat ska fungera, men utan transporter och möjligheter att flytta både läkemedel och sjuka människor fungerar ingenting i vårt samhälle. Jag skulle alltså vilja få en garanti för att den listan finns, också över hur det ser ut längre tillbaka och inte bara framöver.

Vi är ett handelsberoende land och måste såklart vara positiva till att det kommer in andra intressenter i vårt land. Men med tanke på det geopolitiska läget kan vi inte vara naiva.

Jag vill skicka med att det är viktigt att också vi i trafikutskottet är delaktiga i denna viktiga fråga, så att den inte enbart hamnar i andra utskott.

Anf. 63 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för denna interpellationsdebatt.

På Landsbygds- och infrastrukturdepartementet arbetar vi mycket nära Försvarsdepartementet och direkt med Försvarsmakten. Det är förstås viktigt med god dialog också med ledamöterna i Sveriges riksdag och trafikutskottet.

Fru talman! Låt mig påminna om vad jag sa om den utredning som är tillsatt. Den ska föreslå en ordning för hur en statlig myndighet ska kunna ingripa i avtalsförhållanden och andra pågående förfaranden som av säkerhetsskäl behöver avslutas eller på annat sätt förändras. Det som ledamoten ger uttryck för och understryker behovet av är alltså omhändertaget i den delen av utredningen.

Sedan är det, som ledamoten sa, olika sektorer och andra situationer som berörs. Men en springande punkt för många delar är just transportsektorn, som är en förutsättning för mycket annat som ska fungera i vårt samhälle. Därför är det förstås angeläget att det är med i utredningen, vilket det är.

Jag ser fram emot rapporteringen. Men vi sitter inte och väntar till i november, fru talman. Det pågår mycket arbete, vilket jag redogjorde för i tidigare svar. Det är väldigt angeläget med tanke på det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i. Jag upplever att det finns stor samsyn om det i Sveriges riksdag. Det uppskattar jag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:466 om kris- hantering inom Landsbygds- och infrastrukturde- partementet

Anf. 64 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Gunilla Svantorp har frågat mig om krisledningsfunktionen inom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet aktiverades vid händelsen på E22 den 3 januari samt vad detta i så fall innebar gällande till exempel samordning mellan myndigheter som var inblandade i den pågående krisen.

Låt mig inledningsvis konstatera att det inte kan beskrivas som något annat än ett misslyckande att över 1 000 fordon med passagerare blev stående i över ett dygn på en svensk europaväg till följd av ett svårt men ändå begränsat snöoväder. Som statsrådet Bohlin redan har konstaterat i en interpellationsdebatt den 30 januari 2024 ser regeringen att det under den aktuella händelsen uppstod brister i hanteringen som behöver åtgärdas av de berörda offentliga aktörerna för att se till att en liknande situation inte uppstår igen.

I Sverige utgår samhällets krisberedskap bland annat från den så kallade ansvarsprincipen. Den innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden har motsvarande ansvar även under krissituationer. I ansvaret ingår att vidta de åtgärder som krävs för att verksamheten ska kunna fungera vid en kris.

Som statsrådet Bohlin konstaterade i den interpellationsdebatt jag nämnde tidigare krävs det att myndigheter och övriga vars ansvarsområden berörs av en fredstida krissituation agerar aktivt inom sitt mandat vid den här sortens händelser.

Den svenska förvaltningsmodellen innebär att myndigheterna har en fristående ställning och långtgående befogenheter att besluta om hur de egna uppgifterna ska lösas. Genom denna handlingsfrihet läggs grunden till att myndigheterna på ett självständigt sätt ska kunna sköta sin dagliga verksamhet på ett effektivt och rättssäkert sätt. Detta är inte minst viktigt i samhällsliga krissituationer, där myndigheterna ofta kan vidta långtgående åtgärder inom lagens ramar utan att invänta regeringsbeslut.

För att säkerställa en effektiv krishantering har regeringen delegerat stora delar av den operativa verksamheten vid en kris till myndigheterna. Detta framgår bland annat av förordningen (2022:524) om statliga

myndigheters beredskap och respektive myndighets instruktion.

Regeringens uppgifter vid krishantering gäller i första hand strategiska frågor. I händelse av kris har regeringen bland annat i uppgift att på övergripande nationell nivå säkerställa en effektiv krishantering.

Mot bakgrund av händelserna på E22:an i början av januari kan regeringen konstatera att det i den fortsatta upprustningen av det civila försvaret är viktigt att det inte finns några oklarheter gällande roller och ansvar. Samhället måste kunna klara av komplexa situationer med många inblandade aktörer under svåra förhållanden. Regeringen utesluter inte att det kan behöva vidtas åtgärder om ett sådant behov framkommer.

Landsbygds- och infrastrukturdepartementets krishanteringsorganisation var aktiverad på så sätt att departementets tjänsteman i beredskap återkommande inhämtade information från Trafikverket. Den information som inhämtades rörde läget i området, vidtagna och planerade åtgärder, Trafikverkets samverkan med andra offentliga aktörer, planering av kommunikation med medier samt prognoser om när vägen kunde öppnas för trafik. Informationen vidareförmedlades inom departementet, bland annat till mig, men också till andra delar av Regeringskansliet, bland annat till kansliet för krishantering i Statsrådsberedningen. Inte vid någon av kontakterna med Trafikverket efterfrågade myndigheten direktiv från regeringen eller att regeringen skulle agera på något annat sätt.

Anf. 65 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det som hände de där januaridagarna då tusen bilar fastnade i snökaos har engagerat väldigt många. Det var, precis som statsrådet säger, ett jättestort misslyckande.

Trafikutskottet har försökt få diskutera den här frågan flera gånger men inte lyckats. Jag är ändå glad över att statsrådet nu är här och har gett ett bra svar som är något att jobba vidare med. Det var bra att statsrådet inledde med att säga att det var ett katastrofalt misslyckande, för det är klart att det var.

Nästa fråga är såklart vad man lär sig av detta och vilka slutsatser som dras. Statsrådet gav också svar på en av frågorna som vi hade tidigt, nämligen hur departementet var inblandat i frågan. Det dröjde ända till det här svaret innan vi fick reda på att det fanns en tjänsteman i beredskap. Det sades av Trafikverket på ett utskottsmöte att det var så, men vi har inte fått veta för när i dag att det förekom kontakter mellan berörda myndigheter och den politiska ledningen på departementet. Det är viktigt att vi vet det.

Det statsrådet säger om att regeringens uppgift är att hantera strategiska frågor stämmer såklart. Men läget var komplext, vilket ju oftast är fallet i en krissituation, och många var inblandade – i det här fallet också många olika myndigheter. Samordningen misslyckades totalt. Det var faktiskt ingen som tog ledningen. Ingen tog det ansvar som ett ledningsuppdrag borde innebära att man tar. Det finns tusen frågor att ställa, till

exempel varför man inte klippte upp staket så att människor kunde flytta sig.

Vem som har ansvar, när ansvar kan utkrävas och vilka lärdomar vi kan dra är väldigt viktiga frågor att hantera vidare. Men det jag vill fråga, och som var anledningen till att jag ställde interpellationen till statsrådet som är ansvarig för infrastrukturområdet, är varför man inte frågade vilka åtgärder som vidtogs när man så uppenbart fick besked om att någonting hände. Några åtgärder kan man ju inte ha fått besked om eftersom ingenting hände. Människor fastnade i långt över ett dygn, och tusen bilar satt fast med många människor i varje bil. Man kan svara som statsrådet gjorde att myndigheterna inte vid någon av kontakterna med Trafikverket efterfrågade direktiv från regeringen. Men tvärtom, då? Vilka frågor ställdes från departementets sida kring de uteblivna aktiviteterna?

Jag tror att alla som någon gång haft ledningsfunktioner självklart efterfrågar aktivitet när det är brist på sådan. Jag tror att väldigt många med mig undrar vilka frågor den politiska ledningen ställde. Man kan såklart hänvisa till att vi har den ordning vi har, men det duger inte.

Anf. 66 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig börja med att bemöta frågan om att detta skulle ha kunnat diskuteras flera gånger i trafikutskottet. Jag har förstås inga synpunkter på vilka beslut utskottet fattar. Jag kommer givetvis till riksdagen och svarar på frågor om mitt beredningsområde. Jag hänvisade till en annan interpellationsdebatt där Carl-Oskar Bohlin svarade på ledamöters frågor. De var formulerade så att man undrade hur regeringen avser att omhänderta erfarenheterna och slutsatserna av det som hänt. Det föll under Carl-Oskar Bohlins ansvarsområde.

Det ligger förstås i allas intresse att dra lärdom av detta. Jag vill påminna ledamoten om att ett omfattande utvärderingsarbete pågår kring den situation som inte kan beskrivas som något annat än ett misslyckande.

Regeringen beslutade den 22 februari 2024 att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att utvärdera hanteringen av samhällsstörningarna vid jordskredet i Stenungsund, färjan Marco Polos grundstötning och trafiksituationen på E22. Uppdraget ska redovisas i augusti.

Länsstyrelsen Skåne aviserade i mitten av januari 2024 att man avsåg att anlita en oberoende utredare vars uppdrag består av tre delar: klargöra händelseförloppet, analysera vad som gick bra och vad som brast samt ge förslag på utvecklingsområden och eventuella behov av vidare utredning.

Trafikverket gör en egen utvärdering av det som inträffade.

Konstitutionsutskottet har inlett ett granskningsärendet initierat av interpellanten. Regeringskansliet har svarat i ärendet på frågan rörande tjänsteman i beredskap i konstitutionsutskottet i riksdagen den 29

februari. Utöver det, fru talman, vill jag hänvisa till mitt tidigare svar om att det pågår flera olika utvärderingar, bland annat i konstitutionsutskottet. Jag välkomnar en granskning av det operativa och ser också fram emot konstitutionsutskottets hantering av granskningsärendet i frågan.

Anf. 67 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag konstaterar att jag inte fick något svar på min fråga om vilka frågor som ställdes till myndigheten kring vad som hände. Det är jättebra att det pågår omfattande utvärderingsarbete, men under processens gång har vi också sagt att det här hände i början av januari och kunde ha upprepats i februari eller mars med tanke på vintervädret och de stora underhållsbehoven när det gäller vägarna i vårt land. Det kunde mycket väl ha hänt igen ganska snart efteråt. Skulle svaret även då ha varit att man inväntar utvärderingen, eller drog man några slutsatser som man hade kunnat använda om något liknande hade hänt i februari eller mars?

Med tanke på att detta påverkade flera myndigheter – inte bara inom statsrådets ansvarsområde – hade det varit väldigt viktigt med en beredskapsgeneral, alltså en person inom Statsrådsberedningen som faktiskt är ansvarig, som vi föreslog. Om man har tjänstemän i beredskap på flera olika departement är det såklart också viktigt hur de samspelar. Man hade behövt ha en person med övergripande ansvar.

Det finns en statsrådsgrupp som heter GSS. Var den inblandad under den här perioden eller inte?

Det är viktigt att komma ihåg att man ibland inte kan vänta in utredningar utan måste ha en plan B. Hur såg plan B ut från statsrådets sida?

Anf. 68 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Dagens upplägg i Regeringskansliets krishanteringsorganisation grundar sig på erfarenheterna som följde av tsunamin den 26 december 2004. Det är förstås viktigt att information som finns i ett departement förs vidare till andra delar av Regeringskansliet. Precis som jag sa i mitt interpellationssvar, fru talman, förmedlades den inhämtade informationen både inom departementet och till andra delar av Regeringskansliet, bland annat till kansliet för krishantering i Statsrådsberedningen.

Fru talman! I den skrivelse som tidigare inlämnats till konstitutionsutskottet har det redogjorts för de frågor som ställdes och den information som inhämtades. För att nämna några av de frågor som ställdes av departementet till Trafikverket handlade det om vilka åtgärder som vidtogs, samverkan med andra aktörer, hantering av personer som inte kunde lämna sina fordon och Trafikverkets kommunikationsarbete. Trafikverket beskrev bärgningsarbetet, vilka skador på väganläggningen som uppstått – mitträcket klipptes upp – och hur skadorna skulle åtgärdas. Vi frågade också efter en prognos för när trafiken skulle kunna återupptas.

Det är väldigt viktigt att konstatera att det här inte kan beskrivas på något annat sätt än som ett misslyckande. Det är därför de mycket omfattande utvärderingar som nu görs ska fortsätta. Arbetet sker i ett högt tempo nu under våren och kommer även att göra det under sommaren i vissa delar där regeringen och länsstyrelsen har fattat beslut. Trafikverket har initierat en egen utvärdering. Det är självklart viktigt att beakta de slutsatser som kommer från de utvärderingar som pågår.

Anf. 69 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Det är bara att konstatera att lärdomar behöver dras framöver, så att vi inte hamnar i samma situation igen. Alla vet att vi hade en väldigt tur att det inte hände någonting allvarligare under det där dygnet, även om oron hos dem som satt fast i sina bilar och hos deras anhöriga så att säga var nog för hela Sverige. Man visste inte vad som hände, och informationen var inte som den borde ha varit. Vi borde ha haft en plan B, som jag var inne på. Vi får väl avvakta svaren från konstitutionsutskottets granskning.

Med tanke på att det här hände alldeles efter nyår var risken stor för att det skulle hända igen. Risken är fortfarande stor för att det kommer att hända något liknande inom transportsektorn, men det behöver inte vara på vägen. Till exempel kan järnvägen drabbas av underminerande regn eller något annat som påverkar starkt.

Vi måste ha en plan B även i väntan på de utvärderingar som pågår. Det är väldigt bra att det pågår många utvärderingar, men vi behöver verkligen vara beredda med tanke på att klimatet gör någonting med hela vårt land just nu. Plan B är alltså viktig.

Anf. 70 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag hänvisade i interpellationssvaret till ansvarsprincipen. Jag förutsätter förstås att olika offentliga aktörer och myndigheter vidtar åtgärder och drar lärdomar. Jag förutsätter att de inte enbart väntar in utvärderingar utan också agerar för en högre beredskap och att man ser till att samordna sig mellan myndigheterna. Det ligger i uppdraget.

Låt oss se vad utvärderingarna kommer fram till! Jag kommer förstås att följa detta mycket noga och avsluter som sagt inte att regeringen kan tänkas vidta åtgärder och fatta beslut om det skulle behövas. Det är regeringen alltid redo att göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2023/24:468 om svensk flagg i upphandlingen av Gotlandstrafiken

Anf. 71 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Heléne Björklund har frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att ta generella

initiativ för att möjliggöra krav på svensk flagg i upphandlingen av Gotlandstrafiken. Heléne Björklund har vidare frågat mig om jag, inom mitt ansvarsområde, och regeringen har vidtagit några andra åtgärder för att täppa till säkerhetsluckor. Slutligen har Heléne Björklund frågat mig om jag, inom mitt ansvarsområde, och regeringen har vidtagit några åtgärder för att Gotlands invånare, besökare och näringsliv ska kunna känna trygghet när fartygen går på internationellt vatten mellan Gotland och fastlandet.

Regeringen har som ambition att stärka svensk sjöfarts konkurrenskraft och den svenska beredskapen. Jag uppskattar därför att Heléne Björklund lyfter den här viktiga frågan.

Trafikverket har i uppdrag att ingå och ansvara för statens avtal om linjesjöfart till och från Gotland. Linjesjöfarten till och från Gotland omfattas av EU:s så kallade cabotageförordning, som möjliggör att Trafikverket får upphandla trafiken. Cabotageförordningen ger dock alla rederier inom EU rätt att lämna anbud. Trafikverket kan inte ställa krav på att fartygen som utför trafiken ska ha svensk flagg.

Däremot är Trafikverkets avtal utformade så att anbudsgivarna måste vara beredda på att Försvarsmakten kan komma att efterfråga ett säkerhetsskyddsavtal eftersom Försvarsmakten också nyttjar färjetrafiken mellan Gotland och Sveriges fastland.

Enligt myndighetsförordningen (2007:515) ansvarar myndighetens ledning inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och att det säkerhetspolitiska läget beaktas i det arbetet.

Anf. 72 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Säkerhetsläget i Europa är sämre än på mycket länge. Den utveckling som sker på flera håll i omvärlden bidrar till ökad instabilitet. Vårt Östersjön är inget undantag. Marinchef Ewa Skoog Haslum har ganska nyligen uttalat att handelsfartyg och färjor, exempelvis inom Gotlandstrafiken, är särskilt utsatta mål för attentat eller fientliga aktioner. Jag ställde min interpellation till försvarsminister Pål Jonson, eftersom det är hans ansvarsområde mina frågor rör. Men i stället är det i dag infrastrukturminister Andreas Carlson som får redogöra för regeringens ambitioner och agerande i de här frågorna. Jag är tacksam för att ministern är här.

Vi i försvarsutskottet har flera gånger träffat Trafikverkets generaldirektör för att diskutera upphandlingen och innan upphandlingstiden går ut förvissa oss om att man har ställt krav på svensk flagg och vidtagit nödvändiga säkerhetsåtgärder. Vi har inte fått svar som gjort att vi känner oss trygga, och det är därför jag har ställt denna interpellation. Vi har framfört att staten måste gå in och garantera en långsiktig, trygg och säker tillgänglighet till och från Gotland och att säkerhetsluckorna måste täppas till.

Precis som statsrådet säger anser sig Trafikverket inte ha möjlighet att ställa krav på svensk flagg i upphandlingen eftersom man då måste ange särskilda skäl.

Min fråga är: Om inte nu rådande säkerhetsläge innebär särskilda skäl, när skulle då sådana finnas? Försvarsmakten har varnat för att den inte kan eller får bistå ett utlandsflaggat fartyg vid ett eventuellt hot om fartyget befinner sig på internationellt vatten och krigsläge inte råder. Det innebär i klartext att om ett terrorhot skulle riktas mot en färja i Gotlandstrafiken med utländsk flagg på väg mellan Visby och Oskarshamn eller Nynäshamn skulle Försvarsmakten inte ha mandat att agera. När det finns en reell risk att det skulle kunna hända har man ändå inte hänvisat till att man har särskilda skäl.

Därmed blir mina första frågor: Hur ser regeringen på detta allvarliga påpekande? Om inte läget nu är ett särskilt säkerhetsläge för att begära undantag i upphandlingsreglerna, när är det detta?

Anf. 73 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Det väsentligt försämrade säkerhetsläget i Europa och framför allt runt Östersjön har gjort att frågan har blivit så aktuell. Det har gjort att vi i trafikutskottet vid ett flertal tillfällen har haft en dialog med Trafikverket om att vi känner en oro för hur upphandlingen av Gotlandstrafiken går till.

Jag ska beskriva det på det sättet att första gången vi träffade Trafikverket ställde jag en hel del frågor om detta och om man kan kringgå upphandlingen på något sätt och göra en direktupphandling. Man visste inte och hade inget svar, och man skulle återkomma.

Det gjorde man efter ett tag. Det svar jag fick var att man hade ett tydligt uppdrag. Det gick inte att göra på något annat sätt. Det var ett tydligt direktiv från regeringens sida. Jag upplever det inte så. Det finns någonting som heter väsentliga säkerhetsintressen som man skulle kunna hävda i det här fallet.

Jag har också ställt en skriftlig fråga till statsrådet och fått svaret att det inte går. Det ska hanteras på det sättet att det måste upphandlas men att Försvarsmakten kan ställa vissa krav.

Det är bra att vi nu muntligen också får diskutera frågan. Det som bekymrar mig mycket är att Gotland är en strategisk ö i Östersjön. Det är naturligtvis oerhört viktigt att försörjningstryggheten fungerar för dem som bor, lever och verkar där.

Men det är också en viktig strategisk punkt för Försvarsmakten och våra allierade. Den som kontrollerar Gotland kontrollerar också Östersjön och vad som händer och sker. Det handlar om vår säkerhet och våra allierades säkerhet att kunna försörja Gotland i kristider.

Ledamoten Heléne Björklund från Blekinge har tydligt deklarerat hur regelverket ser ut. Det finns en fråga som jag vill ställa till statsrådet. Det gäller att det i EU-fördraget finns artikel 346 som hanterar väsentliga säkerhetsintressen.

Det är inget som är främmande för regeringen. Vi tillämpar det undantaget i lagstiftningen redan i dag när det gäller stridsflygsförmåga, undervattensförmåga och vissa områden inom ledningsområdet.

Det står tydligt i artikeln att högt ställda försörjningstrygghetskrav också kan vara grund för att vara väsentligt säkerhetsintresse, och man skulle kunna göra en direktupphandling.

Är det någonting i Sverige som jag hävdar är av den digniteten att det krävs högt ställda försörjningstrygghetskrav så är det försörjningen av Gotland.

Det är lite förvånande att regeringen inte har hanterat det som sådant. Min fråga till statsrådet är fortfarande: Har ni tittat på detta? Skulle ni kunna använda undantaget så att vi kan säkra trygga färjeförbindelsen med Gotland i kriser och i krig?

Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Tack, Heléne Björklund, för att den här frågan lyfts fram i kammaren! Det är oerhört glädjande för mig som gotlänning när fler ledamöter än jag själv diskuterar frågor som rör Gotland. Det får mig att påminnas om att det finns de som menar att vi är en del av Sverige, och det värmer gott.

Detta är en fråga som diskuteras väldigt flitigt hemma. Det sprider också en stor oro att det här osäkerhetsmomentet finns och att man inte kan få fullgoda garantier för vad som gäller i händelse av kris eller krig.

Det säkerhetspolitiska läget har förändrats och kraftigt försämrats de senaste åren. Gotland ligger, som bland annat Mattias Ottosson precis belyste, verkligen i hetluften. Det är det jag vill ska tas på allvar.

Gotlandstrafiken är vår landsväg. Jag vet att det har sagts många gånger, men det förtjänar att sägas igen. Det är vår landsväg och vår livsnerv, och det är vår väg över havet. Den måste vara säker och trygg. Vi måste ha garantier för vårt trygga resande och våra trygga transporter. Vi behöver garantier för långsiktigt hållbara och trygga villkor.

Heléne Björklund frågade förtjänstfullt: Om det inte är ett särskilt läge nu, när är det detta? Det är exakt den frågan som jag också skulle vilja kretsa kring här. Jag förstår inte hur man kan bedöma tajmningen för att hävda särskilda skäl skulle vara bättre vid något annat tillfälle.

Det går på tvärs med den konsensus som jag ändå upplever finns i ganska stora delar av Sveriges riksdag om Gotlands strategiska läge, behovet av att säkra och bygga upp Totalförsvaret och att täppa till de luckor som finns.

Här har vi en lucka och en möjlighet att täppa till. Det handlar om att göra Gotlandstrafiken tryggare och säkrare. Det måste lira. Allt det vi nu gör, all den återuppbyggnad och all den resiliens vi gemensamt bygger måste hänga ihop, och luckorna måste täppas. Det måste lira.

Gotlandstrafiken är särskilt utsatt. Då kan jag inte för mitt liv förstå att man är så ovillig att återropa särskilda skäl. Jag skulle gärna vilja få ett utvecklat resonemang om den argumentationen.

Anf. 75 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill tacka för engagemanget i en angelägen fråga och understryka att det finns en stor samsyn om Gotlands strategiska läge, betydelsen för Gotland i sig men också Gotlands betydelse för vår gemensamma säkerhetspolitik inte bara i Sverige utan också som Natomedlem. Det hänger absolut ihop, som Hanna Westerén är inne på.

Låt mig ändå påminna om vad som framgår av den mycket tydliga myndighetsförordningen. Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och att det säkerhetspolitiska läget beaktas i det arbetet.

Det är förstås viktigt. Det är min förväntan på alla myndigheter och också myndigheter under pågående upphandlingar. Men det ankommer inte på ett enskilt statsråd eller regeringen att i detalj kommentera pågående upphandlingar. Det ligger förstås på myndigheten. Då är vi tillbaka på vad myndighetens ledning har för ansvar. Där är det tydligt att det säkerhetspolitiska läget ska beaktas i arbetet.

Fru talman! Det är också som jag sa i mitt svar att anbudsgivarna måste vara beredda på att Försvarsmakten kan komma att efterfråga ett säkerhetsskyddsavtal. Det är en mycket viktig del i upphandlingen. Det är förstås viktigt att stärka tryggheten i stort i Östersjön.

Det är därför som det är ett väldigt positivt besked att vi nu äntligen är medlemmar i Nato. Det stärker vår trygghet i Sverige, men vi bidrar också till trygghet och säkerhet i Östersjön. I den pågående upphandlingen ska säkerhetspolitik beaktas.

Fru talman! Låt mig också berätta om vad regeringen gör för att stärka sjöfartens konkurrenskraft. Det är också en viktig del i frågan. Det är viktigt att vi har fler svenskflaggade fartyg. Där har regeringen vidtagit åtgärder, tagit emot en utredning som vi själva har tillsatt och på ganska kort tid tagit fram förslag på stämpelskatt och tonnageskatt.

Vi har gjort förändringar i utbildningen som gör den mer flexibel för att stärka svensk sjöfarts konkurrenskraft och därmed också vår beredskap. Det hänger ihop, precis som Hanna Westerén sa. Det är ett viktigt besked.

Jag vill vara tydlig med att de säkerhetspolitiska aspekterna självklart ska beaktas i myndighetens arbete. Är det någon tid som det är angeläget är det förstås nu, fru talman.

Anf. 76 HELENE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Som Hanna Westerén lyfte är detta en ordentlig debatt på Gotland, bland invånarna där, men också i resten av landet. Vi ser ju att detta påverkar.

Man påpekar: Om detta, i den här upphandlingen, skulle gå till ett fartyg som är registrerat i ett annat land skulle det landet rent hypotetiskt kunna kalla hem sin färja vid en krigssituation. På samma sätt är det om man inte har svensk personal på fartyget. Personalen

skulle då också kunna bli kallad hem till ett annat land vid en krigsfara, även om vi nu är allierade.

Man kan såklart avfärda detta som hypotetiska frågor, men regeringen har vid flera tillfällen gått ut och sagt att det kan bli skarpt läge och att det kan bli det snabbare än vi förstår. Då måste man i en upphandling tänka in alla hemska och förfärliga hypotetiska situationer, och det är svenska staten som måste säkerställa att man har en trygghet även på internationellt vatten.

Jag upplevde inte att jag fick svar på frågan: Om inte nu, när? Vi tycker att Gotlandstrafiken behöver ha både svensk flagg och svensk besättning för att vi ska känna trygghet och säkerhet när det gäller de frågor som jag tog upp tidigare. Jag ska inte ta upp tid genom att upprepa dem.

Men jag vill ställa en ny fråga. Om regeringen nu inte ansåg att detta tillfälle var tillräckligt allvarligt för att begära särskilda skäl blir min fråga: Har regeringen för avsikt att driva detta i EU? Där kan man kanske tänja eller testa lagstiftningen, och man kan också påverka lagstiftningen. Större delen av Europa är ju i ett väldigt speciellt läge. Det är inte bara Sverige och Gotland. Möjligen kan man driva frågan i EU. Min fråga till statsrådet blir: Avser regeringen att göra det?

Anf. 77 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Statsrådet berörde den utredning som handlar om tonnageskattesystemet och arbetet med att få fler svenskflaggade fartyg. Det är oerhört viktigt att detta faller på plats. Däremot finns det ett allvarligt problem i utredarens förslag. Det handlar om att linjetrafik mellan svenska hamnar inte ska omfattas av tonnageskattesystemet. Det innebär att det är mycket billigare för utlandsflaggade fartyg att resa här. På det sättet försämrar konkurrensmöjligheterna för svenska fartyg när det gäller att arbeta på den linjen. Där hoppas jag verkligen att regeringen kommer att lägga fram ett annat förslag i den proposition som kommer.

Jag ska återgå till den pågående upphandlingen av Gotlandstrafiken. Även om Försvarsmakten skriver skyddsavtal, så att säga, är det oerhört viktigt att det är svensk flagg. Flera ledamöter har tydliggjort varför det är viktigt. Är det inte svensk flagg och fartyget blir angripet på internationellt vatten får inte svensk försvarsmakt undsätta fartyget. Det är klart att det är oerhört allvarligt, och det underlättar inte försörjningstryggheten för Gotland.

Jag fick inget svar på den fråga som jag tycker är den kanske mest väsentliga här. Den gäller detta med att det finns ett undantag i EU-fördraget om det handlar om väsentliga säkerhetsintressen. Jag tycker att det skulle vara väldigt positivt om jag kunde få ett svar på den frågan. Jag tycker nämligen att detta är ett av få fall där man verkligen ska frångå det här och använda den särslagstiftning som finns inom EU för att kunna säkra sjötransporterna till Gotland i kris och krig.

Anf. 78 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag hörde Andreas Carlson, infrastrukturministern, säga att det säkerhetspolitiska läget ska

beaktas. Givet den situation vi nu befinner oss i är jag av uppfattningen att det helt enkelt inte räcker. Det finns utrymme att återropa särskilda skäl, och jag förstår fortfarande inte varför det inte görs. Jag vill, ärligt talat, inte åka hem till Gotland ikväll med det här ofullständiga beskedet.

Svenska staten ska, som Heléne Björklund var inne på, säkerställa tryggheten på våra vägar. Det borde inkludera havet. Gotlandstrafiken är, som vi redan har konstaterat, särskilt utsatt. Möjligheten finns att återropa särskilda skäl. Varför tar man inte chansen? Vad är det man väntar på? Varför låter man detta ske på sitt skift när så mycket annat görs?

Precis som infrastrukturministern själv konstaterade görs det oerhört mycket annat för att täppa till luckor, öka vår motståndskraft, göra oss starkare tillsammans och få saker och ting att hänga ihop. Men här lämnar vi liksom luckan öppen av för mig helt obegripliga skäl. Jag har hört infrastrukturministern när han stått här och pratat, men det går inte att ta till sig vad skälet är till att inte återropa särskilda skäl.

Jag menar att detta haltar betänkligt, och det sprider oro på Gotland.

Anf. 79 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Att det säkerhetspolitiska läget är sådant att det betyder något och att det säkerhetspolitiska läget ska beaktas är självklart.

Jag uppskattar engagemanget i denna angelägna fråga. Jag är fullt förvissad om att vi vill samma sak, uttryckt av Mattias Ottosson: säkra sjötransporterna i kris och krig. Detta är förstås väldigt viktigt i den upphandling som nu är igång. Anbudstiden gick ut nu i veckan.

Jag tror att ledamöterna har respekt för att det inte ankommer på ett enskilt statsråd och på regeringen att uttala sig i alltför detaljerad form under pågående upphandlingar som en myndighet har ansvar för. Men jag kan konstatera vad som framgått av Gotlandsmedier både i dag och i går: Det danska rederiet Molslinjen har inte lagt något anbud. Det uppger de för [helagotland.se](https://www.helagotland.se). Anledningen uppges vara vinsttaket på 22 procent, som Trafikverket har satt upp. Det framgår också av medierapporteringen att Molslinjen är det enda rederi som vid sidan av Destination Gotland öppet visat intresse för Gotlandstrafiken.

Fru talman! Nu när anbudstiden har gått ut vill jag upprepa det jag tidigare har sagt: att det säkerhetspolitiska läget ska beaktas, att anbudsgivare måste vara beredda att teckna avtal med Försvarsmakten, att detta är en viktig del i arbetet med att stärka vår robusthet och beredskap och att det är viktigt att säkra tryggheten på Östersjön. Vårt Natomedlemskap bidrar förstås till att ytterligare öka tryggheten eftersom vi nu inte står ensamma i detta. Det har vi inte gjort tidigare heller. Vi har haft tydliga allierade. Men Östersjön är ett mycket strategiskt viktigt innanhav även för Nato.

Fru talman! Med detta hoppas jag att ledamöterna är fullt förvissade om att regeringen tar detta på allvar,

att säkerhetspolitiska skäl ska beaktas och att vi med tillförsikt kommer att kunna se en robust och säker trafikering på den viktiga vägen mellan Gotland och fastlandet.

Anf. 80 HELENE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag ska inte fylla min talartid bara för att fylla den, och jag kommer inte att upprepa frågorna. Jag är inte helt nöjd med hur man har agerat här, för påpekanden har funnits under en lång tid. Men jag förstår utmaningen.

Min förhoppning är att vi – regering, riksdag och våra Europaparlamentariker – framöver ska jobba tillsammans och våga driva dessa frågor i EU, för vi är verkligen i ett utsatt och särskilt läge. Då kan inte upphandlingsregler vara som de alltid har varit, menar jag, och det kan absolut inte vara så att lägsta pris vinner i en sådan här viktig fråga. Min förhoppning är att vi kan lita på det statsrådet säger här och att vi kan bli överens om att fortsätta driva frågan.

Anf. 81 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för engagemanget och förståelsen. Det finns ingen skiljelinje i sak, utan vi vill stärka rådgivningen över den svenska sjöfarten. Det är därför som regeringen arbetar steg för steg för att öka inflaggningsen av svenska fartyg. Det är ambitionen, och det är arbetets inriktning.

Mattias Ottosson tog upp utredningen och förslagen om tonnageskatt. Låt mig säga att förslagen bereds i Regeringskansliet, och jag ser fram emot att återkomma med regeringens förslag. Inriktningen kommer att vara att stärka svensk sjöfart. Det säkerhetspolitiska läget kräver det, och det har varit ett, vågar jag påstå, delvis eftersatt område där det nu är viktigt att ha ett högt tempo. Jag uppskattar den samsyn som finns i Sveriges riksdag och där svensk sjöfart är och kommer att vara mycket viktig av många olika skäl, inte minst ur robusthets- och beredskapsperspektivet.

Tack för den angelägna debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:529 om EU:s körkortsdirektiv och A-traktorer

Anf. 82 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Carina Ödebrink har frågat mig om vilka åtgärder jag och den svenska regeringen avser att vidta för att, med säkerheten i fokus, inte försämra ungdomars möjlighet till rörlighet och oberoende genom att kunna köra A-traktor.

Regeringen värnar A-traktorn. EU-kommissionen har dock ställt frågor om de svenska reglerna för A-traktor och huruvida dessa är förenliga med de EU-gemensamma körkortsbestämmelserna. Dessa frågor hade kunnat leda till ett överträdelseärende som hade

riskerat A-traktorns existens. Regeringen har därför aktivt arbetat med att öka förståelsen i EU för vikten av A-traktorer och ungdomars mobilitet. Det resulterade i att EU-kommissionen föreslog en ny körkortsbehörighet som är anpassad efter dem som kör A-traktor.

Regeringen anser att det vore positivt om eventuella otydligheter mellan de svenska A-traktorreglerna och körkortsdirektivet (2006/126/EG) kunde hanteras en gång för alla. De specifika texterna i förslaget förhandlas fortfarande. I det arbetet har regeringen ambitionen att de bestämmelser som berör A-traktorer och ungdomars behov av mobilitet i möjligaste mån ska utformas på ett sätt som är förenligt med svenska förhållanden. Säkerhet och rörlighet för ungdomar är viktiga aspekter när det gäller regeringens arbete med A-traktorer.

Förslaget i körkortsdirektivet har förankrats i riksdagen i sedvanlig ordning. Inte vid något tillfälle anmälde något parti avvikande mening eller reserverade sig mot regeringens förhandlingsposition.

Anf. 83 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag skulle vilja jämföra A-traktorerna – unika för Sverige – med andra tydliga svenska symboler. De kan jämföras med falukorven, kroppkakorna, surströmmingen och isterbanden. Eller varför inte polkagrisar, dalahästar och midsommar? Eller kanske Abba och Zlatan Ibrahimović?

A-traktorerna innebär en stor frihet, rörlighet och oberoende för våra svenska ungdomar. I dag finns en stark A-traktor- eller epatraktorkultur med gemenskap. Det är ett sätt att umgås, och med musik kopplad till just epakulturen.

Det finns många anledningar till varför det har blivit så. Med en A-traktor behöver inte föräldrar skjutsa sina ungdomar. De får en större frihet. Kollektivtrafiken utanför våra storstäder möter inte alltid behoven, och ibland finns den inte.

Unga med A-traktorer är attraktiva för kommunerna i fråga om sommar- och extrajobb. Man kan jobba i hemtjänsten med olika arbetsuppgifter. Det är också viktigt att påminna om att A-traktorer inte är ett storstadsfenomen – de finns företrädesvis utanför storstäderna. VTI har skickat ut en enkät till unga och föräldrar, och man har kartlagt förekomsten av A-traktorer: De finns brett i hela landet.

Vi socialdemokrater värnar friheten, rörligheten och oberoendet, så att våra unga kan fortsätta att använda A-traktorer. Antalet A-traktorer har ökat kraftigt från 20 000 år 2016 till 50 000 år 2022. Med det har också antalet olyckor ökat, vilket är allvarligt. En del olyckor har varit allvarliga.

År 2020 förenklades kraven för ombyggnation av A-traktorer, och det blev enklare att manipulera dem för att köra fortare. Därefter ökade både antalet A-traktorer och antalet olyckor kraftigt.

Med anledning av detta gav den förra regeringen ett uppdrag till Transportstyrelsen att analysera

behovet av förändring och att ändra regelverket. Sedan dess har det skett en hel del. Vi har fått krav på bilbälte, vinterdäck och en tydlig gräns för antalet passagerare per säte. Vidare finns nu en provotid på ett år för AM-körkort.

Av statsrådets svar framgick mycket riktigt att EU-kommissionen inte är ett större fan av A-traktorer. Förslaget hade kunnat innebära en risk för A-traktorns existens. Statsrådets svar var också att texterna i förslaget ska behandlas och förhandlas även i fortsättningen, vilket också var Socialdemokraternas linje i EU-parlamentet.

Men jag skulle vilja fråga statsrådet om han anser att en åldersgräns på 15 år viktig. Kan statsrådet driva frågan tydligare innan frågan kommer till EU-parlamentet?

Anf. 84 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig instämma i vad Carina Ödebrink lyfter fram vad gäller fördelarna med A-traktorn. Det var därför det var så oroväckande att det var nära förestående att kommissionen kunde ha inlett ett överträdelseärende. Det var en av de första tidskritiska frågorna som mötte mig när jag kom in på departementet. Här måste man vara ärlig och säga att den tidigare regeringen inte gjorde tillräckligt. Man hade duckat svar till kommissionen om detta, så det var tidskritiskt att få iväg ett svar till EU-kommissionen.

Jag valde en annan väg, och jag ville inte ducka. Jag kan inte se ungdomarna i ögonen om jag inte har gjort precis allt vad jag kan för att se till att få bort hotet mot A-traktorn på EU-nivå. I stället för att inte svara EU-kommissionen lyfte jag själv upp A-traktorns betydelse för EU-kommissionären vid vårt första möte i Bryssel, och jag sa till kommissionären att inte röra A-traktorn. Under det svenska ordförandeskapet tog jag detta vidare i olika samtal, och vid det informella transportministermötet som hölls i Stockholm lät jag EU-kommissionären själv få åka i en A-traktor och träffa ungdomar som tyckte att A-traktorn är viktig. De fick beskriva detta själva.

Vädret var mycket kallt denna morgon, och EU-kommissionären förstod, och ungdomarna sa, att utifrån svenska förhållanden är A-traktorn varmare och säkrare än exempelvis en EU-mopedbil. Det var förstås viktigt att kommissionen själv får se att A-traktorn inte är en pappersprodukt på byråkraternas bord, utan att A-traktorn är ett viktigt färdmedel för unga för att säkra flexibilitet, rörlighet och för att hela Sverige ska fungera.

Som jag sa har positionen förankrats i Sveriges riksdag. Den är i överensstämmelse med vad som sades vid överläggningen i EU-nämnden, där det inte fanns några avvikande meningar eller reservationer mot regeringens förhandlingsposition. Då handlade inte frågan om åldersgränsen utan om huruvida A-traktorn skulle få vara kvar eller inte. Det är positivt att vi i det läget, genom det mycket aktiva arbete som inte minst jag själv och hela regeringen gjorde gentemot

kommissionen för att värna A-traktorn, fick undan hotet om ett förbud mot A-traktorn från bordet.

Sedan kom nästa läge, där vi i Europaparlamentet i februari kunde förhandla om innehållet ännu mer på djupet. De svenska europaparlamentarikerna arbetade för att få till en sänkning av körkortsåldern för A-traktor till 15 år. Man lyckades inte få tillräckligt stort stöd i parlamentet för en sådan sänkning av åldern. Men för min del, fru talman, är det viktigt att fortsätta värna de svenska intressena och kunna påverka förslaget i de fortsatta förhandlingarna.

Låt mig också kommentera de åtgärder som regeringen har vidtagit för att höja säkerheten. Även om den förra regeringen var lite negativ och duckade frågorna från kommissionen vill jag säga att det var positivt att man gav uppdraget till Transportstyrelsen, som tog fram förslag som höjde säkerheten.

Regeringen har gått vidare med förslag. Nu är det krav på vinterdäck och användning av bilbälte. Transportstyrelsen jobbar på föreskriftsnivå med att minska risken för manipulering av A-traktorer, vilket är mycket viktigt för att få ned hastigheten och minska risken för att de kan trimmas. Detta arbete pågår, och det är väldigt viktigt att det sker i ett högt tempo.

Anf. 85 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Jag vill än en gång understryka Socialdemokraternas utgångspunkter i detta. Det handlar om att värna de ungas frihet, rörlighet och oberoende, att vi har ett starkt fokus på ökad säkerhet och ökade kunskaper men också om att möjliggöra en höjd hastighetsgräns och att åldersgränsen kan sänkas till 15 år. Där tycker jag att regeringen hade kunnat agera tydligare innan frågan kom till EU-parlamentet för avgörande.

Vi röstade i EU-parlamentet tydligt emot höjd åldersgräns när det gäller A-traktorer.

Jag vill också bemöta det som statsrådet säger, att vi skulle ha duckat för frågan. Jag delar inte den uppfattningen. Vi hade frågan uppe i EU-nämnden för ungefär ett år sedan. Där gavs en information i ärendet. Den socialdemokratiska representanten flaggade då för de negativa konsekvenser som det kunde bli om det här skulle gå igenom. Det ska sägas att vi inte anmälde en avvikande mening, fru talman. Men det var vi som yttrade oss och höjde rösten. Det gjorde inget annat parti. När frågan sedan var uppe i december fanns frågan om åldersgränsen med, vilket den som statsrådet sa inte hade varit tidigare.

Det finns en samsyn i riksdagens partier om att värna A-traktorerna och ungas möjligheter att fortsatt köra dem. Det som vi också är överens om är att vi vill se en förändrad åldersgräns.

Jag frågar återigen statsrådet: På vilket sätt kommer regeringen nu att driva den här frågan? Tycker statsrådet att det är 15 års åldersgräns som ska gälla? Tycker statsrådet att vi ska få till ett undantag? I det förslag som nu är framförhandlat är priset för att vi fortsatt ska kunna ha A-traktorer att åldersgränsen höjs.

Vad tycker statsrådet?

Anf. 86 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det jag menar med att den förra regeringen duckade är att man inte svarade på EU-kommissionens frågor utan sköt på dem till efter valet. Av vilket skäl kan inte jag svara på. Men det var väldigt bråttom att ge ett svar, eftersom brevet från kommissionen hade varit liggande väldigt länge. Detta var ju innan kommissionen kom med ett förslag till körkortsdirektiv där det över huvud taget fanns en plats för A-traktorn. Där menar jag att den förra regeringen undvek att ge ett svar. Man duckade frågan.

Jag valde en annan väg, att inte ducka och gömma mig bakom något papper. I stället tog jag upp frågan direkt med kommissionären, bjöd med henne i en A-traktor så att hon fick träffa ungdomar som själva beskrev hur viktig A-traktorn är. Därefter kom ett förslag där det fanns en plats för A-traktorn i körkortsdirektivet. Där är det en helt annan tongång än tidigare, då A-traktorn faktiskt var hotad.

Jag har varit tydlig med att jag och mitt parti anser att åldersgränsen bör vara 15 år. Utgångsläget i förhandlingen var inte särskilt bra. Men vi fick in A-traktorn i det så kallade B1-körkortet. Det innebär att hastigheten föreslås höjas till 45 kilometer i timmen. Det skedde ett samråd om förslaget i EU-nämnden i december, och trafikutskottet fick information den 28 november. Överläggningen om förslaget i trafikutskottet skedde den 4 maj. Frågan har alltså varit uppe vid flera tillfällen, och frågan om åldersgränsen har specifikt varit uppe i EU-nämnden.

Om Socialdemokraterna hade velat att regeringen skulle agera på något annat sätt var det ju vid detta tillfälle som vi kunde ha haft den diskussionen. Vi uppfattade det inte så. Tvärtom var det inget parti som anmälde någon avvikande mening eller reserverade sig mot regeringens förhandlingsposition. Det var utifrån det mandat som EU-nämnden gav regeringen som vi sedan agerade, vilket har lett till att A-traktorn har en plats i körkortsdirektivet.

Jag ser positivt på de insatser som därefter gjordes i Europaparlamentet. Man nådde inte riktigt i mål där, då det inte fanns tillräckligt stort stöd för en sänkning av körkortsåldern. Men det kommer att vara viktigt i det fortsatta förhandlingsarbetet att värna svenska intressen och ytterst flexibilitet och rörlighet för ungdomar i Sverige.

Anf. 87 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Det finns en samsyn i frågan och om vikten av att värna A-körkortet. Jag vill ändå klargöra och tydliggöra vem det är som har ansvaret men också möjligheten att driva den här frågan nu när förslaget har fallit i EU-parlamentet, och det är regeringen.

Det förslag som lades fram i Europaparlamentet, och som statsrådet säger är vad hans parti tycker, var ju ett förslag om en åldersgräns på 16 år. Statssekreteraren sa i EU-nämnden i december att med ett B-

körkort kan man köra snabbare, 45 kilometer i timmen. Han sa: ”Nu öppnas den här möjligheten. Det blir då ett år längre man får vänta, från 15 till 16 år. Man måste göra ett förarprov för B1-körkortet, men man kommer också att få köra i 45 kilometer i timmen. Det här är så att säga den räddning och det välbalanserade och även trafiksäkerhetshöjande förslag som finns för A-traktorerna. Det tycker vi är mycket bra.”

Vägen framåt är väl det som är det viktiga. Och vi socialdemokrater kommer att driva på i det fortsatta arbetet för att vi ska få ett undantag när det gäller åldersgränsen. Det finns ju andra länder som har fått undantag i andra frågor, och jag ser det inte som omöjligt att vi kan lösa det här. Men det är regeringen som har möjligheten och ansvaret.

Fru talman! Skiljelinjen går inte i sakfrågan. Men Socialdemokraterna är nu i opposition, och det är regeringen som har mandatet och möjligheten att lösa detta.

Anf. 88 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Vi behöver vara lite noggrannare med varifrån det mandatet inhämtas. Det är i EU-förhandlingar i EU-nämnden. Ledamoten var tydlig med exakt den information som alla i EU-nämnden, alla partier, hade vid det tillfället. Regeringen fick ett mandat av en enig EU-nämnd för den förhandlingsposition som vi sedan gick till rådet med. Vi fick igenom den här B1-möjligheten, som alltså är en räddning för A-traktorn.

Det är alltså inte så att regeringen har agerat på något eget, enskilt sätt. Tvärtom har det funnits bred samtycke om att detta var just en räddning för A-traktorn. Det är utifrån den aspekten som det här är mycket bra.

Om vi hade fortsatt ducka frågan – om vi inte tagit kommissionens frågor på allvar och bemött dem med sakliga argument, om vi inte visat upp vad det är vi pratar om och om kommissionärerna inte fått träffa ungdomar som lyfte fram detta för egen del – hade situationen kunnat vara en helt annan.

Jag vill tacka för engagemanget och stödet och, uppfattar jag, entusiasmen för att regeringen faktiskt har räddat A-traktorn. Utan vårt enträgna och målmedvetna arbete hade A-traktorn löpt risk att förbjudas av EU-kommissionen, och det hade varit ett mycket hårt slag för svenska ungdomar.

Därför ser jag fram emot det fortsatta arbetet när det här direktivet ska färdigförhandlas. Det är ju inte färdigt än, utan vi kommer att fortsätta att från regeringens sida värna svenska intressen. Förslaget kommer sedan att klubbas, och då hoppas jag att vi har haft framgång för det.

Jag utesluter förstås inte olika åtgärder för undantag, men där är vi inte nu. Nu måste vi konstatera att regeringen utifrån sitt arbete har räddat A-traktorn. Sedan behöver vi se till att det här blir så bra som möjligt i slutänden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2023/24:569 om Sjöfartsverkets organisation

Anf. 89 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Mattias Ottosson har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder med anledning av Statskontorets rapport om Sjöfartsverkets verksamhets- och finansieringsform.

Sjöfartsverket har under en längre tid brottats med en svag ekonomi, vilket var bakgrunden till det tillkännagivande från riksdagen som var upprinnelsen till den utredning som Mattias Ottosson hänvisar till.

I Statskontorets granskning av Sjöfartsverkets verksamhets- och finansieringsform föreslås en mängd åtgärder – dels åtgärder för att möta Sjöfartsverkets utmaningar specifikt och dels mer generella åtgärder som avser utmaningar som delas av samtliga affärsverk. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och jag avser att återkomma till om och hur regeringen avser att ta förslagen vidare.

Samtidigt kan jag konstatera att Sjöfartsverkets ekonomi är bättre i dag än vid tidpunkten då tillkännagivandet lämnades för ett antal år sedan. Sjöfartsverket har fått ekonomiska tillskott på flera hundra miljoner kronor de senaste åren. Därtill förstärks ekonomin för att dels möjliggöra en förnyelse av isbrytarflottan och dels påbörja omställningen till en fossilfri båt- och fartygsflotta, investeringar som på sikt kommer påverka Sjöfartsverkets resultat positivt till följd av minskade kostnader.

Anf. 90 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Affärsverket är ju lite av en främmande fågel i svensk förvaltning, i alla fall just nu. Historiskt sett har det funnits flera, men vi har oftast valt att gå vägen till statliga verk eller att bolagisera verksamheten. Det tycker jag är klokt.

Nu har Statskontoret tittat på det här. Det är drygt ett år sedan rapporten kom. Statskontoret är ganska tydligt med att det tycker att Sjöfartsverket ska ha en avgiftsfinansiering även fortsättningsvis men att man ska plocka bort vinstkravet och införa en indexuppräkningsförlust för det statliga stödet eller det som staten ger. Man ska hantera pensionsskulden och plocka bort resultatutjämningsfonden.

Det blir ju lite knepigt att ha ett verk som ska vara vinstdrivande men samtidigt bedriva viss verksamhet som ska vara finansierad genom bidrag. Det är naturligtvis så att verksamheten är väldigt bred. Man gör väldigt många olika saker.

När det gäller sådant som har att göra med farleder förstår jag att det är klokt att man tar ut en farledsavgift av dem som nyttjar dessa. Det är naturligtvis riktigt. Det är samma sak för dem som nyttjar lotstjänsten – det är något som man kan ta ut en avgift för.

Sedan finns det saker som staten behöver ta ett större ansvar för, till exempel luft- och sjöräddningen. Det är klart att yrkestrafik omfattas, men det här

handlar om fritidsbåtar och fritidsflygplan och sådant som råkar ut för olyckor där staten tar ett ansvar.

Det kan också handla om isbrytningen. Vi har diskuterat tidigare huruvida den ska vara statligt finansierad eller avgiftsfinansierad. Historiskt sett har staten stått för den. Staten använde värnpliktiga; det var ju en del av totalförsvaret. Man jobbar med sjökort, och det är också något som det är naturligt att ta ut avgifter för. Likadant med Sjömannsservice och sådana saker.

Det här gör dock detta till en het fråga, för rapporten säger också tydligt att Sjöfartsverket är underfinansierat. Det saknas ungefär 250 miljoner i dess verksamhet för det som är statens eller vårt gemensamma ansvar. Då blir det svårt om man samtidigt ska vara vinstdrivande och så att säga få ihop resultatet, för vem ska stå för vad? Är det sjöfarten eller staten som ska ta ansvaret när det saknas 250 miljoner?

Statsrådet är tydligt med att frågan bereds på departementet och att man kommer att återkomma till riksdagen med olika förslag.

Jag är lite mer stressad. Varför är jag det? Det har gått ett år, och det finns brister i verksamheten. Just nu när vi står här pågår isbrytningen i Bottenviken. Vi har lite vårkänslor här i dag, men där uppe kommer det i många veckor till att vara is och isbrytning. Just nu har isbrytningen till Kalix ställts in. Det är allvarligt. Det är därför jag känner att det är akut.

Samtidigt finns det på Gotland, i Visby, ingen räddningshelikopter. Den befinner sig i Kiruna. Det är nog en klok prioritering, men det borde finnas en räddningshelikopter också på Gotland för att kunna jobba med Östersjön. Skulle det inträffa en sjöfartsolycka eller flygolycka där ute skulle det ta 50 minuter att ta sig dit, för det är besättningar och helikoptrar i Norrtälje eller Kristianstad som ska ingripa.

Just nu när statsrådet och undertecknad befinner oss i kammaren finns det brister. Isbrytningen fungerar inte i Bottenviken. Sjöräddningen har inte full beredskap runt våra kuster. Därför är det här så viktigt.

Anf. 91 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Ja, det är en viktig och angelägen fråga. Jag vill tacka ledamoten för engagemanget.

Det är precis så, och det var upprinnelsen till att Statskontoret fick det här uppdraget, att Sjöfartsverket har brottats med sin ekonomi under en längre tid. För närvarande är ekonomin bättre än när tillkännagivandet riktades av riksdagen. Sjöfartsverket har fått ekonomiska tillskott på flera hundra miljoner kronor de senaste åren. Men det är inte ett svar för att säga att vi inte gör något ytterligare, utan precis som jag sa bereds de här förslagen i Regeringskansliet.

I rapporten fick regeringen en mängd förslag, som tidigare nämnts. Flera av dem rörde affärsverksformen i stort, exempelvis att regeringen bör avveckla den i sin helhet. Det är ett mycket omfattande förslag som rör flera myndigheter utöver Sjöfartsverket, och det bidrar till komplexiteten i beredningen av förslagen.

När det gäller mer specifika förslag som adresseras till Sjöfartsverket om Sjöfartsverkets verksamhet är de fortfarande under beredning i Regeringskansliet. Statskontoret var i delar tydligt med att det inte hade förutsättningar att gå på djupet med alla förslag som det lämnade. Därför kan ytterligare utredningsarbete vara nödvändigt för att komma vidare i frågan.

Det är angeläget att se vad man kan göra för att stärka Sjöfartsverkets organisation. Isbrytarna, som jag nämnde i svaret och som ledamoten tar upp, är en central del i att upprätthålla linjer och trafikmöjligheter inte minst för näringslivets behov men också ur ett robsthets- och beredskapsperspektiv.

Den svenska isbrytarflottan är ålderstigen och har påverkats hårt av de förhållanden som har rått den här vintern. Detta har understrukt behovet av att förstärka och uppdatera flottan. Det som ledamoten nämner, att läget just nu är så ansträngt att man inte ens kan bryta is till Kalix, påverkar förstas näringslivet. Även ur ett beredskapsperspektiv – när det gäller luft- och sjöräddning – finns det förstas stor anledning för mig att bereda dessa förslag, som vi gör i Regeringskansliet.

Detta är också en viktig del i arbetet med att stärka sjöfartens konkurrenskraft, vilket, fru talman, är regeringens ambition uttryckt i bredare termer. Sjöfartsverket och de tjänster och uppgifter som ligger på Sjöfartsverket kommer förstas att vara viktiga och avgörande för att vi ska lyckas även med dessa delar, där jag upplever att det finns en bred samsyn i riksdagen.

Anf. 92 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Då har vi egentligen hamnat i en diskussion om konsekvenserna av Sjöfartsverkets organisation och den underfinansiering som råder.

För att fortsätta den diskussion om isbrytningen som vi har påbörjat är det så att vi i dag har ett antal isbrytare som är ganska ålderstigna. Ale, som vi har i Väneren och som är den minsta isbrytaren, har fyllt 50 år. Om ett fartyg lever i 40 år är det länge, och detta har nu alltså under tuffa arbetsförhållanden varit verksam i 50 år. Hela isbrytarflottan skulle egentligen behöva uppgraderas. Här har Sjöfartsverket tagit vissa initiativ. Man provkör nu en begagnad isbrytare för att eventuellt köpa in den. Dessutom har man hyrt in externa isbrytare.

Man håller nu också på att upphandla isbrytare, vilket har dragit ut på tiden. Det är två isbrytare som just nu upphandlas. Upphandlingen har dock avbrutits, och man ska ta ett litet omtag. Jag tror också att det är viktigt att man får in den tredje isbrytare som också har diskuterats i detta sammanhang.

Det har varit problem. Det har rått tuffa väderförhållanden, vilket har påverkat detta. Det har blåst åt fel håll, som vi säger, så att det är lättare på den finska sidan. Jag tycker att det också är viktigt att säga att Sverige och Finland oftast samverkar när det gäller isbrytning i Bottenviken. Problemet nu är dock att våra isbrytare inte riktigt går med full fart.

Till Kalix har vi ställt in helt och hållet. Jag hade själv kontakt med kommunalrådet i Kalix, som

naturligtvis är väldigt bekymrad för det näringsliv som finns där. Billeruds bruk Karlsborg får till exempel inga leveranser via sjövägen just nu. Det är klart att kommunalrådet känner en oro för sin kommun när det gäller tillväxt, jobb och sådana saker. Man har även andra projekt som gäller vindkraft, där man också är beroende av sjöfarten, och undrar om detta är en signal om att man inte kommer att kunna satsa.

Jag tror att detta är viktigt och blir därför ändå lite bekymrad när statsrådet säger att frågan bereds och är komplicerad och att han förr eller senare ska komma med någon slutsats. Det har gått drygt ett år nu, och jag tror att det är viktigt att man kan sända signaler till norra Sverige om att vi gör denna typ av satsningar, omorganiserar och effektiviserar så att de kan få de tjänster de behöver.

Jag vill därför återigen fråga statsrådet: Kan statsrådet säga något om när det kommer några besked till dem som är så pass berörda av detta i norra Sverige?

Anf. 93 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Vad gäller frågan i interpellationen om åtgärder med anledning av Statskontorets rapport har jag svarat att detta bereds i Regeringskansliet, och jag har därmed inte några nya besked att ge i denna interpellationsdebatt.

När det gäller den utvidgade fråga om isbrytare som Mattias Ottosson tar upp ser jag, med tanke på att det när det gäller isbrytarflottan egentligen inte finns någon begagnatmarknad att tala om, det som väldigt positivt att Sjöfartsverket har lyckats hitta en begagnad isbrytare som man nu prövar. Vi får väl se om det kan bli en mer långsiktig lösning när det gäller just den delen. Den ersätter ju inte de andra, större isbrytarna; där finns ett stort behov av uppdatering med nya isbrytare, helt enkelt. Men den skulle kunna vara ett komplement, som Sjöfartsverket beskriver det.

Jag vill påminna om att det i nationell plan för innevarande planperiod finns budgetmedel för just isbrytare.

När det gäller den upphandling där man nu gör ett omtag är det förstås viktigt att Sjöfartsverket hittar en framkomlig väg och att man har anbudsgivare som lever upp till de högt ställda krav som ställs på isbrytare mot bakgrund av de särskilda förhållandena i den här delen av världen och även utifrån det säkerhetspolitiska läget. Där vill jag också understryka betydelsen av det svensk-finska samarbetet kring isbrytningen i Bottenviken.

Det finns självklart skäl att vara bekymrad. Jag gav också uttryck för att detta påverkar näringslivet och robustheten.

Detta är också en viktig del av det arbete med revidering av nationell plan som vi är mitt i. Inriktningsunderlaget har presenterats för regeringen. På vårt uppdrag har Trafikverket haft med sjö- och luftfarten på ett tydligare sätt än tidigare. Tyngdpunkten har av naturliga skäl legat på järnväg och väg, men det är viktigt att också ha med sjö- och luftfarten i planeringen för

att vi ska ha ett robust och tillförlitligt transportsystem oavsett trafikslag.

Detta arbete pågår också, fru talman, och det finns stor anledning att hålla ett högt tempo. Regeringen kommer därför att återkomma senare i höst med den proposition där man föreslår ramar för infrastrukturplaneringen i samband med planrevideringen.

Anf. 94 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Vi kan gå över till sjö- och lufträddningen, som naturligtvis är ett tydligt statligt ansvar. Sjöfartsverket ansvarar för den; man har Sjö- och flygräddningscentralen, och man har sina räddningshelikoptrar. Sedan tror jag att det är viktigt att säga att Sjöräddningssällskapet naturligtvis är en stor aktör till sjöss, med de stora hjältar som helt ideellt gör detta arbete dygnet runt. Till hands finns naturligtvis kommunal räddningstjänst, och även Kustbevakningen är behjälplig här.

Organisationsformen gör dock att det även här blir svårt med finansieringen och underbemanningen. Det är klart att vi har ett ansvar för de fritidsbåtar vi har som kan hamna i knepiga situationer, framför allt sommartid.

Det handlar också om att luftfarten nyttjar denna tjänst. Sjöfartsverket får ett bidrag från Luftfartsverket när det gäller detta och ett statligt bidrag när det gäller den övriga verksamheten. När E6:an rasade, till exempel, var Sjöfartsverkets räddningshelikopter där för att söka av och se om det fanns människor i området.

När detta inte går ihop blir det såklart handelssjöfarten som får betala via avgifter. Där blir det lite krångligt, och det är därför det här med affärsdrivande verk inte riktigt fungerar. Jag kan förstå att svenska redare som betalar farledsavgifter och olika avgifter för dessa tjänster känner sig lite bekymrade när de ser att man är ute och jobbar i fjällvärlden eller på andra ställen utan koppling till deras verksamhet. Jag tror att de är försiktiga med att säga detta. Det här handlar ju om att rädda liv, och det vill de naturligtvis inte kritisera.

Men detta visar att den svenska organisationen inte riktigt fungerar. Jag tror att det är viktigt att regeringen så fort som möjligt agerar så att vi får ordning och reda i detta.

Anf. 95 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill först haka i och instämma i Mattias Ottossons understrykande av Sjöräddningssällskapets betydelse. Det är en mycket viktig del – helt bärande och avgörande – av den svenska sjöräddningen, som huvudsakligen bygger på civila och på ideellt engagemang. Det är en mycket stolt och viktig del av civilsamhället, som jag har besökt en gång och haft möten med. Jag sätter stort värde på Sjöräddningssällskapet och tycker att det är positivt att de lyfts fram i denna debatt, fru talman.

Jag vill också tacka Mattias Ottosson för initierade frågor och ett genuint engagemang för den svenska sjöfarten, som jag delar. Jag får återkomma med

ytterligare svar på de frågor som ledamoten ställer. Det svar jag har i dag är att dessa frågor bereds i Regeringskansliet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2023/24:587 om Sydostlänken i Blekinge och Kronoberg

Anf. 96 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Heléne Björklund har frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att ta bort Sydostlänken ur den nationella planen för transportinfrastruktur samt hur det fortsatta arbetet med Sydostlänken ser ut och vilka initiativ jag har för avsikt att ta.

Precis som jag redogjorde för i mitt skriftliga svar till Heléne Björklund på en liknande fråga så sent som i februari i år har kostnaden för objektet Sydostlänken ökat betydligt sedan regeringen fastställde den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 i juni 2022. Regeringen har därför i samband med att Trafikverket föreslog att objektet får förberedas för byggstart bedömt att det behövs en översyn av kostnadsökningarna. Trafikverket har därför fått i uppdrag att identifiera och om möjligt vidta lämpliga kostnadsreducerande åtgärder för objektet. I uppdraget ingår att Trafikverket ska redovisa en ny bedömning av kostnader och eventuella förändringar av nyttor och måluppfyllelse samt förnyade förslag om lämplig byggstartperiod. Trafikverket ska redovisa uppdraget snarast möjligt, dock senast den 26 april i år.

Låt mig vara tydlig med att regeringens uppdrag till Trafikverket inte innebär att Sydostlänken lyfts ur den nationella planen. Uppdraget till Trafikverket ska i stället ses som ett led i arbetet med att öka myndighetens kostnadskontroll. Regeringen anser, vilket jag också framförde i mitt svar i februari, att såväl god kostnadskontroll som god framdrift är viktig, dels för att infrastrukturåtgärderna ska vara kostnadseffektiva, dels för att nyttorna ska realiseras genom att åtgärderna färdigställs och öppnas för trafik så snart som möjligt. Regeringen har för avsikt att skyndsamt bereda frågan om förslag till byggstart när förnyade underlag har inkommit till Regeringskansliet.

Som minister kan jag inte uttala mig om hur en myndighet ska besluta i enskilda ärenden som rör myndighetsutövning mot en enskild eller mot en kommun eller hur lagar ska tolkas och tillämpas i enskilda fall. Därför avstår jag från att i övrigt uttala mig om hur Trafikverket agerar i det aktuella ärendet.

Anf. 97 HELENE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! För ungefär ett år sedan firade vi hemma i Blekinge. Det var den 9 mars, och på regeringssammanträdet hade man tagit beslut om byggstart för Sydostlänken. Det var ett av de projekt som fanns med i planen. Vi kände att många års intensivt arbete i

total politisk enighet hade lett till att vi kunde lyfta vårt lilla län och få synas i sammanhang där vi kunde bidra både nationellt och internationellt med en positiv klimatomställning, bättre robusthet och ökad handel, vilket skulle gynna hela Sverige.

Det är av stor vikt att Sydostlänken ses som en nationell angelägenhet och att regeringen tillser att de utlovade satsningarna genomförs. Sydostlänken kommer att bidra till ökad flexibilitet och robusthet i transportsystemet för både gods- och persontrafik. Den kommer att skapa större arbetsmarknadsregioner i södra Sverige, och den blir en del av en klimateffektiv transportkorridor för export och import över Östersjön till växande marknader som finns i östra Europa och i Asien.

Genom Sydostlänken binder man också samman den europeiska transportkorridoren med den i Baltikum, vilket ger näringslivet ökade möjligheter inte bara i Blekinge utan i hela Sverige. En elektrifiering av järnvägen till hamnen i Karlshamn skapar också nya möjligheter för mer effektiva godstransporter.

Sydostlänken är alltså viktig inte bara för näringslivet i Blekinge. För ett år sedan firade vi som sagt att det skulle börja hända saker. Men så kom ett pressmeddelande från regeringen om att kostnaderna måste ses över, att nyttan måste ses över igen och att man måste se till att göra kostnadsminskningar. Dessutom kom den 7 mars, nästan på dagen ett år efter regeringsbeslutet, ett brev till dem som bor i eller påverkas av den valda korridoren för Sydostlänken. Det var ett väldigt trist brev, där det stod att det har kommit ett nytt regeringsuppdrag att se över kostnaderna, och därför har arbetet med nysträckningen pausats.

Det är alltså Trafikverket som har avbrutit en upphandling. Ett samråd som skulle ha ägt rum i höst har också skjutits upp på obestämd tid. Detta skapar jättedåliga signaler. Det skapar oro för dem som är berörda och har fastigheter i korridoren. De undrar vad som händer – ska de sälja sina fastigheter eller inte? Därav mina upprepade frågor till regeringen om detta.

Vi måste hålla ihop den här frågan. Jag håller med om att vi ska ha en effektiv kostnadskontroll i Sverige. Men i dessa dyrtider har saker blivit dyrare. Därför upprepar jag min fråga till statsrådet: Vad händer med Sydostlänken om kostnaderna inte går att minska?

Anf. 98 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig återigen vara tydlig med att uppdraget till Trafikverket inte innebär att Sydostlänken lyfts ut ur den nationella planen. Det som nu görs är en viktig del i arbetet med att öka myndighetens kostnadskontroll.

Riksrevisionen har granskat den förra regeringens arbete med infrastrukturplaneringen. Riksrevisionen konstaterade: ”Regeringen har satt den långsiktiga infrastrukturplaneringen ur spel genom sin styrning av Trafikverket. Trafikverkets svaga kostnadskontroll har förvärrat situationen. Resultatet är sämre transportmöjligheter och fler döda i trafiken än vad som annars hade varit möjligt.”

Vidare skriver man i rapporten: ”Syftet med att ha en nationell plan är att ge långsiktiga förutsättningar för infrastrukturinvesteringar som kräver mycket långa planeringshorisonter för att genomföras. Den ekonomiska ram riksdagen beslutat om efter förslag i infrastrukturpropositionen dimensionerar hur mycket ny infrastruktur Trafikverket behöver planera för de kommande 12 åren. Denna planering sätts dock snabbt ur spel av omfattande kostnadsökningar i Trafikverkets verksamhet. Så länge Trafikverkets kostnadskontroll fortsätter att vara bristfällig kommer all långsiktig infrastrukturplanering vara förenad med stor osäkerhet.”

Den nya regeringen, som jag representerar, lade om växlarna för järnvägsinfrastrukturen. Vår inriktning är att de järnvägssatsningar som görs ska vara kostnadseffektiva. Det är mot den bakgrunden som vi har gett Trafikverket i uppdrag att identifiera och om möjligt vidta lämpliga kostnadsreducerande åtgärder på objektet Sydostlänken på grund av de ökande kostnaderna.

Jag skulle vilja svara ledamoten med en motfråga, fru talman. Om ett annat projekt i någon annan del av landet skulle ha så pass förhöjda kostnader att andra satsningar, exempelvis Sydostlänken, hade varit hotade – alltså om man i det projektet inte håller igen och gör allt man kan för att vidta åtgärder för kostnadskontroll – hur hade Heléne Björklund sett på det? Hade hon velat att regeringen i det läget skulle ha gett carte blanche och sagt att det bara är att köra på, kosta vad det kosta vill, eller hade hon tyckt att det hade varit angeläget att regeringen skulle göra allt man kan för att hålla nere kostnaderna, så att Sydostlänken inte skulle vara hotad? Det är ju just detta som den här frågan handlar om.

Vi har mycket stora behov i hela landet. Nyttorna och angelägenheten i många delar är stora, men vi har begränsade resurser. Därför är det mycket viktigt att ta sig an den bristande kostnadskontrollen, som Riksrevisionen har kritiserat, och göra vad man kan för att se vilka kostnadsreducerande åtgärder som finns.

Jag har en fråga och ett exempel. Om bristande kostnadskontroll någon annanstans i Sverige hade hotat Sydostlänken, vilka åtgärder tycker Heléne Björklund att regeringen då borde ha vidtagit?

Anf. 99 HELÉNE BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag måste börja med att påminna om vem som representerar regeringen i dag. Det är dessvärre inte jag, så det är jag som ställer frågorna och statsrådet som måste komma till riksdagen och svara. Men tack för frågorna, statsrådet!

Jag vill återigen uppehålla mig vid att Trafikverket har avbrutit upphandlingen av den nya bansträckningens projektering. Bara detta beslut innebär en förseening på minst ett år, oavsett när upphandlingen kan återupptas, eftersom det tar nio månader att komma igång. Vad vi förstår var det bara ett tilldelningsbeslut som saknades när upphandlingen avbröts. Jag förstår naturligtvis att de måste göra det när de får ett sådant uppdrag från regeringen, men jag hoppas att ministern

och regeringen förstår den oro detta skapar och de signaler detta skickar.

Det är inte bara de delar som rör näringslivet som vi vill lyfta upp. Vi har Volvo, Ikea och hamnarna – stora företag som är beroende av att investeringen genomförs – men vi har också de nya förutsättningarna till följd av att vi nu är Natoallierade. Jag är säker på att infrastrukturministern får höra upprepade gånger att detta kräver en robustare och bättre infrastruktur.

Blekinge är dessutom en av de utpekade platserna i DCA-avtalet, där Ronneby flottilj finns med, vilket också kräver att vi har robusta kommunikationer, där Sydostlänken är en av delarna.

Jag vill upprepa mina frågor om hur det fortsatta arbetet med Sydostlänken nu kommer att ske om det inte finns förutsättningar att minska kostnaderna. Givetvis ska vi vara kostnadseffektiva, men vad kommer att hända med Sydostlänken om det inte går?

Anf. 100 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag är fullt medveten om vad som förväntas av ett statsråd vid interpellationsdebatter. Därför var jag väldigt noggrann med att svara på frågorna.

Den första frågan besvarades med mitt tydliga besked att uppdraget inte innebär att Sydostlänken lyfts ur den nationella planen. Den andra frågan handlade om det fortsatta arbetet. Med tanke på att det är viktigt att ha en hög framdrift här är uppdraget kort, och Trafikverket ska komma tillbaka med en redovisning snarast möjligt, dock senast den 26 april i år.

Med detta, fru talman, besvarade jag interpellantens frågor i interpellationen, och jag tyckte att det fanns en poäng med att ställa en fråga tillbaka, nämligen hur ledamoten såg på ett exempel där ett annat projekt med bristande kostnadskontroll och ökade kostnader i en annan del av landet hotade Sydostlänken.

Jag förstår att Heléne Björklund inte vill svara på frågan, för den sätter fingret på betydelsen av att ha en god kostnadskontroll i varje projekt och varje åtgärd, eftersom det annars riskerar att bli konsekvenser någon annanstans i vår mycket ansträngda infrastruktur.

Vi har stora behov av att stärka infrastrukturen och dess robusthet. Det finns stora och nya krav på infrastrukturen till följd av det säkerhetspolitiska läget, till följd av vårt Natomedlemskap och till följd av den ny-industrialisering som sker också i de delar av landet som Heléne Björklund representerar.

Här är det inte tal om någon annan landsända, utan det är en viktig understrykning av att vi har kostnadskontroll i alla delar för att få så mycket infrastruktur som möjligt för pengarna. Det var därför, fru talman, som jag ställde frågan tillbaka – efter att ha besvarat ledamotens frågor, vill jag understryka. Det sätter fingret på betydelsen av kostnadskontroll, vilket också Riksrevisionen har varit tydlig med och som regeringen fortsatt kommer att bevaka, för att vi ska få mer infrastruktur för pengarna i hela landet.

Återigen: Detta innebär inte att Sydostlänken lyfts ur den nationella planen, utan Trafikverket ska

återkomma så snart som möjligt med kostnadsreduceringar, om möjligt, för att säkerställa en god framdrift i projektet.

Anf. 101 HELENÉ BJÖRKLUND (S):

Fru talman! Jag vill föra in ytterligare ett perspektiv som statsrådet också berörde, och det är att hålla samman Sverige. Det gäller så klart kommunikationer, där olika landsändar inte ska ställs mot varandra. Det gäller också att hålla ihop befolkningen och landet, där den typen av frågor såklart också blir en del.

Nu handlar interpellationen inte om det, men vi hade nyligen ett sjabbel och debacle med den statliga flygplatsen i Ronneby, som också ligger i Blekinge. Man pekade ut den och sa att den inte skulle vara kvar i det statliga uppdraget. Den frågan har lösts, men det är sådant som skapar oro, i det här fallet i Blekinge.

Det är viktigt att hålla ihop kommunikationerna i hela landet, och ett tips till regeringen där är att utöka budgeten. Jag förstår att det är dyrare nu därför att vi har dyrtider, men man kan satsa mer på järnväg och infrastruktur. Det är ett jättebra tips, tycker jag.

I övrigt tackar jag för svaren. Jag ser fram emot svaren från Trafikverket den 26 april. Jag kan lova statsrådet att jag därefter kommer att återkomma i denna fråga.

Anf. 102 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag tackar för detta löfte. Enligt uppdragets formulering ska Trafikverket återkomma snarast möjligt, så det kan hända att de återkommer före den 26 april.

Jag vill i detta sammanhang säga att svaret på kostnadsökningar inte bara är att hålla mer pengar i budgeten. Vi kommer att behöva satsa mer på järnväg och väg i landet. Inriktningsunderlaget beskriver att redan den nuvarande nationella planen är kraftigt underfinansierad, om vi ska lyckas återta eftersatt underhåll och lyckas med de projekt som redan ligger i plan, till exempel Norrbotniabanan, Lund–Hässleholm och Göteborg–Borås. Då krävs 150 miljarder utöver den nationella planen.

Det är alltså ingen tvekan om att behoven är stora. Vi behöver satsa mer på järnväg och väg, men parallellt med detta måste vi fortsätta med kostnadskontrollen och se till att det blir mer pengar till infrastruktur men också att vi får mer infrastruktur för pengarna. Det är mot denna bakgrund som Trafikverket har fått sitt uppdrag. Jag säger det igen: Det handlar inte om att Sydostlänken lyfts ur den nationella planen, utan det är ett kostnadskontrolluppdrag.

När det gäller Ronneby flygplats var jag glad att kunna ge beskedet att vi inte kommer att gå vidare med utredarens förslag att ta bort Ronneby ur den nationella basutbudet. Det finns många goda skäl till det, inte minst Blekinges mycket strategiska och viktiga geografiska läge men också säkerhetspolitiska och försvarspolitiska skäl.

Jag vill understryka att det ligger mycket i Heléne Björklunds argumentation och resonemang. Det handlar om att vi måste få ännu mer kostnadseffektiva infrastrukturinvesteringar så att vi har råd med alla de åtaganden och behov som finns i hela Sverige. Detta inkluderar förstås Blekinge, vill jag vara tydlig med. Om det fanns en oro hoppas jag att denna debatt har röjt undan den.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Svar på interpellation 2023/24:589 om utformning av kompensation för högre priser i gotländsk färjetrafik

Anf. 103 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Hanna Westerén har frågat mig hur redovisningen av kompensationen av högre priser i färjetrafiken rent praktiskt kommer att gå till, hur det säkerställs att kompensationen i sin helhet disponeras för att åstadkomma lägre priser i färjetrafiken och vad som sker med ett eventuellt överskott efter kompensations-tidens slut, i det fall inte tillräckligt många har rest och kvalificerat sig för kompensationen.

Ökade frakt- och biljettpreiser för färjetrafiken till och från Gotland har påverkat den ekonomiska situationen negativt för Gotlands bofasta. Regeringen beslutade därför i slutet av 2023 om förordningen (2023:727) om statligt stöd till färjetrafik till och från Gotland. Destination Gotland har därefter ansökt om och beviljats stöd enligt förordningen.

Det är glädjande att Destination Gotland, som en direkt följd av detta stöd, kommer att sänka priserna under en period. Destination Gotland har meddelat att stödet ska tillfalla dess resenärer och att det ska finnas en transparens i hur pengarna används. Bolaget har även meddelat att biljetter till sänkta priser går att boka så långt stödbeloppet räcker.

Trafikverket ansvarar för uppföljning av stöd som betalats ut enligt förordningen. Trafikverket har i stödbeslutet angett som villkor att mottagaren ska lämna de uppgifter som behövs för uppföljning av stödet. Jag avser att följa upp hur stödet används.

Anf. 104 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag tackar infrastrukturministern för svaret. Jag uppskattar särskilt att det har förtydligats att det kommer att ske en uppföljning av hur medlen används. Det var det som jag efterfrågade i en tidigare skriftlig fråga, men då fick jag inte ett riktigt lika tydligt svar. Därför uppskattar jag verkligen signalen om uppföljning.

Det är så uteslutande viktigt – därom vet jag att vi är överens – att våra gemensamma medel används till det som de faktiskt är avsedda för. Medel som anslås till Gotlandstrafiken ska givetvis användas i Gotlandstrafiken.

Att kompensation utgår för högre priser under pågående avtalsperiod är ovanligt. Det är därför så viktigt och välkommet för oss som lever och verkar på Gotland att denna kompensation alls har blivit av. Men det är därför också så oerhört viktigt att detta sker under ordnade former och att det är möjligt att följa upp. Och som gotlänning vill jag såklart att möjligheten alltid ska finnas att göra det igen. Därför blir uppföljningen av hur medlen har använts oerhört viktig.

Den konstruktion som man valde för denna kompensation framstår fortfarande som märklig. Därför hoppas jag att infrastrukturministern i dag kan sprida lite ljus över varför man valde just denna modell. För den som lyssnar kan jag tillägga att detta är en modell som ger någon hundralapp i sänkt pris på i stort sett alla biljetter och frakter under en specificerad tvåmånadersperiod.

Infrastrukturministern vet säkert precis som jag att resandet till och från Gotland inte direkt har slagit några rekord den senaste tiden. Det gör att jag ställer mig ännu mer frågande till varför man valde just denna konstruktion. Varför gjorde man det nu och under dessa förutsättningar?

Enligt den senaste prognosen gällande resandet till och från Gotland hade resandet minskat med ungefär 6 procent. Det är alltså tyvärr inte så många som reser till Gotland just nu.

Då undrar jag fortfarande om bedömningen är att dessa medel kommer att användas i sin helhet. Vad sker med medel som eventuellt inte används i nuvarande modell, om resandet helt enkelt har varit för lågt? Fryser medlen inne? Tillfaller de operatören? Kan perioder med kompensation förlängas?

Det är ingen hemlighet att jag är i opposition mot den sittande regeringen. Men i denna fråga kommer jag verkligen med ett öppet sinne med hopp om en större omsorg om Sveriges enda öregion. Som jag har sagt i en tidigare debatt här i dag är Gotlandstrafiken vår landsväg. Att den fungerar och att den kan trafikerar under säkra och rimliga ekonomiska villkor är helt avgörande för livet på den ö som jag kommer ifrån.

Beskedet om denna kompensation var så oerhört välkommet men också ganska överraskande just för att sådan kompensation är sällsynt. Vi har haft ganska få kompensationer under pågående avtalsperioder. Därför är jag så oerhört mån om att förutsättningarna för denna kompensation är glasklara och att det är möjligt att göra så här igen om vi hamnar i en ny situation där priserna skenar.

Utifrån det som jag vet i dag förefaller denna utformning inte som särskilt genomtänkt. Det stör, ärligt talat. Därför undrar jag fortfarande varför man valde just denna modell och om det inte fanns något annat sätt.

Anf. 105 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Låt mig först säga att jag tycker att det är väldigt positivt och glädjande att höra Hanna Westerén tala uppskattande om denna kompensation. Det

stämmer att detta är något ovanligt. Det hör inte till vanligheterna att denna typ av kompensation kommer på plats under innevarande avtalsperiod. Men det var viktigt för mig personligen och för regeringen att göra allt vad vi kan i den uppkomna situationen där priserna sköt i höjden. Det drabbade både bofasta på Gotland och andra resenärer som reser till Gotland. Turismen och besöksnäringen är en viktig del av det gotländska näringslivet. Det påverkade också frakterna. Vi vet att transporterna av livsmedel både från Gotland till fastlandet och tvärtom är en viktig del i detta.

Den utformning av kompensationen som vi beslutade om syftade till att sänka priserna för vuxna, pensionärer, ungdomar, studenter, tonåringar, barn och fraktkunder. Det är alltså en brett riktad satsning. Det innebär den typ av prissänkningar som Hanna Westerén beskriver. Detta är enkelt och överblickbart. Det syns direkt på biljettpriset.

Fru talman! Som jag också sa har Trafikverket i uppdrag att följa upp detta.

Destination Gotland har meddelat att det är viktigt att pengarna går direkt till att sänka biljettpiserna. Som jag ser det finns det förstås ingen anledning att misstro denna ambition. Men Trafikverket har ett tydligt uppföljningsuppdrag när det gäller just utbetalningen.

Teoretiskt sett skulle utbetalningarna för sänkta priser kunna fortsätta under en längre period. Det är Trafikverket som har ansvaret att följa upp stödet. Därmed blir det också tydligt vad man kan dra lärdomar av när det gäller denna utformning.

Men för att svara på frågan igen är detta någonting ovanligt. Men vi såg detta som någonting angeläget och också att det kom så snabbt som möjligt kom på plats. Vi säkerställde också att EU-kommissionens acceptans för denna kompensation inhämtades. Därmed blev denna kompensation möjlig att betala ut.

Detta kommer att vara transparent i och med att Trafikverket granskar det. Det finns säkert all anledning att dra lärdom av detta om man skulle behöva utforma olika kompensationsmodeller framöver. Men det allra viktigaste har varit att det kommer resenärerna och fraktkunderna till del.

Anf. 106 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag tackar för svaren, även om de till viss del förbryllar. Jag har stor tilltro till våra svenska myndigheter, och jag lever alltjämt i tron att det nog hade varit möjligt att hitta en något smidigare och mer transparent modell.

Det är helt riktigt, som infrastrukturministern säger, att man ser denna prissänkning direkt på biljetten. Men det är ändå svårt att göra det som vi brukar säga i myndighetsförvaltningen, att det är viktigt att kunna följa pengarna. Jag undrar därför fortfarande vad som händer när perioden är slut men pengarna finns kvar. Jag undrar också hur infrastrukturministern ställer sig till en eventuell ny kompensation. Föreställer sig ministern då att vi använder samma modell, eller tror han att det finns lärdomar att dra och möjligheter att stöpa

om? Jag skulle ändå vilja rekommendera att vi undersöker en annan modell där det är mer givet att medlen till fullo används, och gärna också att bofasta på Gotland prioriteras högre.

Det är inte första gången som denna fråga debatteras i kammaren – frågan om villkoren i Gotlandstrafiken, inte just kompensationsfrågan. För en företrädare från Gotland är denna fråga ständigt aktuell.

Det pågår i detta nu en upphandling inför nästa avtalsperiod. Den pågående kostnadskrisen har medfört att vi har haft prisökningar på frakt och persontrafik på närmare 50 procent på mindre än ett år. Det är en hisnande siffra. Jag skulle vilja se de massprotester som en sådan prisökning skulle generera i vilket annat trafikslag som helst. Det är en hisnande siffra som väldigt påtagligt hotar tillväxt, konkurrenskraft och möjligheten att bo, leva och arbeta på Gotland.

Det konstaterades nyligen – jag hoppas att infrastrukturministern känner till det – att Gotlands befolkning inte längre ökar efter att faktiskt ha gjort det under flera år. Det är ingen långsökt tanke att färjepriserna faktiskt påverkar. Detta önskar jag att regeringen tar på största allvar, för det är en helt orimlig ordning att Gotland på så många områden är utlämnat till statsmakernas goda vilja och att vi har så diametralt olika förutsättningar i olika delar av landet.

I andra delar av landet förordas infrastrukturprojekt för att människor ska kunna spara några minuter när de pendlar till jobbet, och på Gotland får vi i upphandling efter upphandling slåss för våra någorlunda rimliga överfartstider – men därtill, som jag redan har redogjort för, betala oerhört höga biljettpriser. Vi omfattas inte riktigt av ordinarie infrastrukturplanering.

Som jag sa tidigare var compensationen ovanlig men välkommen. Men jag vill ändå ha mer besked än så – utan att föregå upphandlingen, för det ska varken jag eller infrastrukturministern ämnar agera för att Gotlands attraktivitet inte ska minska ytterligare. Jag vet att det är omöjligt att vaccinera oss mot prisökningar liknande dem vi drabbades av för något år sedan, men jag vill veta vad ministern ämnar göra för att åtminstone skydda oss mot dem. Vi kan inte ha den här situationen för resenärer och fraktköpare i Gotlandstrafiken.

Anf. 107 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag svarade på frågan om det är teoretiskt möjligt att fortsätta sänka priserna under en längre period ifall det skulle förekomma något överskott. Destination Gotland har varit tydligt med att pengarna ska betalas ut till resenärerna och fraktkunderna, och Trafikverket har ansvaret för att följa upp stödet.

Detta är väl ett uttryck för att regeringen tar frågan på största allvar, fru talman. Vi gör nu något så ovanligt som att skicka en compensation till resenärer och fraktköpare i Gotlandstrafiken under innevarande avtalsperiod. Det om något är väl ett tecken på att regeringen tar detta på största allvar. Vi hade kunnat stå här och ha en annan debatt i dag, fru talman, om vi inte

hade fått stödet på plats. Det fanns de som trodde att utsikterna för att få igenom detta inte var så goda, men min övertygelse och regeringens beslutsamhet har gjort att vi fick möjlighet att få till compensationen.

Detta gynnar Gotlands resenärer, bofasta och besökare. Det är förstås även en del av attraktiviteten, med tanke på att det är viktigt med konkurrenskraftiga priser i Gotlandstrafiken – inte minst utifrån vad jag sa i mitt tidigare inlägg, nämligen att besöksnäringen är mycket viktig, att Gotlandstrafiken är en viktig del i livsmedelsförsörjningen och inte minst att detta handlar om de bofasta på ön. Det handlar ju om deras infrastruktur för att nå fastlandet, fru talman.

Det kan säkert finnas varianter på modellen, men det finns en transparens och tydlighet: Det går direkt på biljettpriset, och Trafikverket har i uppdrag att följa upp detta. Jag är väldigt glad över att detta är någonting vi kunde få på plats. Jag tycker också att ledamoten förtjänar ett erkännande då hon i interpellationen också lyfte fram att hon uppskattar compensationen för högre priser i färjetrafiken.

Anf. 108 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag uppskattar beskedet att en förlängning är möjlig. Det är såklart ett positivt besked, och jag uppskattar det – liksom sannolikt de flesta gotlänningar med mig.

Som infrastrukturministern har sagt och som jag har konstaterat är detta ovanligt. Därför smärtar det mig att man tar detta ganska ovanliga grepp och faktiskt inför en compensation men sedan inte – som jag upplever det – lägger tillräckligt mycket vikt vid modellen. Det ger mig en känsla av att det finns en risk att detta blir en engångsföreteelse när det snarare borde vara någonting som man har som ett ess i rockärmen att ta till vid nya, stora prisökningar.

Givetvis skulle jag dock önska att detta inte behövde finnas som ett ess i rockärmen eller som en engångsföreteelse. Jag vill att vi ska ha en mer stabil grund att stå på när det gäller Gotlandstrafiken – mer långsiktiga förutsättningar när det gäller prisfrågan, säkerheten och frågan om flaggning, som vi har diskuterat i en tidigare interpellationsdebatt i dag. Compensationen är ju ett symptom på att Gotlandstrafiken inte är reglerad på ett optimalt sätt i dag, vilket gör att vi försämrar förutsättningarna att leva, bo och verka på Sveriges största ö i Sveriges största öregion.

Det är väl mitt medskick till infrastrukturministern. Jag upprepar gärna att jag välkomnar compensationen, men den är ju en del av en väldigt stor fråga där hela Gotland skulle vara långt mer betjänt av ytterligare stabilitet i de villkor vi har att verka utifrån.

Anf. 109 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Stödet är en del av de möjligheter som fanns att betala ut stöd med anledning av de i förhållande till andra drivmedel extraordinära prisökningarna på naturgas till följd av Rysslands aggression mot Ukraina. Det är alltså en typ av krisstöd som vi har

notifierat hos EU-kommissionen, och därför är det utformat på detta sätt. Det är en modell som är transparent för den enskilde – det syns direkt på biljettpriserna – och som innebär att Trafikverket ska följa upp stödet. Bolaget Destination Gotland har också varit tydligt med att pengarna ska användas för att sänka biljettpriser och fraktkostnader.

Detta är en ovanlig företeelse, men det var en möjlighet som fanns utifrån de mekanismer som fanns på EU-nivå och som vi gjorde allt vi kunde för att använda. Det finns andra delar, som vi kan diskutera i andra sammanhang, för att stärka sjöfartens och Gotlands konkurrenskraft, men de frågor som har ställts i dag och som jag har besvarat, fru talman, handlade om en extraordinär insats till följd av en extraordinär situation.

Jag är väldigt glad över att vi lyckades få detta i hamn, vilket gynnar Gotlands bofasta, Gotlands företag och resenärer till och från ön. Det tycker jag är någonting positivt, och jag är stolt och glad över att vi delar synen att detta är någonting ovanligt men också välkommet och nödvändigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2023/24:597 om bostadsbyggande

Anf. 110 Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att motverka situationen på bostadsmarknaden och dess konsekvenser.

Jag är väl införstådd med situationens allvar vad gäller nedgången på bostadsmarknaden och dess konsekvenser. Sverige befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge där bostadsbyggandet har minskat kraftigt till följd av omvärldsfaktorer som bidragit till en hög inflation och högre räntor i Sverige och i omvärlden.

Den höga inflationen och de högre räntorna har påverkat hushållens efterfrågan på bostäder samtidigt som det har bidragit till höga produktions- och finansieringskostnader hos byggföretagen. Riksbanken har nyligen bedömt att risken för att inflationen biter sig fast på för höga nivåer har minskat och att styrräntan därför troligen kan sänkas tidigare än vad som hittills indikerats. På sikt kommer en sådan utveckling att bidra till en återhämtning i byggbranschen.

Regeringen genomför olika åtgärder för att dämpa effekterna och rädda jobb i byggsektorn. Regeringen har föreslagit att taket för rotavdraget tillfälligt höjs under 2024 för att främja sysselsättningen i bygg- och anläggningssektorn. Det är en åtgärd som kan göra skillnad när efterfrågan viker i bygg- och anläggningssektorn. För att förenkla reglerna för att bygga har regeringen dessutom gett ett uppdrag till Boverket om lättnader i byggkrav för studentbostäder.

På uppdrag av regeringen har Finansinspektionen nyligen undersökt hur det undantag från

amorteringskraven som kan ges för nyproducerade bostäder används i praktiken. Därtill har regeringen infört två stimulanser till kommuner som antar detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse respektive omvandlingar från lokaler till bostäder. Planeringsstimulanserna är sökbara från och med den 2 april i år för planer antagna från och med den 1 januari och framåt.

Regeringen följer noga utvecklingen inom bygg- och bostadsområdet och utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas.

Anf. 111 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tänker att det väl inte kan gå en hel fredag med interpellationsdebatter med statsrådet här i kammaren utan att vi pratar om byggkrisen, så den debatten ska vi ha nu.

Det är faktiskt så att det är tvärnit i byggsektorn. Det får oerhörda konsekvenser här och nu i form av företag som går i konkurs och byggnadsarbetare som sägs upp och går ut i arbetslöshet. Bostäder som behöver byggas byggs inte. Äldreboenden och skolor som behöver byggas byggs inte.

Effekterna märks på dubbla fronter – bostadsbristen växer samtidigt som branschen krisar. Antalet arbetslösa i Byggnads a-kassa är nu på samma nivå som under den värsta tiden under pandemin. Detta är en byggkris som kan jämföras med det som skedde under 90-talskrisen.

Detta får inte bara konsekvenser här och nu utan också för lång tid framöver. Stockholms Handelskammars rapport *Notan för byggkrisen* visar att byggkrisen fortsätter, och om inga åtgärder sätts in kan Stockholms län och Uppsala län få ett produktionsbortfall motsvarande över 340 miljarder kronor under åren fram till 2030. För hela landet skulle produktionsbortfallet kunna bli uppemot 1 000 miljarder kronor.

Utöver att bostadsbristen kommer att förvärras kommer sysselsättningen att fortsätta minska kraftigt i den breda byggsektorn. Det kommer att medföra att kompetenser försvinner. Det kommer också att medföra förluster som är svåra att ersätta, framför allt på kort sikt.

För drygt en månad sedan demonstrerade fackförbunden Byggnads och GS och lämnade över en namninsamling med över 18 000 underskrifter med krav på att statsrådet gör något åt krisen. Parterna på arbetsmarknaden visar med all tydlighet att de har fått nog av regeringens ovilja att agera mot de omfattande konsekvenser som just nu märks över hela landet. Det går inte att nog understryka att det är tid för politisk handlingskraft, säger Stockholms Handelskammars vice vd. Statsrådet svarade att det vidtas åtgärder. Verkligheten är dock att huset redan brinner, och det kommer inte att räcka med en handbrandsläckare för att rädda huset.

Fru talman! Regeringen följer noga utvecklingen och utesluter inte att ytterligare åtgärder kan behövas. Det är jättebra, men hur mycket värre ställt ska det behöva bli på marknaden innan regeringen bemödar sig att vidta fler åtgärder?

Anf. 112 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill verkligen understryka att jag håller med om den problembild som Sofia Amloh ger uttryck för här i kammaren. Vi har en mycket tuff utveckling ekonomiskt på bostadsmarknaden. När inflationen är hög och konjunkturen går nedåt drabbas bygg- och bostadssektorn till följd av den osäkerhet som uppstår, de högre räntorna och de ökade kostnaderna för finansiering och produktion av bostäder.

Det finns inte någon enkel åtgärd eller lösning för att trola bort detta, utan det är en följd av den höga inflationen – det är den som är bakgrunden till den mycket kraftiga nedgången.

Om huset brinner – för att fortsätta liknelsen – är det viktigt att de åtgärder man vidtar inte motsvarar att släcka elden med bensin. De åtgärder man vidtar måste vara träffsäkra och får inte riskera att underblåsa inflationen. Det viktiga här och nu är att ta ansvar och att se de ljuspunkter som finns i att inflationen går nedåt och i att Riksbanken enligt bedömningar kan komma att sänka räntan tidigare än planerat.

Det är en grundorsak till att vi är där vi är. Därför är det viktigt att fortsatt hålla i och ta ansvar och att inte blåsa faran över när det gäller den höga inflationen.

Detta är inte det enda vi gör från regeringens håll. Vi vidtar också åtgärder för att förenkla reglerna för att bygga. Det är viktigt att korta ledtider i plan- och byggprocessen och att öka tillgången till byggbar mark, särskilt i attraktiva lägen. Vi arbetar för att fler ska få möjlighet att ta steget till den ägda bostadsmarknaden och för att nyttja det befintliga beståndet mer. Det finns till exempel möjlighet att omvandla lokaler till bostäder, och detta behöver nyttjas mer än vad som har gjorts tidigare.

Allt detta är svar på strukturella hinder som har funnits och påverkat bostadsbyggandet under lång tid. En del av dessa åtgärder – jag har inga illusioner här – kommer att leda till en effekt på medellång eller längre sikt. Därför är det viktigt att överväga och ha förslag som kan dämpa effekten på den akuta situationen här och nu. De måste dock – återigen – vara träffsäkra och inte riskera att göra situationen ännu värre med följden att ännu fler förlorar arbetet och ännu fler företag går i konkurs.

Regeringen arbetar mycket aktivt för att steg för steg få en bättre fungerande bostadsmarknad. Jag har nyligen träffat parterna på arbetsmarknaden. Jag har många möten med personer, bolag och representanter för aktörer som beskriver situationen ungefär som jag och ledamoten har beskrivit den i dag. De åtgärder som vidtas ska förstås träffa situationen som råder här och nu, men de ska inte riskera att göra situationen ännu värre genom att göra så att inflationen går upp.

Vi har tagit emot förslag från regeringens samordnare för nyindustrialiseringen i norra Sverige och bostadsförsörjningen där. Han har lagt fram förslag som vi nu har på regeringens bord; vi fick nyligen ta emot dem. Det handlar om att använda Norrlandsfonder och

om att använda de statliga kreditgarantier som redan finns på ett annat sätt. Det finns också förslag om hyresförlustgarantier. Dessa förslag siktar på att överbrygga den situation som råder här och nu. De bereds och analyseras förstås nu, eftersom vi har tagit emot dem.

Parallellt med detta jobbar vi också med de strukturellt riktade reformerna. Det hade förstås varit bättre om vi hade haft dem på plats redan innan situationen blev så tuff som den är nu.

Anf. 113 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag vill särskilt tacka statsrådet för det han sa på slutet om det han fått till sig från samordnaren vad gäller bostadsbristen i norra Sverige. Den hämmar utvecklingen där, som är otroligt viktig framgent. Jag och många andra socialdemokrater är väldigt nyfikna på vad regeringen kommer att svara på detta och hur man tänker agera. Detta ser vi särskilt fram emot.

SD är ju hela regeringsunderlaget. SD menar att bostadsbristen skulle försvinna med större utvandring. Delar statsrådet Sverigedemokraternas uppfattning om hur man kan lösa detta och varför bostadsbristen finns?

Självklart behöver man bekämpa inflationen; det är vi helt överens om. Det finns nog ingen i kammaren som inte är för det. Självklart ska inflationen vara i fokus. Den är roten till väldigt mycket som många människor lider av just nu. Socialdemokraterna menar dock att man samtidigt som man bekämpar inflationen måste kunna lindra konsekvenserna av den. Jag menar att detta är någonting som denna regering gör väldigt lite av.

Regeringen säger att inflationen behöver bekämpas, och sedan följer man frågan. Man lyssnar och får saker till sig. Det är namninsamlingar och rapport efter rapport. Vi ser företag efter företag som går i konkurs och som med största sannolikhet inte kommer att komma tillbaka. De får betala ett högt pris. Vi har byggnadsarbetare som går ut i arbetslöshet. Vi får kompetensbrist som inte kommer att kunna åtgärdas inom den närmaste tiden. Detta är effekterna av att regeringen inte klarar av att samtidigt bekämpa inflationen och lindra de yttersta konsekvenserna av den.

Min fråga till statsrådet är: Vad säger regeringen till alla de byggnadsarbetare som går ut i arbetslöshet? De vet att det råder bostadsbrist och att de behövs på svensk arbetsmarknad, men i verkligheten får de gå ut i arbetslöshet. Det verkar då som att de inte behövs och som att de inte behöver jobba. Jag vet inte hur de ska känna. Är de övertaliga? Behövs de inte på arbetsmarknaden? Behövs de inte på bostadsmarknaden? Behöver man inte bygga bostäder i dag? Detta är priset för att man inte agerar mer och inte vidtar fler åtgärder. Det går, även om man ska bekämpa inflationen.

Vad säger statsrådet till alla byggnadsarbetare som går ut i arbetslöshet? Vad säger statsrådet till vice vd på Stockholms Handelskammare när hon understryker att det just nu krävs särskild politisk handlingskraft? (Applåder)

Anf. 114 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Enskilda partier får själva svara för sina förslag. Jag företräder regeringens politik, och det enskilda förslag ledamoten lyfter fram är inte regeringens svar på bostadsbristen.

Det gläder mig att Sofia Amloh håller med om att inflationen är en viktig del i detta. Ibland låter det inte så i debatten utan som att det finns snabba åtgärder som kan lösa problemet. Men insikten om att det är inflationen som ligger bakom de höga finansierings-, produktions- och räntekostnaderna och osäkerheten gör att det är där vi måste lägga vårt gemensamma tryck och krut och driva en ansvarsfull ekonomisk politik som inte riskerar att förvärra situationen. Jag har redogjort för några av de åtgärder som regeringen vidtar för att dämpa effekterna.

Sofia Amloh frågar vad jag säger till de byggnadsarbetare som går ut i arbetslöshet. Det är förstås en mycket bekymmersam situation. Något som också är bekymmersamt, kanske inte för den enskilde men för bostadsbyggandet i Sverige, är att många går in i andra yrken och arbetsuppgifter eftersom efterfrågan är stor på arbetskraft i andra sektorer. Det var en lärdom från både 90-talskrisen och finanskrisen att man tappade personer i bygg- och bostadssektorn som gick in i andra viktiga sektorer i samhället. Eftersläpningseffekterna av det när konjunkturen sedan vände blev mycket kännbara eftersom det inte fanns tillräckligt med arbetskraft för att tillgodose behovet i bostadsbyggandet.

Det är mot bakgrund av detta som rotavdragstakhöjningen är en del i att rädda jobb i bygg- och bostadssektorn. Det finns också ett öppet system för stöd vid korttidsarbete. Enligt det systemet kan stöd ges under en begränsad tid till arbetsgivare som på grund av tillfälliga och allvarliga ekonomiska svårigheter behöver införa korttidsarbete. Det är ett stöd som handläggs av Skatteverket och ges efter beslut om godkännande för stöd.

Det är en viktig fråga att säkra kompetensförsörjningen och att ha en kompetent arbetskraft i byggsektorn framöver, för bostadsbehovet är mycket stort, inte minst i de norra delarna av landet. Men överallt där vi ser en fantastisk utveckling med nyindustrialisering är bostäder antingen en möjliggörare eller en flaskhals för utvecklingen.

Det hade förstås varit bättre om fler strukturreformer hade varit på plats redan innan vi gick in ett läge med hög inflation och lågkonjunktur. Vi har en period bakom oss med mycket gynnsam ekonomisk utveckling, tillväxt och högkonjunktur när pengar var nästan gratis. Det har alltså funnits möjlighet att bygga bort bostadsbristen. Men låt mig påminna ledamoten om att inte under ett enda av de år hennes parti styrde Sverige svarade antalet färdigställda bostäder mot Boverkets fastställda behov.

Nu befinner vi oss i ett tufft ekonomiskt läge med hög inflation, kraftigt höjda byggpriser och höjda räntor som pressar både hushåll och byggföretag. Vi hade förstås varit bättre rustade om man hade utnyttjat de

goda åren till att bygga fler bostäder i Sverige och ta tag i de strukturella problem som hämmar utvecklingen på bostadsmarknaden oavsett hög- eller lågkonjunktur men som är extra kännbara i den tuffa ekonomiska situation vi nu är i.

Anf. 115 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Låt mig vara väldigt tydlig med att det under det socialdemokratiska styret fanns väldigt många byggkranar runt om i hela landet, i stora som små kommuner. Det byggdes otroligt mycket bostäder – till skillnad mot nu när det knappt byggs något och är fullständig tvärnit.

Jag håller med när det gäller inflationen, men då behöver man agera. En regering kan inte bara skylla på dåliga tider utan måste visa handlingskraft. Socialdemokraterna har visat det i kristid, inte minst under pandemin. Många extra budgetar lades då fram för att hantera konsekvenserna av krisen.

Fru talman! Byggkrediter och byggstimulanser behövs för att få fart på bostadsbyggandet. Ytterligare förslag från Socialdemokraterna för att lösa den akuta bygg- och bostadskrisen är energieffektivisering och ett statligt fastighetsbolag.

Bostadsministern verkar inte ha mandat att göra det som krävs. Jag förstår att han inte kan kommentera andra partiers politiska ställningstagande, men det måste vara problematiskt när regeringsunderlaget har en helt annan bild av byggkrisen än regeringen. Det spelar roll.

Kan ministern använda sitt sista inlägg till att svara på vad han tänker göra åt detta, eller tänker han använda det till att skylla på socialdemokratiska regeringar?

(Applåder)

Anf. 116 Statsrådet ANDREAS
CARLSON (KD):

Fru talman! Jag kanske ska pröva att göra både och på mina två minuter. Det är faktiskt så att den situation vi har nu är frukten av år då vi visserligen såg fler byggkranar, vilket inte är konstigt eftersom vi nu har lågkonjunktur och hög inflation. Men inte under ett enda av de år som Socialdemokraterna satt vid makten färdigställdes det antal bostäder som behövdes enligt Boverket.

Att ni ställer högre krav på en annan regering under lågkonjunktur och hög inflation tackar jag för, för tidigare saknades det handlingskraft att ta itu med de strukturella problemen, öka byggandet ännu mer i högkonjunktur och göra Sverige bättre rustat i nuvarande läge. Framför allt hade kortare ledtider och förenklade och förbättrade regelverk gjort att kalkylerna hade gått ihop i större utsträckning. Alla vet att tid är pengar, och nu har pengar åter blivit något som kostar.

Fru talman! I mitt svar gav jag besked om vad regeringen gör för att dämpa effekterna. Vi utesluter inte ytterligare åtgärder. Men dessa åtgärder får inte motverka syftet och underblåsa inflationen, för då kommer vi att hamna i ett ännu tuffare läge framöver. Vi

kommer steg för steg att se till att få bostadsmarknaden i bättre skick. Det är dock inte gjort i en handvändning. Det finns ingen enda enkel åtgärd som löser alla problem, utan det krävs en rad steg på flera olika områden. Vi kommer att ha all anledning att återkomma, och jag utesluter som sagt inte ytterligare åtgärder för att dämpa effekterna i den tuffa situation många befinner sig i. Men lösningen är fortsatt att få ned inflationen, för den är grunden till många av de problem vi ser.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2023/24:583 om den ekonomiska situationen i regioner och kommuner

Anf. 117 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Mathias Tegnér har frågat finansministern om hon kommer att vidta några åtgärder för att undvika att regionerna behöver skära ned på antalet anställda i vården och för att kommunerna inte ska behöva skära ned i skolan och på det brottsförebyggande arbetet. Han undrar även om Sveriges kommuner och regioner kan vänta sig ökade medel i vårändringsbudgeten så att välfärden kan prioriteras.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Kommuner och regioner har genom den kommunala beskattningsrätten ett långtgående ansvar för finansieringen av sin verksamhet. Det ekonomiska läget i kommunsektorn är ansträngt 2024, och många kommuner och regioner behöver vidta åtgärder för att nå en ekonomi i balans och en god ekonomisk hushållning. De ekonomiska prognoserna visar dock att läget ser bättre ut redan 2025 och 2026. Kommunsektorn som helhet har vidare sedan 2004 redovisat positiva resultat, och det finns sedan 2013 även en möjlighet att reservera överskott till en resultatutjämningsreserv, som från nästa år blir en resultatreserv, som kan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

För 2024 förstärktes statsbidragen till kommunsektorn med närmare 16 miljarder kronor, varav majoriteten, 10 miljarder kronor, är stöd i generella statsbidrag som kan användas fritt utifrån lokala och regionala behov. Det var cirka 40 procent av det totala reformutrymmet.

Regeringen följer kommunsektorns situation noga och aviserade den 4 mars ytterligare en förstärkning till regionerna om 6 miljarder kronor i vårändringsbudgeten för 2024. Detta är medel som förstärker det befintliga sektorsbidraget på 3 miljarder kronor till hälso- och sjukvården.

För att ge bästa möjliga effekt av skattepengar samt för att säkerställa att medel används med fokus på vårdnära tjänster och till att fler patienter ska få vård i tid, följs pengarna med ett antal åtgärder. Regeringen avser därför att tillsätta både en effektivitetsdelegation för hälso- och sjukvård och en regiongranskningsfunktion.

Anf. 118 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Vid årsskiftet konstaterade Konjunkturinstitutet att vi, Sverige, befinner oss i en lågkonjunktur. Arbetsmarknaden försvagas just nu, och arbetslösheten kan under året uppgå till hela 8,5 procent. I den inflations-ekonomi som Sverige befinner sig i är det naturligtvis nödvändigt att trycka tillbaka inflationen. Men frågan som jag ställer till statsrådet och som vi ställer oss här i dag är: Hade det behövt göras på det här sättet? Måste inflationen tryckas tillbaka på välfärdens bekostnad?

Under den nuvarande regeringen har Sverige blivit både fattigare och farligare. Det är riktigt att regeringen har skjutit till resurser, precis som statsrådet säger. Men dessa resurserna till regioner och kommuner är inte alls i den omfattning och den utsträckning som faktiskt behövs, vilket SKR har påpekat. De är inte heller i den utsträckning som till exempel under pandemin när Magdalena Andersson var finansminister.

Effekterna av den här politiken ser vi nu. Effekterna av det här sjukvårdssveket är uppenbara. Just nu minskar antalet vårdplatser i Sverige. Vårdpersonal sägs upp, och skatterna höjs i kommuner och regioner. Allt detta sker under regeringens och ministrarnas vakt.

Statsministern lovade i teve att stoppa uppsägningarna i sjukvården. Det löftet höll inte ens i en reklam-paus. Trots löften om nya pengar i vårändringsbudgeten ser vi nu att varslen fortsätter i vården. Min fråga till statsrådet kvarstår: Kommer det nya pengar, kommer det nya resurser till välfärden som håller över en reklam-paus eller är statsrådets svar att det är regionernas ansvar när sjukvårdspersonal nu sägs upp? (Applåder)

Anf. 119 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för möjligheten att föra en principiellt viktig debatt här denna fredags-eftermiddag i slutet av mars ett kostnadskrisens år.

Det är många kriser som pågår samtidigt. Det var diskussioner om byggkrisen. Vi har kostnadskrisen som slår mot välfärden och mot vanligt folk. Vi har vårdkrisen som berördes här tidigare av min kollega Mathias Tegnér.

Anledningen till att vi ställer frågor till regeringen är att det är vanligt folk och välfärdens verksamheter som får ta smällen när krisen slår så hårt. Vi har i debatt efter debatt ställt en ganska enkel fråga, och jag tänkte avsluta med den igen: Kommer regeringen att vidta åtgärder?

För snart ett år sedan hade jag en debatt här inne med Erik Slottnér och regeringen som handlade om regeringens förmåga att se krisen och att agera och skjuta till mer resurser. Jag skulle vilja inleda med att citera vad ministern sa till mig då: "Mer pengar kommer inte att lösa alla problem som kommunsektorn står inför." Han sa att "kommuner och regioner behöver fortsätta att arbeta innovativt".

Vad har då ett år av borgerlig innovationspolitik inneburit för välfärden och vanligt folk? Jo, allt fler människor i vårt land uppger att deras barn inte har råd att

delta i idrotts-, friluftsför- och fritidsaktiviteter. Vi ser hur välfärden i vården varslar medarbetare. Vi ser hur en rad kommuner runt om i landet säger att det inte går att få ihop budgeten och klara skola, fritidsaktiviteter eller omsorg.

Den här innovationspolitiken vänder jag mig starkt emot. Vi behöver en regering som ser kostnadskrisen och som inser att vi måste dra åt samma håll. I Stockholm, där jag bor, har vi valt att höja skatten. Vi har valt att freda skolan, och vi har valt att se till så att resurserna kommer barn och unga och Stockholms kommuninvånare till del. Men vi vänder oss emot den verklighet som vi lever i: att vi har en regering som riktar udden mot stockholmarna och som låter stockholmarna ta smällen och kostnadskrisen alldeles själva.

Inför det här budgetåret varnade SKR, som alla vet, om att välfärden skulle gå back ungefär 28 miljarder om ingenting gjordes. I samma uppmärksammade uttalande bad SKR om långsiktighet, om tydliga besked och långsiktiga villkor, för att kunna klara kostnadskrisen. Vi ser å ena sidan hur regeringen nu uppmanar landets kommuner att ta hand om detta själva och inte hjälper till och å andra sidan hur man skulle kunna agera för att låta pengar till välfärden stanna just i välfärden.

En annan fråga som faktiskt har bäring här är att man i välfärdssektorerna har fristående friskolekoncerner exempelvis som mitt under kostnadskrisen fortsätter att lyfta ut miljarder ur systemen. Men inte ens på den punkten kan vi nå en överenskommelse här i kammaren om att vi ska strypa möjligheten att plocka ut vinster från vår gemensamma välfärd. Skulle det vara av vikt att peka ut någon gång då det är viktigare än någonsin är det väl mitt under en välfärdskris när pengarna faktiskt saknas. Men inte ens på den punkten är regeringen villig att agera.

Den här regeringen vill inte ge långsiktiga besked. Nu kommer visserligen ett tillskott till landets regioner. Det är pengar som Socialdemokraterna redan i höstas aviserade tillsammans med en inflationssäkring i välfärden – en ny princip för hur vi ska täcka upp kostnaderna för välfärden framåt.

Frågan till ministern kvarstår. Jag skulle gärna vilja ha tydliga besked. Kommer ni att leverera? Kommer regeringen att leverera långsiktighet? Kommer ni att ta tag i de stora utmaningarna? Kommer det att komma mer pengar också till skolan i vårändringsbudgeten? (Applåder)

Anf. 120 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag tackar Mathias Tegnér för att den här frågan lyfts här i dag.

Med tanke på den glädjeyra, kanske man kan kalla det, som den här nyheten om läget i inflationsbekämpningen genererat hos en del företrädare i SD-regeringen känner jag mig extra manad att påminna om att det finns en uppenbar risk att vi missar situationen i Sveriges kommuner och regioner just nu. Det är en oerhört kritisk situation. Jag kommer själv från Gotland. Där har vi både sjukvård och skolor som går på

knäna. Och de aviserade 6 miljarderna hjälper enbart lite grann.

Som Mattias Vepsä konstaterade alldeles nyss försöker den här regeringen febrilt lägga över ansvaret på regioner och kommuner och säga att de måste göra sin hemläxa. Det är så fult. Det är så oansvarigt.

Jag vill mena att ansvaret för att hålla ihop Sverige, att hålla ihop vårt land och våra kommuner och regioner och säkra tillgången till jämlik välfärd i hela landet, faller tungt på regeringen. För när kommuner och regioner ska spara är det uppenbara risker att medborgare kommer i kläm och att klassklyftorna slår igenom. Vi måste också komma ihåg att jämlik tillgång till välfärd inte innebär samma till alla överallt hela tiden, utan att behoven står i centrum. Det är syftet med den jämlika välfärden.

Jag har själv bakgrund i kommun- och regionsektorn. Jag har suttit där och harvat och försökt hitta de bästa och smartaste besparingarna. Men hur vi än vridit och vänt på det har det alltid dykt upp en uppenbar risk att hamna i diskussioner som innebär att barnen betalar med färre lärare, minskad modersmålsundervisning och sämre öppettider på biblioteken, att äldre inte får sina biståndsbeslut verkställda eller att patienter riskerar vårdskador och utebliven vård.

Allvarligt talat: Sveriges Kommuner och Regioner sa 24 miljarder. Regeringen säger 6 miljarder. Det behöver väl knappast sägas att det är djupt otillräckligt.

Jag noterade att Mathias Tegnér ställde frågor om det brottsförebyggande arbetet, och det ligger mig väldigt varmt om hjärtat. Jag tror att det är väldigt viktigt att strypa nyrekrytering, erbjuda meningsfulla aktiviteter och hela tiden prioritera den fullgjorda skolgången och de fullständiga betygen som ett vaccin mot ohälsa och andra svårigheter.

Jag tror att vi måste fortsätta satsa på det förebyggande arbetet. Men det är just dessa så kallade mjuka värden i våra kommuner och regioner som riskerar att få stryka på foten när det ska sparas – och sparas måste det, för resurserna är otillräckliga. Vi kommer att få en oerhört dyr nota för det senare, och den kommer vi alla att få betala.

Vi vet att vi har ett katastrofalt inflöde i gängrelaterad brottslighet för att unga människor saknar möjligheter. Det brottsförebyggande arbetet spelar roll där. Vi vet att skolresultaten är avgörande för att klara en bättre framtid. Det är klart att det spelar roll när svenska skolor inte kommer att ha de resurser som de behöver.

Givet det vi nu debatterar, 6 miljarder i stället för 24 miljarder och kommuner och regioner som ska göra sin hemläxa, är min fråga: Hur ämnar regeringen säkra den jämlika tillgången till välfärd i hela landet? (Applåder)

Anf. 121 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag får inleda detta anförande med en sakupplysning och lite statsvetenskaplig information till Hanna Westerén. Det är ingen SD-regering som styr landet. I Sverige består regeringen av

Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Sverigedemokraterna ingår inte i denna regering, om nu någon skulle tro det.

Sedan har regeringen ett parlamentariskt samarbete med Sverigedemokraterna för att vi ska kunna få majoritet för vår politik. Vi bor nämligen i en demokrati, och i denna parlamentariska demokrati behöver regeringen en majoritet av riksdagens ledamöter för att få stöd för sin politik eftersom vi nu har en minoritetsregering. Därför har vi ett parlamentariskt samarbete med SD.

Att kalla detta en SD-regering är naturligtvis fullkomligt felaktigt. Det vilseleder väljare och medborgare. På samma sätt skulle jag kunna kalla den förra regeringen för V-regeringen eller C-regeringen, eftersom Socialdemokraterna var beroende av stöd i parlamentet precis som alla andra regeringar.

Jag går sedan över till det som interpellationen handlar om och som jag gärna vill debattera.

Först och främst ska vi ha en ekonomisk politik som inte spår på inflationen, precis som interpellanten inledde sitt anförande med. Det är framför allt inflationen som har skapat det allvarliga läget i kommuner och regioner med skenande kostnader. Redan nästa år kommer vi att kunna se en betydligt bättre ekonomisk situation i både kommuner och regioner på grund av att inflationen nu trycks tillbaka. Det är prioritet nummer ett.

Under de senaste två åren med de två budgetar som den här regeringen har lagt fram har en stor del av reformutrymmet gått just till kommuner och regioner. I vår första budget gick en tredjedel av reformutrymmet till kommuner och regioner. I årets budget var det 40 procent av reformutrymmet. Räknar vi in det senaste beskedet om de ytterligare 6 miljarderna till sjukvården har regeringen ökat anslagen till kommuner och regioner med 34 miljarder kronor. Det är mycket pengar.

Då säger Mathias Tegnér, vilket är intressant, att det regeringen nu presenterar inte alls är i samma nivå som det vi socialdemokrater vill. Men om inte jag minns fel var det just 6 miljarder som skilde Socialdemokraternas budgetförslag från regeringens. Det vi nu föreslår är alltså exakt samma nivå som Socialdemokraterna föreslog i sin skuggbudget. Vi lägger lite mer på regionerna än vad Socialdemokraterna vill. Socialdemokraterna vill lägga lite mer på kommunerna och lite mindre på regionerna jämfört med det regeringen nu gör, men det är exakt samma nivå om vi slår samman kommun- och regionsektorn. Ändå säger man att det inte alls är i samma nivå.

Hanna Westerén säger vidare att 6 miljarder kronor hjälper bara lite grann. Så lät det inte i höstas när vi diskuterade den skillnad på 6 miljarder som fanns mellan Socialdemokraterna och regeringen. Då skulle dessa 6 miljarder betyda allt för kommuner och regioner. Det var det som var skillnaden mellan att bevara välfärdsstaten och att radera den. Nu sägs det att 6 miljarder hjälper bara lite grann. Det får vara någon

ordning på argumentationen på hösten och på våren, tycker jag faktiskt.

Sedan är det sant: Pengar kommer inte att lösa allt. Under många år har inte minst kommunsektorn gått med stora överskott som har kunnat läggas undan i en resultatutjämningsreserv, vilket ungefär 80 procent av kommunerna har valt att göra. De kan nu använda dessa pengar för att jämna ut ett tufft ekonomiskt år 2024. Jag tycker att det är väldigt välkommet om kommunerna gör det. Till min glädje ser jag också att många kommuner och regioner använder sig av just den möjligheten.

Anf. 122 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är fint att vi är eniga om att det är viktigt att bekämpa inflationen. Det är dock uppenbart att det går att göra det på olika sätt. Priserna har på vissa områden i Sverige ökat nästan dubbelt så mycket som i vårt grannland Danmark. Det har gjort att de svenska hushållen blivit fattigare. Hushållen har förlorat tio års reallöneökningar. Samma sak gäller inflationen i Spanien. Även där har socialdemokrater visat vägen och visat att det är möjligt att trycka tillbaka inflationen genom en aktiv politik, en politik där man pratar med marknadens parter. Det finns helt enkelt olika sätt att driva ned inflationen.

Min uppfattning är att regeringen under alldeles för lång tid var passiv. I en kris spelar tiden roll.

Det gör den också när vi pratar om budgetar. Det är riktigt som statsrådet säger att nu, ett halvår senare, har regeringen lagt ytterligare 6 miljarder på bordet i det som kommer att vara en vårandringsbudget. Den socialdemokratiska vårandringsbudgeten har inte lagts fram ännu, men jag är övertygad om att den kommer att innehålla ytterligare resurser till välfärden. Samma sak gällde den förra budgeten, där vi prioriterade välfärden i en annan utsträckning än regeringen. Det här spelar roll.

Den politik som såg till att prioritera välfärden var också det som under pandemin gjorde att de överskott som statsrådet refererar till just nu finns i kommuner och regioner. Det var för att vi hade en regering som ville försäkra sig om att resurserna inte skulle försvinna ur välfärden och att välfärdens personal inte skulle sägas upp. Därför valde man att tydligt prioritera resurser till välfärden under pandemin.

Det var en bra politik. Den visade sig framgångsrik. Det hade varit en bättre idé om regeringen delvis hade kopierat den politiken.

Under vintrarna 2023 och 2024 har vi sett hur hårt den ekonomiska krisen slår mot vanligt folk, med stigande matpriser och höga energi- och drivmedelskostnader. I grund och botten är det vanligt folk i Sverige som har fått betala priset för inflationskrisen.

Många av oss har läst hur familjer, framför allt här i Stockholm, tvingas vända på varje krona och tvingas söka hjälp hos hjälporganisationer. Skolor har larmat om hur barnen åter upp sig inför helgen och hur skollunchen på måndagarna är räddningen eftersom det

under helgen inte har funnits näringsriktig mat på familjernas middagsbord.

I det här läget har regeringen, genom de två budgetar som statsrådet refererar till, sänkt skatten för de rikaste, avfärdat våra förslag om bankskatt, om inflations-säkring i välfärden och om ett extra barnbidrag och försenat och försinkat en extraskatt på elbolagens övervinster. På område efter område har regeringen valt en annan politik. Regeringen har valt att prioritera skattesänkningar till framför allt de rikaste framför reformer för att värna vanligt folk och välfärden i krisen. Det är sanningen.

Många svenskar och stockholmare vänder nu på korvörena. Då går det inte att ha en regering som är passiv. Därför är ändå frågan till statsrådet: Kommer det några nya pengar till välfärden?

Anf. 123 MATTIAS VEPSÄ (S):

Fru talman! Jag kan inte låta bli; jag tycker alltid att det är intressant att diskutera statsvetenskap i kammaren. Jag kollade lite på Google inför denna debatt för att få lite inspiration. Då hittade jag citatet från Sverigedemokraternas ledare Jimmie Åkesson om att man ska handla billigare mat under kostnadskrisen. Det var ett litet spartips till vanligt folk.

SD-regeringen ger gärna tips till vanligt folk om hur vi ska sköta ekonomin och hur det blir enklare att vända och vrida på varje krona. Samtidigt ser man med andra handen till att dubbla rut och rot och göra det enklare att göra städavdrag för dem som har råd att köpa hemstädjänster.

Det är klart att vi kan diskutera budget och principer och när vi vaknade. Vi är glada att regeringen äntligen vaknade. Kostnadskrisen i välfärden är nämligen inget nytt. Vi pekade på den redan inför budgeten förra året, och vi har med en dåres envishet fortsatt att tjata om och visa på att kostnadskrisen slår mot våra välfärdssektorer och mot vanligt folk. Därför har vi i våra budgetalternativ valt att prioritera att välfärden får mer resurser och att vanligt folk får hjälp igenom kostnadskrisen.

Goda råd från sverigedemokrater eller regeringsföretagare är inte illa. Men det hade varit bättre med handlingskraft. Flera ministrar kommer hit till kammaren och säger att de följer utvecklingen. Vi har lärt oss att det innebär att vanligt folk som arbetar i våra välfärdssektorer blir varslade. Risker är att man inte har ett jobb att gå till nästa dag.

Det här är oacceptabelt. Man kommer att driva Sverige allt djupare in i välfärds-krisen i stället för att fler ska få hjälp vid landets vårdcentraler, i hemtjänsten eller i skolan.

Frågan kvarstår alltså: Är de 6 miljarderna ett tecken på ett uppvaknande? Kommer vi att få långsiktiga besked om mer pengar till välfärden framåt?

Anf. 124 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med en sakupplysning för den som lyssnar. Trots statsrådets utfall alldeles nyss bör man komma ihåg att ingenting sker på

departementen utan Sverigedemokraternas medgivande. Sverigedemokraterna sitter formellt sett inte i regeringen, men Sverigedemokraterna styr uppenbarligen regeringen från baksätet.

Sverigedemokraterna kan formellt sett inte utkrävas ansvar. De kan inte KU-anmälas. Jag kan inte heller kalla ett sverigedemokratiskt statsråd till kammaren för att svara på frågor. Då får regeringsföreträdarna, som har tagit dem i båten, svara på frågorna i stället. Jag skulle gärna debattera välfärdens villkor med en sverigedemokrat.

Statsrådet vill ha ordning i argumentationen och hänvisar till 6 miljarder för ett halvår sedan. Det har ärligt talat skett en del sedan ett halvår tillbaka. Kostnadskrisen har eskalerat.

Jag noterar också att statsrådet inte särskilt noga alls berör risken som jag själv lyfte upp när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Det är för mig bara ytterligare ett tecken på att SD-regeringen inte är klar över hur det hänger ihop och vad välfärden faktiskt levererar för oss alla med rimliga förutsättningar.

Jag undrar alltså fortfarande om statsrådets uppfattning är att 6 miljarder är till fyllest. Hittills låter det faktiskt så.

(Applåder)

Anf. 125 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det blir en del spridda skurar. Tyvärr måste vi inleda med det statsvetenskapliga, men det verkar Mattias Vepsä tycka är spännande. Då kan vi väl vara där ett tag.

Jag tycker att det är ett problem att Vepsä först säger SD-regeringen och sedan börjar tala om något citat där Jimmie Åkesson ska ge barnfamiljerna spartips. Det är ganska vanligt att några journalister går runt och frågar politiker om de har några spartips. Jag har aldrig fått frågan, men jag vet att en del av mina kollegor har fått den. Ska man då stå tyst? Då får man en massa kritik för det. Titta, ministern kunde inte svara och ge spartips! Vilket hån mot svenska hushåll! Men om man svarar ska svaret hånas. Man hamnar i en hopplös situation.

Jimmie Åkesson har uppenbarligen sagt att folk ska köpa billigare mat. Då kletar man på det på den så kallade SD-regeringen och ger därmed intryck av att Jimmie Åkesson sitter med i Sveriges regering. Det gör han inte. Regeringen består av tre partier: Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Statsministern tillhör som bekant Moderaterna.

Vi har också ett samarbetsavtal, Tidöavtalet, som omfattar sju samarbetsområden.

Det sägs vidare att ingenting sker på departementen utan SD:s medgivande. Det är fabler. Det är helt osant. På i alla fall mitt departement sker massor utan att jag frågar Sverigedemokraterna om lov. Det sker massor av politikutveckling, framför allt för mig som civilminister. Våldigt mycket av min portfölj har inte med Tidöavtalet att göra.

Men självklart är vi beroende av stöd i parlamentet. Regeringen kan lägga fram förslag men inte mer. Vi

lägger fram förslag som vi är säkra på kommer att gå igenom i parlamentet. Då är det säkrast att ha förankrat stödet innan vi lägger fram förslagen. Det gör vi huvudsak hos Sverigedemokraterna men ibland också hos Socialdemokraterna.

Under pandemin – eftersom vi nu går tillbaka ända dit när det gäller statsbidrag – fanns det ett mangrant stöd i den här kammaren för kraftigt ökade statsbidrag. Till och med Kristdemokraterna var drivande för att få igenom ytterligare några miljarder till exempelvis äldreomsorgen under pandemin. Det fanns ett stort stöd för det, och det har fortsatt.

Det senaste tillskottet innebär som sagt en förstärkning till kommun- och regionsektorn med 34 miljarder kronor. Det är ett historiskt stort påslag, som har getts under loppet av bara ett och ett halvt år. Vi fortsätter verkligen att öka anslagen till kommuner och regioner. Sedan kommer människor och kommunerna och regionerna att tycka att det är för lite. Det är förståeligt.

Men kommunerna och regionerna behöver också göra sin hemläxa. Staten kan inte stå för hela det ekonomiska underskott som har uppstått. Det är omöjligt. Statsbidragen utgör 20 procent av kommuners och regioners totala intäkter. Skatteintäkterna är den absolut största intäktskällan. Men vi bidrar med en väldigt stor del. Jag tycker inte att man kan anklaga den här regeringen för att inte öka resurserna till välfärden. Det gör vi verkligen.

Vi har kommunalt självstyre. Jag kan alltså inte bestämman om kommuner ska lägga mer eller mindre pengar på brottsförebyggande arbete, på skolan eller på socialtjänsten. Det bestämmer demokratiskt valda politiker i kommunerna. Men vi kan ge dem förutsättningar. Den här regeringen har genom de 34 miljarderna som vi har ökat anslagen till kommuner och regioner med ökat de förutsättningarna. Men det är kommunerna själva som bestämmer, och det är de politiker som väljarna har valt i kommunerna som kommer att ta besluten.

Anf. 126 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för kommentarerna och debatten! Jag tror dock att statsrådet och jag får enas om att vara oeniga. En av de sista sakerna som statsrådet Slottnér sa var att man inte kan skylla regeringen för att inte prioritera välfärden. Men det är ju precis det vi gör!

Statsrådet har rätt i att inflationsbekämpningen är viktig, men min och vår poäng är att det kan göras på olika sätt. Jag lyfte fram hur socialdemokratin i Danmark och Spanien har gjort. De har visat att det går att trycka tillbaka inflationen på ett effektivt sätt.

Min bild är att regeringen i alla fall till att börja med släpade benen efter sig. Jag minns tydligt något som jag tror var en partiledardebatt här i kammaren där en oppositionspolitiker frågade statsrådets partiledare varför regeringen inte kallat till sig livsmedelsbolagen. Jag vill minnas att vice statsministern svarade att det var för att regeringen inte är kommunister. Det vet jag att ni inte är, men poängen är att i de länder där aktiva

regeringar sett till att marknadens parter tagit sin del av ansvaret har inflationsbekämpningen gått bättre.

Problemet just nu är att medan vi käbblar här i Sveriges riksdag sägs vårdpersonal upp runt om i hela landet. Statsrådet har rätt i att inflationen ska bekämpas, men det kan inte enbart vara vårdbehövande, vårdanställda och vanligt folk som ska stå för kostnaden för inflationskrisen.

(Applåder)

Anf. 127 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Till att börja med kan jag säga att regeringen kallade till sig matjättarna och hade en bra dialog med dem. Det gav en del resultat. Det kunde vi se därefter.

Jag glömde att svara på frågan som ställdes i tidigare inlägg om det kommer mer pengar i vårandringsbudgeten. I dag är det den 15 mars, och vårandringsbudgeten kommer den 15 april, alltså om exakt en månad. Då kommer beskedet. De publiceras eventuellt på någon debattsida någonstans ett tag innan. Det får vi se. Men jag kan självklart inte stå här nu och berätta om det kommer mer pengar till någonting. En del andra ministrar skulle nog bli väldigt upprörda om jag gjorde det.

Vi har en budgetprocess. Det är möjligtvis ett tråkigt svar, men vi har budgetprocesser där man ger besked om statsbidragen. Alla vill alltid ha så tidiga besked som möjligt; jag förstår det. Det är förståeligt att man vill ha tidiga besked, men vi har de budgetprocesser vi har. Man får ha tålamod och vänta till budgetarna presenteras.

Mathias Tegnér sa att vårdpersonal sägs upp. Det låter som att det pågår massuppsägningar av vårdpersonal. Men enligt de siffror vi har nu – jag blir gärna överbevisad – har det hittills inte sagts upp någon vårdpersonal. En del varsel har gjorts, men några av dem har faktiskt dragits tillbaka efter det att nya medel presenterats. Många gånger gör man ju varsel för att vara på den säkra sidan om man skulle behöva säga upp någon, men hittills är det alltså inga uppsägningar som har gjorts.

Jag tycker att vi ska vara lite ärliga också och inte spå på någon verklighetsbild som gör människor mer rädda och oroliga än de behöver vara i denna otrygga tid som vi ändå lever i. Jag vill bara uppmana till det och berätta att några uppsägningar av stora mått ser vi inte. En del varsel har dock lagts i en del regioner. Vår förhoppning är självklart att dessa varsel inte ska förvandlas till uppsägningar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 26 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 mars

2023/24:623 Begränsning av barns tillgång till våldspornografi på nätet

av Åsa Eriksson (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:624 Situationen i byggbranschen

av Serkan Köse (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:625 Föreningars skyltkostnader på statliga vägar

av Inga-Lill Sjöblom (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:626 Upphandling av boendeplatser

av Ola Möller (S)

till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

2023/24:627 Situationen i vården och effekter på sjukförsäkringen

av Ola Möller (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 mars

2023/24:728 Det nya uppdraget till Sida om direkt vidareförmedling av bistånd

av Janine Alm Ericson (MP)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:729 Statens hantering av översvämningar i Skåne

av Adrian Magnusson (S)

till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2023/24:730 Konsekvenser vid nedsläckning av mobilnät med 2G- och 3G-teknik

av Adrian Magnusson (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:731 Stödlinjen ungarelationer.se

av Helena Vilhelmsson (C)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 28 Kammaren åtskildes kl. 15.03.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 12 anf. 26 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 60 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 19 anf. 80 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt med anledning av Sveriges medlemskap i Nato	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 7 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:525 om arbetsmarknadsutbildningars betydelse för kompetensförsörjning till bristyrken	2
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	2
Anf. 2 GUNILLA SVANTORP (S)	3
Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	3
Anf. 4 GUNILLA SVANTORP (S)	4
Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	4
Anf. 6 GUNILLA SVANTORP (S)	5
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	5
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:601 om insatser för långtidsarbetslösa	6
Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	6
Anf. 9 SERKAN KÖSE (S)	6
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	7
Anf. 11 SERKAN KÖSE (S)	7
Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	8
Anf. 13 SERKAN KÖSE (S)	9
Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	9
§ 11 Svar på interpellationerna 2023/24:579 och 594 om karensregel för egenföretagare	9
Anf. 15 Statsrådet ANNA TENJE (M)	9
Anf. 16 MATHIAS TEGNÉR (S)	10
Anf. 17 Statsrådet ANNA TENJE (M)	10
Anf. 18 MATHIAS TEGNÉR (S)	11
Anf. 19 Statsrådet ANNA TENJE (M)	11
Anf. 20 MATHIAS TEGNÉR (S)	11
Anf. 21 Statsrådet ANNA TENJE (M)	12
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:580 om sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet	12
Anf. 22 Statsrådet ANNA TENJE (M)	12
Anf. 23 MATHIAS TEGNÉR (S)	12
Anf. 24 Statsrådet ANNA TENJE (M)	13
Anf. 25 MATHIAS TEGNÉR (S)	13
Anf. 26 Statsrådet ANNA TENJE (M)	14
Anf. 27 MATHIAS TEGNÉR (S)	14
Anf. 28 Statsrådet ANNA TENJE (M)	15
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:585 om AI-genererad hämndpornografi	15

Anf. 29	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	15
Anf. 30	MATHIAS TEGNÉR (S)	16
Anf. 31	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	16
Anf. 32	MATHIAS TEGNÉR (S)	16
Anf. 33	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	17
Anf. 34	MATHIAS TEGNÉR (S)	17
Anf. 35	Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	17
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:369 om vikten av en ny		
djurskyddslagstiftning i EU		18
Anf. 36	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	18
Anf. 37	JYTTE GUTELAND (S)	18
Anf. 38	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	19
Anf. 39	JYTTE GUTELAND (S)	19
Anf. 40	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	20
Anf. 41	JYTTE GUTELAND (S)	20
Anf. 42	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	21
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:490 om stöd för kommersiell		
service på landsbygden		21
Anf. 43	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	21
Anf. 44	GUNILLA SVANTORP (S)	21
Anf. 45	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	22
Anf. 46	GUNILLA SVANTORP (S)	22
Anf. 47	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	22
Anf. 48	GUNILLA SVANTORP (S)	23
Anf. 49	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	23
§ 16 Svar på interpellation 2023/24:528 om civil beredskap för		
viktig infrastruktur		23
Anf. 50	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	23
Anf. 51	MARTIN WESTMONT (SD)	24
Anf. 52	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	24
Anf. 53	MARTIN WESTMONT (SD)	24
Anf. 54	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	24
Anf. 55	MARTIN WESTMONT (SD)	25
Anf. 56	Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	25
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:459 om inventering av		
utländskt ägande inom infrastrukturuområdet		25
Anf. 57	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	25
Anf. 58	GUNILLA SVANTORP (S)	26
Anf. 59	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	26
Anf. 60	GUNILLA SVANTORP (S)	26
Anf. 61	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	27
Anf. 62	GUNILLA SVANTORP (S)	27
Anf. 63	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	27
§ 18 Svar på interpellation 2023/24:466 om krishantering inom		
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet		28
Anf. 64	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	28
Anf. 65	GUNILLA SVANTORP (S)	28
Anf. 66	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	29
Anf. 67	GUNILLA SVANTORP (S)	29
Anf. 68	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	29
Anf. 69	GUNILLA SVANTORP (S)	30
Anf. 70	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	30
§ 19 Svar på interpellation 2023/24:468 om svensk flagg i		
upphandlingen av Gotlandstrafiken		30
Anf. 71	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	30
Anf. 72	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	30
Anf. 73	MATTIAS OTTOSSON (S)	31
Anf. 74	HANNA WESTERÉN (S)	31
Anf. 75	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	32
Anf. 76	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	32

Anf. 77	MATTIAS OTTOSSON (S)	32
Anf. 78	HANNA WESTERÉN (S)	32
Anf. 79	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
Anf. 80	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	33
Anf. 81	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
§ 20 Svar på interpellation 2023/24:529 om EU:s körkortsdirektiv och A-traktorer.....33		
Anf. 82	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	33
Anf. 83	CARINA ÖDEBRINK (S)	34
Anf. 84	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	34
Anf. 85	CARINA ÖDEBRINK (S)	35
Anf. 86	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	35
Anf. 87	CARINA ÖDEBRINK (S)	35
Anf. 88	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	36
§ 21 Svar på interpellation 2023/24:569 om Sjöfartsverkets organisation36		
Anf. 89	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	36
Anf. 90	MATTIAS OTTOSSON (S)	36
Anf. 91	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	37
Anf. 92	MATTIAS OTTOSSON (S)	37
Anf. 93	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
Anf. 94	MATTIAS OTTOSSON (S)	38
Anf. 95	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	38
§ 22 Svar på interpellation 2023/24:587 om Sydostlänken i Blekinge och Kronoberg39		
Anf. 96	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	39
Anf. 97	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	39
Anf. 98	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	39
Anf. 99	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	40
Anf. 100	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	40
Anf. 101	HELÉNE BJÖRKLUND (S)	41
Anf. 102	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	41
§ 23 Svar på interpellation 2023/24:589 om utformning av kompensation för högre priser i gotländsk färjetrafik41		
Anf. 103	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	41
Anf. 104	HANNA WESTERÉN (S)	41
Anf. 105	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	42
Anf. 106	HANNA WESTERÉN (S)	42
Anf. 107	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	43
Anf. 108	HANNA WESTERÉN (S)	43
Anf. 109	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	43
§ 24 Svar på interpellation 2023/24:597 om bostadsbyggande44		
Anf. 110	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	44
Anf. 111	SOFIA AMLOH (S)	44
Anf. 112	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	45
Anf. 113	SOFIA AMLOH (S)	45
Anf. 114	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
Anf. 115	SOFIA AMLOH (S)	46
Anf. 116	Statsrådet ANDREAS CARLSON (KD)	46
§ 25 Svar på interpellation 2023/24:583 om den ekonomiska situationen i regioner och kommuner47		
Anf. 117	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	47
Anf. 118	MATHIAS TEGNÉR (S)	47
Anf. 119	MATTIAS VEPSÄ (S)	47
Anf. 120	HANNA WESTERÉN (S)	48
Anf. 121	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	48
Anf. 122	MATHIAS TEGNÉR (S)	49
Anf. 123	MATTIAS VEPSÄ (S)	50
Anf. 124	HANNA WESTERÉN (S)	50
Anf. 125	Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	50

Anf. 126 MATHIAS TEGNÉR (S).....	51
Anf. 127 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	51
§ 26 Anmälan om interpellationer	51
§ 27 Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
§ 28 Kammaren åtskildes kl. 15.03.	52